

αντίλαδος ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 32
ΦΩΙΝΟΠΩΡΟ 2002

Αφιερώνεται στους
Μάρτυρες της Κατοχής

ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Νικηταρά 8-10 1ος όροφος
106 78, Αθήνα

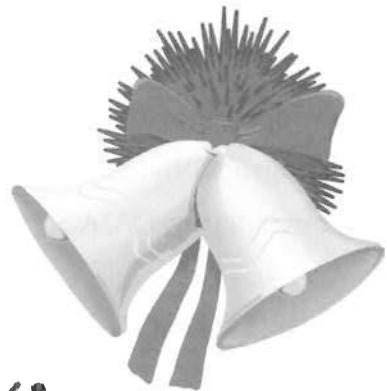
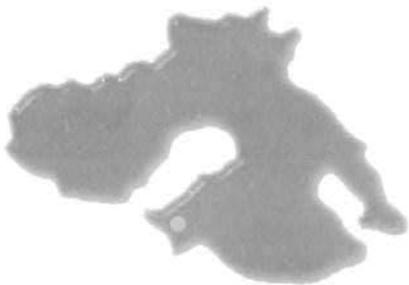
Τώρα που πέρασε η μπόρα, όλοι οι κάτασπροι αγγέλοι βγήκαν και κάθησαν ένα γύρω στις γαλάζιες πεζούλιες τ' ουρανού για να στεγνώσουνε στον ήπιο τις μακριές βρεγμένες τους φτερούγες. (Φωτ. Κόντογλου)

Σκάλα Σκαμνιάς, Παναγιά Γοργόνα

αντίλαλος

ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο
του Συλλόγου Βρισαγωτών Αθήνας

σας εύχεται

Χρόνια Πολλά

Ευτυχισμένο και Ειρηνικό
το 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΕΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Δραστηριότητες του Συλλόγου μας	
Όχι άλλη χαμένη τετραετία	6
Η Πολιτιστική Εβδομάδα του Αυγούστου	8
Ο χορός στον Πλάτανο	9
Η έκθεση φωτογραφίας	9
Ο δρόμος Πλωμαρίου - Βατερών.	
Νέο Υπόμνημα στο Νομάρχη	11
Η διαμαρτυρία του Συλλόγου μας στο συνέδριο της ΟΛΣΑ	12

ΣΤΗ ΒΡΙΣΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ

Δημοτικά

Ο Σύλλογός μας και οι δημοτικές και Νομαρχιακές εκλογές.	
Προς Υποψηφίους	14
Τα αποτελέσματα των Δημοτικών και Νομαρχιακών Εκλογών	15
Συγχαρητήρια στους νέους Δημοτικούς και Νομαρχιακούς άρχοντες	16
Υπόμνημα στο νέο Δήμαρχο	17
Ο φάκελος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας.	
Επιστολή στο Δήμαρχο Πολιχνίτου	20
Η Βρίσα παραδοσιακός οικισμός.	
Το διάταγμα του Υπ. Αιγαίου	20

Προτάσεις και προβληματισμοί

Ωρες ευθύνης. Στ. Παρασκευά	23
-----------------------------------	----

Ο Συνεδριακός Τουρισμός. Βασ. Ψαριανού	24
Ανατιμήσεις και Εκπτώσεις στα ναύλα των πλοίων. Βασ. Ψαριανού	27

Ειδήσεις και σχόλια

Διαβάζοντας το Λεσβιακό Τύπο	28
Οδοιπορικό στη Λέσβο	33

Αγροτικά

Οι βιολογικές καλλιέργειες και ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής μας οικονομίας	40
--	----

ΒΡΙΣΑΓΩΤΙΚΑ ΠΕΖΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΑ

Αφιέρωμα στους μάρτυρες της Κατοχής

Της Κατοχής τα βάσανα. Βαρβ. Σκιά	43
Για το ψωμί της Κατοχής. Βασ. Ψαριανού	45
Κατοχικά βιώματα: Το κουφέτο. Οι ψείρες. Του αντίτιρου.	
Οι πραγματευτάδες. Παν. Γιαννάκα	46
Από το μέτωπο της παιδικής μου ηλικίας. Βασ. Ψαριανού	48

Οι Χωριανοί γράφουν

Επιστροφή στο Μεσαίωνα; Βρισηδας Ψαλιδομάτη	50
Αναμνήσεις από τη θητεία μου στην Αφρική. Αλεξ. Αναγνώστου	51
Οι γυναίκες στην εξουσία. Βασ. Ψαριανού	53
Ο Μπαρντακτσής. Βαρβ. Σκιά	55
Η ιστορία ενός μνήματος. Ειρ. Αναγνώστου ..	56
Το χείριστο μάθημα Αγωγής του Πολίτη. Βασ. Ψαριανού	58

Μία έκθεση φωτογραφίας

της Ειρ. Αναγνώστου	59
Οι εχθροί της ανθρωπότητας	
Βρισ. Ψαλιδομάτη	61
Το "φωσέλ". Στ. Παρασκευά	61
Το κολατσιό. Γ. Τσάτσου	63
Βατερά. Ειρ. Αναγνώστου	64
Σα βρεγμένη γάτα. Παν. Γιαννάκα	64
Ένας χωριανός μας στους Βαλκανικούς Πολέμους.	
Αλεξ. Αναγνώστου	65
Κουβέντες του Πλάτανου. Γ. Τσάτσου	66

ΒΡΙΣΑΙΩΝ ΧΩΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Μια διήμερη - Αντάρτες. Παν. Αναγνώστου ..	67
Ο Κάης	72

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Τα χρόνια του σχολείου. Βαρβ. Σκιά	73
Το πλύσιμο στον ποταμό. Βαρβ. Σκιά	74
Τα χωματένια. Βαρβ. Σκιά	76

ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

Πρόσκληση για γνωριμία και συζήτηση	77
Η γωνιά των μικρών μας φίλων	77
Οι Επιτυχόντες στα Α.Ε.Ι.	79

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΩΝ ΜΑΣ

Περιμένουμε τα γράμματά σας	79
-----------------------------------	----

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Εκείνοι που έφυγαν	80
--------------------------	----

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εξώφυλλο: Αναπαράσταση Παλαιοντολογικής Πανίδας Βατερών.
Πίνακας Μανόλη Τσαγκαράκη

Τεύχος 32 Φθινόπωρο 2002

Υπεύθυνος Σύνταξης
Βασ. Ψαριανός

Υπεύθυνο σύμφωνα με το νόμο το Διοικητικό Συμβούλιο
Πρόεδρος: Βασ. Ψαριανός Αντιπρόεδρος: Σταύρος Παρασκευάς, Γ. Γραμματέας: Γ.
Τσάτσος Ειδ. Γραμματέας: Αν. Καρτέρη, Ταμίας: Γ. Μαργαρίτης
Μέλη: Κ. Αναγνώστου, Γ. Γεωργής, Ν. Γκουγκούλιος, Βαρ. Σκιά.

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΚΑΛΟΣ ΠΙΩΡΓΟΣ

Δήμητρος 48, Ταύρος - Τηλ.: 210 34 22 590

Τα κείμενα που δημοσιεύονται στο περιοδικό μας ειναι αυτονόητο ότι εκφράζουν τις
προσωπικές απόψεις των συγγραφέων τους

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΕΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

΄Όχι άλλη χαμένη τετραετία

Ο Σύλλογός μας, από λόγους αρχής, δεν αναμείχθηκε στην προεκλογική διαμάχη των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών του Οκτωβρίου 2002.

΄Όπως δηλώσαμε με ανακοίνωσή μας, που δημοσιεύτηκε προεκλογικά στον Τύπο της Μυτιλήνης, "ούτε πολιτευόμαστε ούτε πολιτικολογούμε αλλά και δε θα πάψουμε να νοιαζόμαστε για τα μεγάλα θέματα που απασχολούν τη γενέτειρά μας και ευρύτερα το Δήμο Πολιχνίτου". Γι' αυτό καλέσαμε όλους τους υποψήφιους δημάρχους και νομάρχες, να τοποθετηθούν πάνω στα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μας.

Σήμερα, που κατακάθισε πια ο κουρνιαχτός των συνθημάτων και των προσωπικών ή παραταξιακών αντιπαραθέσεων, με νηφαλιότητα μπορούμε να κάνουμε τον απολογισμό της πρώτης τετραετίας, που διήνυσε ο διευρυμένος Δήμος Πολιχνίτου και να συναγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα, προκειμένου να χαράξουμε μια ασφαλέστερη πορεία για το μέλλον.

Θα επιχειρήσουμε λοιπόν, χωρίς καμιά αντιπολιτευτική διάθεση, να επισημάνουμε, κατά πρώτον τις αδυναμίες, που εμφάνισε η απερχόμενη δημοτική διοίκηση από την άποψη της θεσμικής λειτουργίας της, καθώς και της αποτελεσματικότητας, που επέδειξε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Και κατά δεύτερον, να καταδείξουμε τις αρχές που πρέπει να διέπουν την "πολιτεία" της νέας δημοτικής αρχής, καθώς και τους στόχους που πρέπει να επιδιώξει, προκειμένου ν' αποφύγει τα σφάλματα των προκατόχων της και ν' αποβεί περισσότερο αποδοτική στην παραγωγή έργου.

A. Όσον αφορά λοιπόν τη συνεργασία του Δημάρχου με το Δημοτικό Συμβούλιο και τα Τοπικά Συμβούλια έχουμε να παρατηρήσουμε σοβαρές παρεκκλίσεις από το γράμμα και κυρίως το πνεύμα του Νόμου που ορίζει τη λειτουργία των "Καποδιστριακών" Δήμων.

Τα χαρακτηριστικά στοιχεία που εμφάνισε η δημοτική αρχή κατά τη θητεία της ήταν: έλλειψη συλλογικότητας, αυταρχική συμπεριφορά, αδιαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, απουσία διαλόγου και ουσιαστικής επικοινωνίας με τους δημότες, αδυναμία συνεργασίας με τα Τοπικά Συμβούλια, δημιουργία στεγανών στην άσκηση της εξουσίας, απουσία ενός σοβαρού σχεδιασμού και μιας συγκροτημένης πρότασης για την έξοδο της περιοχής του Δήμου Πολιχνίτου από την κατάσταση του οικονομικού και κοινωνικού μαρασμού, στην οποία βρίσκεται εδώ και χρόνια. Χαρακτηριστικά για τη λειτουργία της Δημοτικής Αρχής είναι όσα κατήγγελε σε ανοιχτή επιστολή του (που δημοσιεύτηκε στο ΕΜΠΡΟΣ της 20/6/2002) ο παραιτηθείς Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Γιώργος Αργύρης: "διοικώντας το Δήμο με τη γνωστή τριανδρία, οι αποφάσεις πέρναγαν μυστικά και εν αγνοία του Δ.Σ., αγνοώντας τα συμφέροντα των δημοτών!".

B. Και όσον αφορά το έργο της απερχόμενης διοίκησης του Δήμου Πολιχνίτου, αν κρίνουμε από τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες που παρείχε το νέο θεσμικό πλαίσιο για τους διευρυμένους Δήμους, καθώς και τα διάφορα Ευρωπαϊκά προγράμματα, και αν συγκρίνουμε τα έργα που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή του Δήμου Πολιχνίτου ή εντάχθηκαν στα Περιφερειακά Ευρωπαϊκά Προγράμματα με εκείνα των άλλων Δήμων, όπως του Πλωμαρίου, της Ερεσσού, της Καλλονής, της Πέτρας και του Μολύβου το συμπέρασμα είναι απογοητευτικό για το Δήμο Πολιχνίτου:

στο Δήμο Πολιχνίτου δεν πραγματοποιήθηκε ούτε ένα σημαντικό έργο ούτε εντάχθηκε στα Π.Ε.Π. Βορείου Αιγαίου! Ακόμα και η κατασκευή του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας, που είχε πάρει την προέγκριση για την ένταξή του στα Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου ναυάγησε στα πρώτα βήματά του, αφού ο σχετικός φάκελος που υποβλήθηκε στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμος. (;) Διαβάζουμε στον Τοπικό Τύπο για τα έργα που πραγματοποιούνται στους άλλους Δήμους και πικραίνόμαστε για τη δική μας καθυστέρηση: καινούριοι δρόμοι, φράγματα, λιμνοδεξαμενές, αρδευτικά δίκτυα, βιολογικοί καθαρισμοί, μαρίνες, αλιευτικά καταφύγια, πάρκα, μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, αναπλάσεις μνημείων και παραδοσιακών οικισμών...

Στο Δήμο Πολιχνίτου κάποια ασφαλτόστρωση λίγων χιλιομέτρων, ένας φωτισμός παραλίας - για ν' αναφέρουμε τα σπουδαιότερα - και μια σειρά έργων που εξαγγέλλονται κάθε πρωτοχρονιά (2001 και 2002), αναγράφονται πανομοιότυπα στα φυλλάδια που κυκλοφορεί - εν αφθονίᾳ - ο Δήμαρχος και παραμένουν - πανομοιότυπα - στα "χαρτιά"!

Τι έφταιξε λοιπόν; Η ανεπάρκεια των αρχόντων μας, η έλλειψη φαντασίας και τόλμης, ο εφησυχασμός στις δάφνες τους και η αδιαφορία τους;

Εμείς σε όλα τα παραπάνω θα προσθέταμε και τον εφησυχασμό και την αιδράνεια των φορέων και γενικότερα των κατοίκων τις περιοχής του Δήμου Πολιχνίτου, που ανέχθηκαν τέσσερα χρόνια αδιαμαρτύρητα όχι μόνο την αβελτερία των αρχόντων τους αλλά ακόμα και τις καταστροφικές για τον τόπο μας "πρωτοβουλίες" τους.

Διότι δεν είναι δυνατόν οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι της Νότιας Λέσβου να αγωνίζονται από... την Αθήνα να κατασκευασθεί επιτέλους ο "από αιώνος" υπερσχημένος δρόμος Πλωμαρίου - Βατερών και οι άμεσα ωφελούμενοι από τη διάνοιξη αυτού του δρόμου, επαγγελματίες και κάτοικοι της περιοχής, να αντιμετωπίζουν το θέμα "δια της ηχηράς σιωπής" τους!

Δεν είναι δυνατόν οι Σύλλογοι της Αθήνας επί δυο χρόνια να καταγγέλλουν τα σχέδια για τη μετεγκατάσταση των δεξαμενών "ΜΑΜΙΔΑΚΗ" στις ΠΛΑΚΕΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι άμεσα θα επλήγητον από τη ρυπογόνα δραστηριότητα της παραπάνω επιχείρησης, να κινητοποιούνται - επιτέλους - στο... πάρα πέντε!

Τα παραπάνω οδυνηρά συμπεράσματα ας γίνουν μάθημα "πολιτικής αγωγής" για άρχοντες και αρχομένους, για τους χαμένους αλλά και τους κερδισμένους των εκλογών.

Η δημοκρατική λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου, ο συνεχής διάλογος με όλους τους παράγοντες και σε όλα τα επίπεδα της δημοτικής ζωής, η αρμονική συνεργασία με τα Τοπικά Συμβούλια, η αξιοποίηση ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η περιοχή μας, η αποτίναξη κάθε "κοματικής δουλείας" και "εξωδημοτικής" σκοπιμότητας - η δημοτική αρχή ούτε αντιπολιτεύεται ούτε συμπολιτεύεται· υπηρετεί τα συμφέροντα του Δήμου και των δημοτών - η απόλυτη διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων, η υπέρβαση του ατομικού συμφέροντος και η πρόταξη του κοινωνικού συμφέροντος είναι μερικές βασικές αρχές, των οποίων η τήρηση αποτελεί τον αναγκαίο όρο για την εξασφάλιση της εύρυθμης και αποδοτικής λειτουργίας της δημοτικής Διοίκησης.

Μόνο εάν κατακτηθεί σ' αυτό το επίπεδο η ενότητα και υπευθυνότητα όλων των παραγόντων της Διοίκησης του Δήμου, θα γίνει δυνατή η παραγωγή έργου, η επίτευξη των στόχων που θα θέσει η δημοτική αρχή για την ερχόμενη τετραετία 2003 - 2007. Γιατί η επιλύση των χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιοχή μας θα απαιτήσει σοβαρή μελέτη, σχέδιο δράσης, μεγιστοποίηση της προσπάθειας απ' όλους, την επιστράτευση όλων των δυνάμεων που διαθέτει ο τόπος μας, εντός και εκτός των συνόρων της περιοχής του Δήμου Πολιχνίτου. "Ούπω", λοιπόν, "καιρός". Εάν χαθεί κι αυτή η τετραετία θα έχουμε όλοι βαρειά την ευθύνη απέναντι στον τόπο μας και τις γενιές που έρχονται.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ

Οι δυο αδελφοί Σύλλογοί μας, ο πολιτιστικός Σύλλογος Αθήνας και ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βρίσας, στα πλαίσια της στενότερης συνεργασίας που εγκαινιάσαμε, συναποφάσισαν την πραγματοποίηση Εβδομάδας Πολιτιστικών Εκδηλώσεων το καλοκαίρι στο χωριό μας.

Από τις διάφορες εκδηλώσεις που είχαμε συζητήσει τελικά μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε, με αρκετή όπως ομολογήθηκε επιτυχία, τρεις εκδηλώσεις:

A. Μια θεατρική παράσταση (Επικίνδυνο παιχνίδι του Μανώλη Κορρέ) της οποίας την οργάνωση ανέλαβε αποκλειστικά ο εκπολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας. Η παράσταση δόθηκε - αφιλοκερδώς - από το Θεατρικό Όμιλο Καλλονής.

B. Έκθεση φωτογραφίας στον Αγιο - Κωνσταντίνο από τις 15 έως τις 17 Αυγούστου, όπου οι δυο Σύλλογοι εξέθεσαν 11 ταμπλώ (3 ο

Σύλλογος Αθηνών και 8 ο Σύλλογος Βρίσας) με παλιές και σπάνιες φωτογραφίες από το χωριό μας, που συγκίνησαν τους επισκέπτες.

Γ. Το χορό στον Πλάτανο που κατέλαβε ολόκληρο τον κεντρικό δρόμο του χωριού, από το καφενείο Μαργαρίτη ως το καφενείο Μαργέτα (σ' αυτό βοήθησε και η μικροφωνική εγκατάσταση που κάλυπτε ολόκληρη την παραπάνω απόσταση, καθώς και η τοποθέτηση της μουσικής κομπανίας μπροστά στο καφενείο "Αίβαλιώτη", με αποτέλεσμα να είναι ορατή από ταντού).

Η μουσική ήταν πληρωμένη από τους οργανωτές Συλλόγους και οι διασκεδάζοντες επιβαρύνθηκαν μόνο μ' αυτά που ήπιαν και έφαγαν.

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε και η λαχειοφόρος με τρία πολύ καλά δώρα (καταψύκτη, ηλ. σκούπα, φούρνο μικροκυμάτων) που κέρδισαν συγχωριανοί μας.

Ο χορός στον Πλάτανο (φωτο Νίκη Καφαλούκου)

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΣΤΟΝ ΠΛΑΤΑΝΟ

Έτσι το ονειρευόμαστε: ένα αντάμωμα καρδιάς! 'Όλοι οι Βρισαγώτες, απ' όλα τα σημεία της γης που συναντιώνται τον Αύγουστο στον Πλάτανο του χωριού με τ' αδέρφια τους, τους συγγενείς, τους φίλους και τους γείτονές τους, για να θυμηθούν και ν' ανανεώσουν τους δεσμούς φιλίας κι αγάπης * μεταξύ τους.

Κι αυτό το όνειρο εφέτος τον Αύγουστο πήρε σάρκα και οστά: 'Ένα τραπέζι γιορτινό όλοι, μια παρέα που απλώθηκε στο κέντρο του χωριού και γέμισε τον Πλάτανο και τους γύρω δρόμους.

'Ένα πανηγύρι Αυγουστιάτικο που γέμισε συγκίνηση τους μεγάλους, γιατί ξανάζησαν τα παλιά, κι έδωσε στους νέους να καταλάβουν κάτι από την ψυχή του χωριού μας, αυτή την ψυχή, που ενέπνεε τους προγόνους μας κι εμπνέει ακόμα τους γονιούς τους και τους δίνει το κέφι στη ζωή.

Δίκαιος ο έπαινος στους Συλλόγους που δούλεψαν για την οργάνωση και την επιτυχία της εκδήλωσης. Και του χρόνου να 'μαστε καλά ν' ανταμώσουμε - ακόμα περισσότεροι - τέτοια μέρα στον Πλάτανο.

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΣΤΗΚΕ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Αγαπητοί Συγχωριανοί,

Αυτή τη γιορτινή μέρα που συναντιόμαστε όλοι οι συγχωριανοί, ντόπιοι και ξενητεμένοι, δεν ταιριάζουν άλλα λόγια, παρά μόνο λόγια χαράς και ικανοποίησης, γιατί βλέπουμε γύρω μας πρόσωπα δικών μας ανθρώπων, γιατί χρόνο με το χρόνο γίνεται συνείδηση όλων μας ότι ο ψυχικός

μας δεσμός με τη γενέτειρά μας, είναι πολύτιμο στοιχείο στη ζωή μας· είναι αυτό που μας δίνει ζωντάνια και τροφοδοτεί το δημιουργικό πάθος, που μας χαρακτηρίζει ως Βρισαγώτες.

Χαιρετίζουμε τη συνάντηση των απανταχού Βρισαγωτών. Ευχαριστούμε τους Συλλόγους και όλους όσουις εργάστηκαν για τη διοργάνωση αυτής της εκδήλωσης.

Ευχαριστούμε τους Βρισαγώτες της ξενητειά και του χωριού που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας.

Είμαστε απόψε εδώ όλοι οι Βρισαγώτες, κάτω από τον Πλάτανο του χωριού μας, όπου αντάμωναν πάντα οι καρδιές και οι σκέψεις μας.

Είναι απόψε εδώ οι Βρισαγώτες που με πίστη και πείσμα κράτησαν, με τη συνεχή παρουσία τους και τη δουλειά τους, ζωντανό το χωριό μας, όχι μόνο το καλοκαίρι αλλά και το χειμώνα, όπου το να ζεις στο χωριό απαιτεί αρκετή γενναιότητα. Τους ευχαριστούμε γι' αυτό.

Είναι απόψε εδώ οι Βρισαγώτες, που κλείνοντας ένα κύκλο σκληρής δουλειάς στην πόλη, ξαναγύρισαν στο χωριό ν' αναστυλώσουν το ερειπωμένο προγονικό σπίτι και να ξεχορταριάσουν το έρημο περιβόλι. Τους ευχόμαστε να βρουν εδώ τη ζεστασιά της ανθρώπινης επικοινωνίας και της φιλίας που διασώζεται ακόμα στο χωριό.

Είναι απόψε εδώ οι Βρισαγώτες, που μέσα στις δύσκολες συνθήκες της ζωής του χωριού και παράλληλα προς τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις βρίσκουν το χρόνο και το κουράγιο να πασχίζουν για τη διατήρηση και την ανάπτυξη του πολιτισμού μας, να διασώσουν εκείνα τα στοιχεία που κάνουν ομορφότερη κι ανθρωπινότερη τη ζωή μας. Τους ευχαριστούμε και γι' αυτό.

Είναι απόψε εδώ οι Βρισαγώτες που η νοσταλγία του χωριού μας τους φέρνει, έστω μόνο για το καλοκαίρι, στο γενέθλιο τόπο τους, για να ξαναγεμίσουν τις μπαταρίες της ψυχής τους, να πάρουν δύναμη από την επαφή τους με τη φύση και τη ζεστασιά της επικοινωνίας με τους συγχωριανούς μας.

Τους ευχαριστούμε για την πείρα και τη γνώση που κέρδισαν στην πόλη και φέρνουν στο χωριό μας.

Και είναι απόψε εδώ, με το μυαλό και την καρδιά τους, και κείνοι οι Βρισαγώτες, που διάφοροι λόγοι τους εμπόδισαν να παρευρεθούν στην αποφινή γιορτινή μας συνάντηση.

Ξέρουμε ότι κι αυτοί, όσο μακριά κι αν βρίσκονται, είναι νοερά παρόντες, αισθάνονται πάντα Βρισαγώτες· δεν έπαψαν στα όνειρά τους να ξαναγυρνούν στα παιδικά λημέρια και τους παιδικούς τους φίλους· δεν έπαψαν να θυμούνται, να χαίρονται για ό,τι καλό και να θλίβονται για ό,τι άσχημο συμβαίνει στο χωριό μας.

Ευχόμαστε σε όλους τους Βρισαγώτες, όπου κι αν βρίσκονται, να προκόψουν στις δουλειές τους, να τιμούν το χωριό μας με τον τίμιο μόχθο τους και τη δημιουργική τους δράση. Και να βρίσκονται πάντα κοντά, έστω και ψυχικά, στο χωριό και στους συγχωριανούς μας.

Ευχόμαστε στους Βρισαγώτες που είναι απόψε εδώ, στη γιορτή του Πλάτανου, πάντα αδελφωμένοι, πάντα δυνατοί και ακμαίοι να δίνουν το παρόν στη ζωή, στη γιορτή και τη χαρά.

Καλή διασκέδαση σε όλους.

Νέο Υπόμνημα στο Νομάρχη: Ο δρόμος Πλωμαρίου - Βατερών

ΣΥΝΤΟΠΙΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΟΤΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ
ΑΚΡΑΣΙΩΤΩΝ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΤΩΝ
ΠΛΩΜΑΡΙΤΩΝ
ΠΟΛΙΧΝΙΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑ 5/6/2002
ΠΡΟΣ ΝΟΜΑΡΧΗ ΛΕΣΒΟΥ

Κο ΔΗΜ. ΒΟΥΝΑΤΣΟ
ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Κύριε Νομάρχη

Με ικανοποίηση διαβάσαμε σε τοπική Λεσβιακή Εφημερίδα στις 26 Μαΐου 2002 σχετικά με το διάβημά σας προς το Υπουργείο Εθν. Οικονομίας, με το οποίο ζητάτε πρόσθετους πόρους για την ολοκλήρωση των μελετών "πέραν της αναλογίας της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, ώστε να ολοκληρωθεί η εκτέλεση των στρατηγικής σημασίας έργων του Νομού μας".

Συγχρόνως όμως με έκπληξη είδαμε στο παραπάνω δημοσίευμα της εφημερίδας ότι ενώ αναφέρεσθε στην ανάγκη ολοκλήρωσης των μελετών διαφόρων οδικών έργων του νησιού μας, καμία μνεία δεν κάνετε για το δρόμο Πλωμαρίου - Βατερών, ο οποίος αποτελεί πλέον... προαιώνιο όνειρο των κατοίκων της περιοχής μας!

Εκείνο δε που προκαλεί ερωτηματικά αναφορικά με τη συνέχεια και τη συνέπεια λόγων και έργων είναι ότι ενώ επισημαίνεται - πάντα σύμφωνα με το παραπάνω δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας - η μεγάλη σπουδαιότητα της σύνδεσης του Πλωμαρίου με την τουριστική περιοχή των Βατερών, αφήνεται να εννοηθεί ότι αυτή θα επιτευχθεί με το δρόμο Αμπελικού - Σταυρού!

Κύριε Νομάρχη

Δεν έχουμε καμία αντίρρηση για την κατασκευή του δρόμου Αμπελικού - Σταυρού, τον οποίο θεωρούμε αναγκαίο. Πρέπει όμως να παρατηρήσουμε ότι η μόνη σύγχρονη απάντηση που δίνει πραγματικά λύση στο πρόβλημα της σύνδεσης Πλωμαρίου - Βατερών (και θα αξιοποιεί ενδιαμέσως τις παραλίες της Μελίντας και της Δρώτας) είναι η απευθείας μέσω παραλιακού δρόμου σύνδεση του Πλωμαρίου με τα Βατερά.

'Όλοι οι άλλοι δρόμοι αποτελούν "παρακλάδια" και "λοξοδρομίες" που οδηγούν στη διαιώνιση του προβλήματος της "απο-σύνδεσης" των δύο όμορων δήμων, Πλωμαρίου και Πολιχνίτου, και δεν αναστρέφουν την πορεία προς την ερήμωση της περιοχής μας.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να σας υπενθυμίσουμε ότι στο αίτημα, που σας υποβάλαμε με προηγούμενο υπόμνημά μας (13/2/2002), δεν έχουμε λάβει μέχρι σήμερα απάντηση.

Επανερχόμενοι λοιπόν σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε σχετικά με την πορεία του έργου της κατασκευής του δρόμου Πλωμαρίου - Βατερών και ειδικότερα για το σημείο στο οποίο βρίσκονται οι αναγκαίες μελέτες, προκειμένου το παραπάνω έργο να θεωρηθεί "ώριμο" προς ένταξη σε κάποιο πρόγραμμα, καθώς και τις προοπτικές που υπάρχουν για την ολοκλήρωση αυτών των μελετών.

Για τους Συντοπίτικους Συλλόγους της Νότιας Λέσβου.

ΑΚΡΑΣΙΩΤΩΝ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΑΝΩΝ
ΠΛΩΜΑΡΙΤΩΝ
ΠΟΛΙΑΧΝΙΑΤΩΝ

Δ. ΑΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
Β. ΨΑΡΙΑΝΟΣ
Χ. ΑΧΕΙΛΑΡΑΣ
Μ. ΚΑΝΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ - ΒΑΜΒΑΔΕΛΗ
Γ. ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ

Απ' τη Θεατρική παράσταση "Επικίνδυνο Παιχνίδι" του Μανόλη Κορρέ, που δόθηκε στη Βρίσα από το Θατρικό Όμιλο Καλλονής τον Αύγουστο του 2002

ΔΕΝ ΔΙΚΑΙΟΥΜΑΣΤΕ, ΛΟΙΠΟΝ, "ΔΙΑ ΝΑ ΟΜΙΛΟΥΜΕ";

Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας είχαμε δημοσιεύσει τις επιστολές που έστειλε στην ΟΛΣΑ, ως αντιπρόσωπος του Συλλόγου Βρισαγωτών στην ομοσπονδία, ο κ. Βασ. Ψαριανός.

Γι' αυτές τις επιστολές του όχι μόνο δεν πήρε καμιά απάντηση από το προεδρείο της ΟΛΣΑ, αλλά τρεις μήνες μετά την αποστολή τους, στο απολογιστικό συνέδριο της ΟΛΣΑ στις 2 Ιουνίου 2002, δέχθηκε επίθεση εκ μέρους του προέδρου κ. Κατσικάτου, διότι με τις επιστολές του τόλμησε να.. ασκήσει κριτική στον κ. Κατσικάτο!

Μετά απ' αυτή την ανοίκεια επίθεση, ο κ. Ψαριανός πήρε το λόγο "επί προσωπικού θέματος" και εξέφρασε τη διαμαρτυρία του για τη στάση του προεδρείου της ΟΛΣΑ απέναντι στον αγώνα του

Συλλόγου μας στο θέμα ΜΑΜΙΔΑΚΗ, καθώς και για τις κατηγορίες που εκτόξευσε για τον ίδιο στην ομιλία ο κ. Κατσικάτσος. Παρακάτω δημοσιεύουμε την ομιλία του κ. Ψαριανού στο 14ο τακτικό απολογιστικό συνέδριο της ΟΛΣΑ στις 2/6/2002.

Ως αντιπρόσωπος του Συλλόγου Βρισαγωτών θέλω να εκφράσω την έντονη διαμαρτυρία μου προς το Προεδρείο της ΟΛΣΑ για τη μεροληπτική σε βάρος του Συλλόγου μας στάση του και περιφρονητική προς το πρόσωπό μου ως αντιπροσώπου και προέδρου του Συλλόγου, διότι όχι μόνο αγνόησε επί ένα και πλέον χρόνο τον αγώνα του Συλλόγου μας (και άλλων τεσσάρων Συλλόγων της Νότιας Λέσβου) για την αποτροπή της μετεγκατάστασης του ΜΑΜΙΔΑΚΗ και της ΔΕΗ στην περιοχή ΠΛΑΚΕΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ, που απειλεί να καταστρέψει κάθε τουριστική δραστηριότητα από το Πλωμάρι ως τον Κόλπο Καλλονής, αλλά και δια στόματος του προέδρου της ΟΛΣΑ υποστηρίχθηκε η μετεγκατάσταση της ΔΕΗ στη θέση ΠΛΑΚΕΣ, προκαταλαμβάνοντας έτσι με την προσωπική του θέση, την οποίαν είχε ως πρώην δημοτικό σύμβουλος του Δήμου Πολιχνίτου και ως νυν συνεργάτης του δημάρχου Πολιχνίτου, την θέση της Ομοσπονδίας, η οποία έπρεπε να είναι ισότιμη προς όλους και παρόμοια με εκείνη που τήρησε προς τους Μανταμαδιώτες στο θέμα της μετεγκατάστασης της ΔΕΗ στη θέση της ΚΑΡΑΒΑΣ αλλά και προς τους Βατουσιανούς στο θέμα του εκεί τυροκομείου.

Διαμαρτύρομαι επίσης, διότι ο πρόεδρος της ΟΛΣΑ δεν ετήρησε ούτε την τυπική υποχρέωση που είχε να απαντήσει στις επιστολές που έστειλα προσωπικά στον ίδιο για το παραπάνω θέμα. Συγκεκριμένα με ημερομηνίες 7 και 8 Μαρτίου έστειλα δυο επιστολές με συστημένο γράμμα στα γραφεία της ΟΛΣΑ (Κίαφας 9), το οποίο αφού παρέμεινε επί δυο εβδομάδες αζήτητο, μου επιστράφηκε. (Η ειδοποίηση όπως φαίνεται στη φωτοτυπία του ασφαλισμένου γράμματος επιδόθηκε στο γραφείο της ΟΛΣΑ στις 14/3/2002.)

Στο ενδιάμεσο διάστημα επειδή πληροφορήθηκα από μέλος του Δ.Σ. της ΟΛΣΑ ότι δεν είχαν λάβει τη συστημένη επιστολή μου, έστειλα με fax - για δεύτερη φορά - τις επιστολές μου στις 19/3/2002, το οποίο όμως fax, όπως έμαθα, δεν ελήφθη, διότι ήταν χαλασμένο το fax της ΟΛΣΑ. Μετά την επιστροφή του συστημένου γράμματός μου στις αρχές Απριλίου, έστειλα με δεύτερο fax, για τρίτη φορά, τις επιστολές μου, για να μην πάρω ούτε αυτή τη φορά απάντηση!

(Αποδεικτικά στοιχεία, όπως φωτοτυπία συστημένου γράμματος και απόδειξη κατάθεσης συστημένου στο Ταχυδρομείο, καταθέτω στο προεδρείο του Συνεδρίου.)

Μετά απ' όλα αυτά ο κ. Κατσικάτσος αντί να απολογείται, μας κατηγορεί ότι "ποτέ δεν έστειλα την επιστολή μου στην ΟΛΣΑ προτού τη δημοσιεύσω στον Τύπο!"

Μετά απ' αυτή την αντιδεοντολογική και αντικαταστατική στάση του προεδρείου απέναντι στο Σύλλογο που εκπροσωπώ επιφυλάσσομαι να θέσω στο Δ.Σ. του συλλόγου Βρισαγωτών το θέμα της επανεξέτασης της σχέσης μας με την ΟΛΣΑ.

Υ.Γ. Δυο λόγια ακόμα για όσα ακούστηκαν σε βάρος μου από τον κ. Κατσικάτσο σχετικά με το Αναπτυξιακό Συνέδριο. Καταρχάς θέλω να τον ευχαριστήσω για την τιμή που μου έκανε να μου αποδώσει τέτοια και τόση δύναμη ώστε να αποτρέψω εγώ τους Μυτιληνιούς να παραστούν στο Συνέδριο της ΟΛΣΑ. Ήθελα όμως να ρωτήσω τον κ. Κατσικάτσο: αλήθεια, εγώ επηρέασα και τα 8 από τα 15 μέλη του Δ.Σ. της ΟΛΣΑ, οι οποίοι απουσίασαν από τις εργασίες του Συνεδρίου;

'Οσο για τις επιστολές, για τις οποίες κατηγορούμαι ότι έστειλα για δημοσίευση στο Λεσβιακό Τύπο, έχω ν' απαντήσω τούτο μόνο: σ' αυτό τον τόπο χιλιάδες άνθρωποι - ανάμεσά τους και γω - αγωνίστηκαν για την εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών και ειδικότερα για το δικαίωμα έκφρασης της γνώμης.

Σήμερα λοιπόν, δεν πρόκειται να ζητήσω από κανέναν την άδεια να εκφράσω δημόσια τη γνώμη μου, πολλώ δε μάλλον όταν η γνώμη μου αυτή απέβλεπε στη διεξαγωγή ενός πράγματι πολυφωνικού Συνεδρίου για τη ΛΕΣΒΟ και όχι για την προβολή κάποιων άγονων κομματικών θέσεων.

ΣΤΗ ΒΡΙΣΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8 - 10 ΑΘΗΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΛΕΣΒΟΥ
Κοιν.1) Τ.Σ. ΒΡΙΣΑΣ
2) Εκπολ. Συλλ. Βρίσας

ΠΡΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ
και ΥΠΟΨ. ΝΟΜΑΡΧΕΣ ΛΕΣΒΟΥ

Ο Σύλλογός μας παρά το έντονο ενδιαφέρον του για την ανάδειξη των ικανότερων και καταλληλότερων προσώπων στη θέση του δημάρχου Πολιχνίτου και του Νομάρχη Λέσβου δεν αναμειγνύεται στις παραταξιακές ή προσωπικές διαμάχες.

Ο Σύλλογός μας δεν πολιτεύεται και δεν πολιτικολογεί αλλά και δεν παραιτείται από την υποστήριξη των συμφερόντων της περιοχής του Δήμου Πολιχνίτου, τα οποία συμφέροντα θεωρεί βασικά στοιχεία του πολιτισμού, που ως Πολιτιστικός Σύλλογος υπηρετεί.

Απευθύνεται λοιπόν προς όλους τους υποψήφιους δημάρχους Πολιχνίτου και τους υποψήφιους Νομάρχες Λέσβου και τους καλεί να απαντήσουν και να δεσμευτούν για τη λύση ορισμένων κρίσιμων για την ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Πολιχνίτου προβλημάτων, όπως είναι:

- 1) Η κατασκευή του δρόμου Πλωμαρίου - Βατερών
- 2) Η αποτροπή μετεγκατάστασης στη θέση ΠΛΑΚΕΣ ή άλλη θέση της περιοχής Δήμου Πολιχνίτου ρυπογόνων επιχειρήσεων, όπως είναι οι δεξαμενές υγρών καυσίμων ΕΚΟ - ΕΛΔΑ, η ΔΕΗ κ.ά.
- 3) Η κατασκευή του Μουσείου ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΒΡΙΣΑΣ και η δημιουργία παραρτήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών σε οικόπεδο, που έχει παραχωρηθεί από τους κατοίκους στην περιοχή της Βρίσας.
- 4) Η κατασκευή του Βιολογικού Καθαρισμού του Δήμου Πολιχνίτου και η προστασία των ΒΑΤΕΡΩΝ από τα λύματα των ελαιοτριβείων Βρίσας και Πολιχνίτου, που χύνονται στον Αλμυροπόταμο.

Διευκρινίζουμε προς τους υποψήφιους δημάρχους και Νομάρχες ότι δε ζητούμε γενικές και αόριστες υποσχέσεις αλλά ρεαλιστικές, εφαρμόσιμες και αξιόπιστες προτάσεις, καθώς και συγκεκριμένες δράσεις που θα αναλάβουν για την επίλυση των προβλημάτων, που συνδέονται με την πραγματοποίηση των παραπάνω έργων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Β. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Αποτελέσματα Δημοτικών Εκλογών

ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ	ΕΓΚΥΡΑ			Β' ΓΥΡΟΣ			Α' ΓΥΡΟΣ			ΔΙΑΦΟΡΕΣ			Β' ΓΥΡΟΣ			Α' ΓΥΡΟΣ			ΔΙΑΦΟΡΕΣ			ΑΓΡΙΟΣ ΧΑΤΖΟΓΑΛΟΥ Γ.	
	Β' ΓΥΡΟΣ	Α' ΓΥΡΟΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%	ΨΗΦΟΙ	%		
ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ	2.98	2375	-177	1498	68.15	1106	46.57	392	21.58	700	31.85	679	28.59	21	3.26	590	24.34						
ΒΑΣΙΛΙΚΑ	478	527	-49	278	58.16	209	39.66	69	18.50	200	41.84	276	52.37	-76	-10.53	42	7.97						
ΒΡΙΣΑ	717	751	-34	520	72.52	506	67.38	14	5.15	197	27.48	215	28.63	-18	-1.15	30	3.99						
ΛΙΣΒΟΡΙ	430	461	-31	294	68.37	200	43.38	94	24.99	136	31.63	192	41.65	-56	-10.02	69	14.97						
ΣΤΑΥΡΟΣ	161	164	-3	100	62.11	91	55.49	9	6.62	61	37.89	66	40.24	-5	-2.36	7	4.27						
ΣΥΝΟΛΟ Δ. ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ	3984	4278	-294	2690	67.52	2112	49.37	578	18.15	1294	32.48	1428	33.38	-134	-0.90	738	17.25						

ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Δημοτικό Συμβούλιο

Από συνδυασμό Συκά:

ΚΑΚΑΜΠΟΥΡΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡ.	317
ΣΑΛΤΑΜΑΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡ.	311
ΒΟΥΒΟΥΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓ.	255
ΛΕΜΟΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΟΥ ΕΥΣΤ.	254
ΖΑΡΟΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ Ε.	257
ΣΙΓΕΩΡΓΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΕΥΣΤ.	244
ΚΑΡΑΚΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡ.	218
ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΤΟΥ Γ.	195
ΠΑΝΣΕΛΗΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	188
ΑΛΒΑΝΟΣ ΔΟΥΚΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ	185
ΤΑΞΕΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛ. (Από Τ.Σ. Βρίσας)	
ΛΟΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜ. (Από Τ.Σ. Λισβορίου)	

Από συνδυασμό Γιαννέλλη:

ΓΙΑΝΝΕΛΛΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ (Επικεφαλής)	
ΣΑΛΙΑΚΕΛΛΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝ.	304
ΠΑΝΤΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤ.	255
ΚΑΤΣΑΝΗΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ-ΧΡΗΣΤΟΣ	232
ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝ. (Από Τ.Σ. Βασιλικών)	
Από συνδυασμό Χατζόγλου:	
ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (Επικεφαλής)	
ΠΑΝΤΑΤΖΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΕΥΣ.	151

Τοπικό Συμβούλιο Βασιλικών

Από συνδυασμό Γιαννέλλη:

ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝ.	63
-------------------------------	----

ΒΛΟΥΤΕΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ Μ.	47
ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΤΕΡ.	63
Από συνδυασμό Συκά:	
ΓΑΒΑΛΑΣ ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜ.	49
ΚΑΛΑΓΑΝΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΠ.	46

Τοπικό Συμβούλιο Βρίσας

Από συνδυασμό Συκά:

ΤΑΞΕΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛ.	260
ΝΙΚΕΛΛΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΟΥ ΣΤΥΛ.	60
ΛΙΝΑΡΔΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡ.	48
ΒΕΡΒΑΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡ.	42
Από συνδυασμό Γιαννέλλη:	
ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡ.	76

Τοπικό Συμβούλιο Λισβορίου

Από συνδυασμό Συκά:

ΛΟΚΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜ.	59
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΛΕΝΗ ΣΥΖ. ΠΑΝ.	46
ΠΑΝΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΛΕΝΗ ΣΥΖ. ΑΝΤ. 24 (ισοψηφία)	
ή ΧΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΙΓΝ.	24 (ισοψηφία)

Από συνδυασμό Γιαννέλλη:

ΘΕΡΜΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΓ.	46
ΑΛΕΞΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΣΤ.	40

Τοπικό Συμβούλιο Σταυρού

Από συνδυασμό Συκά:

ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΜΑΡΙΑ ΣΥΖ. ΠΑΝ.	48
ΒΕΡΒΕΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΕΥΣΤ.	35

Από συνδυασμό Γιαννέλλη:

ΤΣΑΚΣΙΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΠΑΝ.	45
---------------------------	----

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8 - 10 ΑΘΗΝΑ

Προς το
Δήμαρχο &
Δημοτικό Συμβούλιο Πολιχνίτου
που αναδείχτηκαν από τις εκλογές
του Οκτωβρίου 2002

Σας συγχαίρουμε για την εκλογική σας νίκη και ευχόμαστε η ανάληψη από το Συμβούλιό σας της Δημοτικής Αρχής να αποτελέσει την αρχή μιας γόνιμης και αποδοτικής συνεργασίας όλων των συμπατριωτών μας, τόσο των μόνιμων κατοίκων του Δήμου Πολιχνίτου όσο και της Διασποράς, προκειμένου ο τόπος μας να βγει από την υπανάπτυξη και τον κοινωνικό μαρασμό.

Από την πλευρά μας θέλουμε να σας διαβεβαιώσουμε ότι θα συμβάλλουμε, με όσες δυνάμεις διαθέτουμε, στην επίτευξη του παραπάνω κοινού μας στόχου.

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣ. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Το νέο Νομαρχιακό Συμβούλιο

Από συνδυασμό **Βογιατζή:**
Γαληνός Σπυρίδων του Μιχ.
3.238
Διακορώνας Γεώργιος του Ευ-
στρ. 2.676
Ψαρρόπουλος Σταύρος του
Ελευθ. 2.461
Φαναραδέλλης Δημήτριος του
Χαρ. 2.364
Μπαβέας Θεόδωρος του Ιωάν.
2.074 (Λήμνος)
Δουκάρου - Καμπιρέλλη Ουρα-
νία 1.888
Τσακύρης Παναγιώτης του
Δημ. 1.861
Σάραγκας Δημήτριος του Γε-
ωργ. 1.840 (Λήμνος)

Αρώνης Ευστράτιος του Κων-
στί/νου 1.747

Πρωτογεράκη Καλλιόπη του Π.
1.647

Βατής Γεώργιος του Ευστρ.
1.554

Κατανάκη Ιωάννα - Μαρία του
Παν. 1.553

Καλλονιάτης Παναγιώτης του
Χρ. 1.550

Βαρελιτζής Απόστολος του Ευ-
στρ. 1.542

Στεφανιδάκη Φωτεινή του Ιωάν.
940 (Λήμνος, με ποσόστιωση)

Από συνδυασμό **Βουνάτσου:**
Βουνάτσος Δημήτριος του Φωκ.
(Επικεφαλής)

Πολίτης Σταύρος του Αναστ.
3.882

Πιασιτζόγλου Αλέξανδρος του
Π. 2.606

Βερβέρης Ηρακλής του Αντ.
1.922

Γιαρμαδούρος Ευάγγελος του
Κων/νου 1.489 (Λήμνος, με πο-
σόστιωση)

Βαρελιτζής Σάββας του Παν.
1.445 (Λήμνος, με ποσόστιωση)

Από συνδυασμό **Μυριζή:**
Παναγιώτης Μυριτζής (Επικεφα-
λής)

Ζερδελής Ιωάννης του Χριστ.
Ζούρος Δημήτριος του Νικ.

Από συνδυασμό **Παλαιολό-
γους:**
Παλαιολόγος Ευάγγελος (Επι-
κεφαλής)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8 - 10 ΑΘΗΝΑ

Προς το
Νεοεκλεγέντα Νομάρχη Λέσβου
κ. Βογιατζή Πάυλο

Σας συγχαίρουμε για την εκλογική σας νίκη. Ελπίζουμε και ευχόμαστε στη διάρκεια της θητείας σας να επιτευχθούν οι καλύτερες λύσεις στα χρονίζοντα προβλήματα της γενέτειράς μας Βρίσας - Δήμου Πολιχνίτου και γενικότερα του νησιού μας.

Στην προσπάθεια επιλυσης των παραπάνω προβλημάτων, καθώς και της προσωγωγής και ανάδειξης του λεσβιακού πολιτισμού θα είμαστε -κατά το μέτρο των δυνατοτήτων μας- αρωγοί σας.

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣ. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8 - 10 ΑΘΗΝΑ

Προς το
ΤΟΠΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΒΡΙΣΑΣ ΛΕΣΒΟΥ

Σας συγχαίρουμε για την εκλογική σας νίκη και ευχόμαστε η συνεργασία που είχαμε και την προηγούμενη τετραετία να συνεχιστεί και να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο για το καλό του χωριού μας και των κατοίκων του.

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣ. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΤΟΝ ΝΕΟΚΛΕΓΕΝΤΑ ΔΗΜΑΡΧΟ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Κύριε Δήμαρχε,

Αφού σας συγχαρούμε και πάλι για την εκλογική σας νίκη θα μας επιτρέψετε να θέσουμε υπόψη σας κάποιες σκέψεις του Δ.Σ. του Συλλόγου μας σχετικά με ορισμένα θέματα που αναφέρονται στη γενέτειρά μας Βρίσα και ευρύτερα στην περιοχή του Δήμου Πολιχνίτου, τα οποία θέματα κατά την εκτίμηση του Συλλόγου μας θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό την αναπτυξιακή πορεία της περιοχής μας.

1. Η μετεγκατάσταση των δεξαμενών υγρών καυσίμων ΕΚΟ - ΕΛΔΑ και του εργοστασίου της ΔΕΗ.

Επειδή θεωρούμε ότι δεν έχει παρέλθει ο κίνδυνος να επιχειρηθεί και πάλι η μετεγκατάσταση των παραπάνω ρυπογόνων επιχειρήσεων στη Θέση Πλάκες Πολιχνίτου, με όλες τις καταστροφικές συνέπειες που θα έχει αυτή η ενέργεια για το περιβάλλον ολόκληρης της Νότιας Λέσβου και ειδικότερα για την τουριστική ανάπτυξη των Βατερών, Αγίου Φωκά, Νυφίδας - Σκάλας Πολιχνίτου, είναι ανάγκη η νέα Δημοτική Αρχή του Δήμου Πολιχνίτου να επεξεργαστεί από τώρα ένα σχέδιο δράσης για την αποτροπή ενός τέτοιου ενδεχομένου.

2. Η κατασκευή του παραλιακού δρόμου Πλωμαρίου - Βατερών.

Η κατασκευή του παραπάνω έργου δεν εντάχθηκε τελικά στα Π.Ε.Π. Βορείου Αιγαίου, εξαιτίας της χλιαρής έως αδιάφορης στάσης που τήρησαν οι Δημοτικές Αρχές και οι Φορείς της Νότιας Λέσβου κατά την παρελθούσα τετραετία.

Ουσιαστικά η διεκδίκηση της κατασκευής του έργου επαφέθηκε στους πολιτιστικούς Συλλόγους της Αθήνας (Πολιχνιατών, Βρισαγωτών, Πλωμαριτών, Ακρασιωτών, Παλαιοχωριανών), οι οποίοι με υπομνήματα στις αρμόδιες Αρχές και δημοσιεύματα στο Λεσβιακό Τύπο κράτησαν ανοιχτό το θέμα ως την παραμονή των δημοτικών και Νομαρχιακών Εκλογών.

Δεν θα επαναλάβουμε όσα κατά καιρούς έχουν γραφτεί για την τεράστια σημασία που θα έχει η κατασκευή ενός Νότιου παραλιακού οδικού άξονα για την έξοδο του νοτίου τμήματος της Λέσβου από την απομόνωση και την ισσόροπη ανάπτυξη του νησιού μας (Βόρειου και Νότιου τμήματος). Εκείνο στο οποίο θα επιμείνουμε σήμερα είναι η Δημοτική Αρχή Πολιχνίτου σε συνεργασία με τη Δημοτική Αρχή Πλωμαρίου και Αγιάσου με συντονισμένες ενέργειες να επιδιώξουν την ένταξη της κατασκευής του παραπάνω έργου στο Γ' Κ.Π.Σ. Η νέα Δημοτική Αρχή Πολιχνίτου πρέπει αφού πρώτα ενημερωθεί για το σημείο στο οποίο βρίσκονται οι μελέτες (ποιές ακόμα υπολείπονται προκειμένου να υποβληθεί ο φάκελος στην Περιφέρεια), να απαιτήσει την ολοκλήρωσή τους το ταχύτερο δυνατόν, καθώς και την υποβολή του σχετικού Φακέλου.

3. Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Βρίσας.

Παρά τις ευοίωνες προοπτικές με τις οποίες ξεκίνησαν οι προκαταρκτικές ενέργειες για την κατασκευή του έργου (προέγκριση ένταξης στα Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου, εγγραφή ποσού 900 εκατ. Δραχμών), σήμερα βρισκόμαστε σε σημείο κρίσιμο για την πορεία του έργου, αφού όπως εξωδίκιως πληροφορούμαστε ο φάκελος που υποβλήθηκε στην Περιφέρεια για την τελική ένταξη του έργου απορρίφθηκε, για λόγους που παραμένουν έως σήμερα ασαφείς.

Καλείται λοιπόν και στην περίπτωση αυτή η νέα Δημοτική Αρχή πρώτα να... ανακαλύψει τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε ο σχετικός φάκελος και στη συνέχεια, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, να προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες για την προώθηση της κατασκευής του έργου.

Πρέπει ακόμα να τονίσουμε την τεράστια ευθύνη που θα έχουμε όλοι, πρώην και νυν, άρχοντες και φορείς, εάν τελικά χαθεί η μεγάλη ευκαιρία που παρουσιάστηκε για την περιοχή του Δήμου μας, να δημιουργηθεί στη Βρίσα ένα πανεπιστημιακό Κέντρο Έρευνας και μελέτης των παλαιοντολογικών ευρημάτων Βατερών, που θα συγκεντρώνει επιστήμονες και επισκέπτες απ' όλο τον κόσμο.

4. Ο βιολογικός καθαρισμός του Δήμου Πολιχνίτου.

Ο βιολογικός καθαρισμός του Δήμου Πολιχνίτου αποτελεί, όπως γνωρίζετε, έργο επείγουσας ανάγκης, διότι η συνεχιζόμενη ελεύθερη πτώση των οικιακών λυμάτων και των αποβλήτων των Ελαιοτριβείων του Πολιχνίτου και της Βρίσας στον Αλμυροπόταμο και μέσω αυτού στη θάλασσα των Βατερών μπορεί να σημάνει την... υποστολή της γαλάζιας σημαίας από την παραλία των Βατερών. Εκτός όμως από τους παραπάνω σοβαρούς περιβαλλοντικούς λόγους που επιβάλλουν την επίσπευση του έργου, η κατασκευή του βιολογικού καθαρισμού θα άρει και τα εμπόδια για την αξιοποίηση των θερμοπηγών Πολιχνίτου, οι οποίες μπορούν να αναδειχθούν σε ένα σύγχρονο Κέντρο Λουτροθεραπείας διεθνούς εμβέλειας, που θα συμβάλει στην οικονομική αναζωγόνηση της περιοχής.

Είναι ανάγκη λοιπόν να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες τεχνικές μελέτες και να ενταχθεί το έργο στα Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου, όπως έγινε ήδη με το βιολογικό καθαρισμό του Μολύβου.

5. Προστασία και αξιοποίηση της περιοχής Σχωρεμένου Βρίσας.

Η περιοχή Σχωρεμένου αποτελεί μια τεράστια επίπεδη έκταση που εκτείνεται πάνω από το ανατολικό μέρος της παραλίας των Βατερών. Πριν από λίγα χρόνια η περιοχή Σχωρεμένου κινδύνευσε να περιέλθει σε επίδοξους καταπατητές, οι οποίοι προέβαλλαν ανύπαρκτα δικαιώματα ιδιοκτησίας. Η ιδιοποίηση της περιοχής απετράπη χάρη στην αντίδραση του Συλλόγου μας, στην κινητοποίηση του τότε κοινοτικού Συμβουλίου και πολλών κατοίκων της Βρίσας.

Η δικαστική εκκαθάριση του θέματος εκκρεμεί ως τα σήμερα και η Δημοτική Αρχή Πολιχνίτου έχει αναλάβει την ευθύνη διεξαγωγής του δικαστικού αγώνα και της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος.

Η νέα Δημοτική Αρχή πρέπει να εκκαθαρίσει δικαστικά το θέμα και να ενεργήσει ώστε η περιοχή Σχωρεμένου να εκχωρηθεί στο Δήμο για περαιτέρω αξιοποίηση. Η αξιοποίηση βέβαια της παραπάνω περιοχής είναι πολύ σοβαρή υπόθεση, αλλά εάν επιτευχθεί, θα αλλάξει ριζικά την οικονομική και κοινωνική κατάσταση της ευρύτερης περιοχής του Δήμου μας. Η δημοτική αρχή πρέπει ν' αναζητήσει, σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες και επιχειρηματίες, τους τρόπους αξιοποίησης της περιοχής.

Ο Σύλλογός μας στο παρελθόν έκανε διάφορες σκέψεις και προτάσεις σχετικά με την αξιοποίηση του Σχωρεμένου, όπως για παράδειγμα να δημιουργηθεί στην περιοχή Ομογενειακό χωριό ή να γίνει συνεκμετάλλευση με Έλληνες και ξένους επιχειρηματίες με την κατασκευή ξενοδοχειακών μονάδων και κέντρων άθλησης και ψυχαγωγίας.

6. Παρεμβάσεις στον Οικισμό Βατερών.

Για τα προβλήματα του οικισμού Βατερών αρμοδιότεροι από το Σύλλογό μας είναι βεβαίως οι επιχειρηματίες και οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στα Βατερά καθώς και το Τοπικό Συμβούλιο Βρίσας. Εμείς από την πλευρά μας θα σας μεταφέρουμε κάποιες σκέψεις και προτάσεις μελών του Συλλόγου μας. Ο οικισμός των Βατερών στερείται εσωτερικού οδικού δικτύου και όπου υπάρχουν δρόμοι, αυτοί παραμένουν στην κατάσταση των αγροτικών δρόμων και είναι ακατάλληλοι για να εξυπηρετήσουν την αυξημένη κίνηση της θερινής περιοδού. Είναι ανάγκη, σε πολλά σημεία, να γίνει διάνοιξη των δρόμων, ασφαλτόστρωση και ηλεκτροφωτισμός κλπ. Πρέπει επίσης να μελετηθεί η δυνατότητα διάνοιξης περιφερειακού δρόμου, όπου θα παροχητεύεται το ρεύμα της κυκλοφορίας των οχημάτων - έστω και για ορισμένες ώρες - κατά τη θερινή περίοδο, προκειμένου να αποσυμφορείται ο παραλιακός δρόμος.

7. Αξιοποίηση του ανενεργού ελαιοτριβείου Βρίσας κατά το πρότυπο του Πολυκέντρου Πολιχνίτου.

Έχουμε στο παρελθόν υποβάλει στη Δημοτική Αρχή Πολιχνίτου το αίτημα για την ένταξη σε κάποιο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα της ανάπλασης του χώρου στον οποίο βρίσκεται το ανενεργό ελαιοτριβείο Βρίσας.

Στην έκταση που καταλαμβάνει το παλιό εργοστάσιο μπορούν να δημιουργηθούν αίθουσες

πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνελεύσεων, χώροι άθλησης και ψυχαγωγίας, καθώς και μουσείο τεχνικής του περασμένου αιώνα (ατμοκίνητο ελαιοτριβείο). Με τη δημιουργία των παραπάνω χώρων θα εξυπηρετηθούν οι ανάγκες του χωριού μας, οι οποίες αυξάνονται συν τω χρόνω και λόγω της τουριστικής ανάπτυξης των Βατερών.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι τα τελευταία χρόνια με την πραγματοποίηση δυο διεθνών συνεδρίων στην περιοχή μας (συνέδριο Παλαιοντολογίας και Αναλυτικής Χημείας) και τη φιλοξενία εκατοντάδων συνέδρων στα ξενοδοχεία των Βατερών έγινε αισθητή η έλλειψη κατάλληλου χώρου για τη διεξαγωγή των εργασιών των συνεδρίων και κατεδείχθη η σημασία μιας κατάλληλης υποδομής για την ανάπτυξη του Συνεδριακού Τουρισμού, ο οποίος μπορεί να συμβάλει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και στους φθινοπωρινούς μήνες.

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣ. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βρίσας. Βιβλιοθήκη Κ Τσέλεκα (φωτό Β.Ψ.)

**Εγγραφείτε Συνδρομητές στο Περιοδικό μας “Αντίλαλος της Βρίσας.
Στείλτε τη συνδρομή σας και τη διεύθυνσή σας στον ταμία
του Συλλόγου μας Γ. Μαργαρίτη
Ετήσια Συνδρομή για το Περιοδικό 9 €
Ετήσια Συνδρομή για το Σύλλογο και το Περιοδικό 15 €**

Ο φάκελος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ
ΑΘΗΝΑΣ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8 - 10 ΑΘΗΝΑ

ΑΘΗΝΑ 14/9/02
ΠΡΟΣ ΤΟΝ
Δήμαρχο Πολιχνίτου
Κ. Ευστράτιο Γιαννέλη
ΠΟΛΙΧΝΙΤΟ

Κύριε Δήμαρχε,

Επειδή γινόμαστε δέκτες αντιφατικών πληροφοριών καθώς και της ανησυχίας των συγχωριανών μας σχετικά με την τελική ένταξη του έργου της κατασκευής του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας στα Π.Ε.Π. Βορείου Αιγαίου και ειδικότερα εάν έχει υποβληθεί ο σχετικός φάκελος του έργου, εάν έχει γίνει δεκτός ή έχει απορριφθεί από την Περιφέρεια Βορ. Αιγαίου, παρακαλούμε να έχουμε μια επίσημη και έγκυρη ενημέρωση εκ μέρους σας για το παραπάνω θέμα, προκειμένου με τη σειρά μας να ενημερώσουμε τα μέλη του Συλλόγου μας.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Β. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Σημείωση: Μέχρι σήμερα 2 Δεκεμβρίου 2002 δεν πήραμε καμιά απάντηση στην παραπάνω επιστολή μας.

Η Βρίσα παραδοσιακός οικισμός (Το διάταγμα του Υπουργείου Αιγαίου)

Άρθρο 1

Χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί οι οικισμοί Βρίσα, Βασιλικά, Λισβόρι του Δήμου Πολιχνίτου του Νομού Λέσβου διότι, πέραν του συνολικού αρχιτεκτονικού τους ενδιαφέροντος, διαθέτουν αξιόλογα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία και αποτελούν εξαιρετικό δείγμα τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Άρθρο 2

A.1. Όσον αφορά τον παραδοσιακό οικισμό του Πολιχνίτου, τροποποιούνται, όπως παρακάτω οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 8, του άρθρου 3 παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10 και του άρθρου 7 παρ. 4 του από 19.10.1978 Π.Δ.

A.2. Όσον αφορά τους οικισμούς Βρίσα, Βασιλικά, Λισβόρι του Δήμου Πολιχνίτου, ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1, 2 του από 24.4.1985 Π.Δ, όπως ισχύει και οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 8, 11, 12, 13 και των άρθρων 4, 5, 6 και 7 παρ. 1, 2, 3 του από 19.10.1978 Π.Δ.

B. Στους ως άνω οικισμούς καθορίζονται κατά την επισκευή υφισταμένων κτισμάτων ή την ανέγερση νέων, οι παρακάτω ειδικοί όροι επιμέρους μορφολογικών και αρχιτεκτονικών στοιχείων:

1. Η τοποθέτηση του κτιρίου στο οικόπεδο γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 10 του από 19.10.1978 Π.Δ. Σε

οδούς με συνεχή μέτωπα, η όψη του νέου κτιρίου συμπληρώνει το μέτωπο των διπλανών υφιστάμενων οικοδομών.

2. α) Η ογκοπλαστική μορφή των κτιρίων πρέπει να προσγεγίζει τα τοπικά αρχιτεκτονικά πρότυπα ως προς τη σύνδεση, την κλίμακα και τις αναλογίες των όγκων. Αυτά πρέπει να οργανώνονται ανάλογα με τη μορφή του οικοδέου σε πλατυμέτωπα ή σε στενομέτωπα κτίρια, σύμφωνα με τα υποδείγματα του Παραρτήματος.

β) Ειδικά για τα μεγάλα δημόσια κτίρια ή για τα κτίρια επαγγελματικής στέγης, με μήκος όψης μεγαλύτερο των 15 μέτρων, επιβάλλεται ειδική μορφολογική και ογκοπλαστική διάταξη με την επανάληψη, κατά τμήματα, της όψης ενός κεντρικού μοτίβου.

3. α) Ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε δύο (2), με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος αυτών τα 7,50μ., μετρούμενο σε κάθε σημείο του κτιρίου από τη στάθμη του διαμορφωμένου εδάφους.

β) Επιτρέπεται η υπερύψωση των κτιρίων έως 0,50μ για την κατασκευή υπογείου, η οποία δεν υπολογίζεται στο μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος. Σε περίπτωση αποκλειστικά μεγάλης κλίσης επιτρέπεται η υπερύψωση του κτιρίου να φτάσει έως 1,5μ σε μία από τις όψεις του κτιρίου. Η οικοδομή δεν μπορεί να υπερβαίνει, λόγω της κλίσης του εδάφους, το ύψος των εννέα (9) μ. σε οποιοδήποτε σημείο της.

γ) Τα αρμόδια, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, όργανα έχουν τη δυνατότητα να επιφέρουν μικρής εκτάσεως μεταβολές στα επιτρεπόμενα ύψη μιας οικοδομής, εφόσον αυτό απαιτείται για την προσαρμογή του κτιρίου στα πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντός του, χωρίς να προκαλείται υπέρβαση του αριθμού των δυο (2) ορόφων.

δ) Πέραν του μέγιστου επιτρεπόμενου ύψους της οικοδομής, επιτρέπεται μόνο η κατασκευή στέγης, στηθαίου και καπνοδόχου.

ε) Σε κάθε περίπτωση, διατηρείται ο περιορισμός των δύο ορόφων με την επιβολή μιας σειράς ανοιγμάτων ανά επίπεδο. Ενδεικτικότερα, αν το επίπεδο του δαπέδου του ισογείου ορισθεί στο +1,00μ., αντιστοιχεί μια σειρά ανοιγμάτων έως τα +4,50 μ. και μία από τα +4,50 μ. έως το επίπεδο της στέγης. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η κατασκευή ανοίγματος μεταξύ των ορόφων, στις πλάγιες ή στην πίσω όψη των κτιρίων, για τον φωτισμό της εσωτερικής σκάλας ανόδου, κατά τα αρχιτεκτονικά πρότυπα των οικισμών.

στ) Απαγορεύεται κάθε εκσκαφή ή επιχωμάτωση, πέραν των απαραίτητων για την κατασκευή του κτιρίου. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η οπαραίτητη εκσκαφή για την κατασκευή εξωτερικής προσπέλασης στα υπόγεια των κτισμάτων.

4. Η κάλυψη των κτιρίων γίνεται υποχρεωτικά με κεραμοσκεπή στέγη, με ή χωρίς αέτωμα, με βιζαντινά ή ρωμαϊκά κεραμίδια, χωρίς αποτμήσεις κατά την έννοια του ύψους και η κλίση αυτής δεν υπερβαίνει τις 30°. Επιβάλλεται η κατασκευή περιμετρικού γείσου από πέτρα ή μπετόν χρωματισμένο και επεξεργασμένο (κτυπητό), ώστε να δίνει την εντύπωση φυσικής πέτρας, που θα εξέχει έως 0,20 μ.

5.α) Οι όψεις των κτιρίων προσαρμόζονται στα πρότυπα της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας των οικισμών. Η όψη του κτιρίου προς τον δρόμο είναι συμμετρική στο σύνολο της ή κατά τμήματα κατακόρυφων διαιρέσεων, στην περίπτωση που το πλάτος της υπερβαίνει τα 10 μ. Τα ανοίγματα τοπισθετούνται κατά κατακόρυφους και οριζόντιους άξονες.

β) Από τον κανόνα της συμμετρίας μπορεί να εξαιρείται η εισόδος του κτιρίου.

γ) Οι τοιχοποίες των κτιρίων κατασκευάζονται, κατά περίπτωση από:

- ι) λιθοδομή ή αλλο ουλικό, επιχρισμένο.
- ii) εμφανή με λαξευμένη ορθογνωμία λιθοδομή, χωρίς επχρισμα.

δ) Απαγορεύεται η οποιουδήποτε είδους επενδυση στην επιφάνεια των όψεων.

ε) Οι οψεις των κτιρίων δύναται να διακοσμούνται με ελαφρά προεξέχοντες γωνιόλιθους ή παραστάδες από πέτρα ή μπετόν κατ' απομίμηση της πέτρας (κτυπητό). Σε περίπτωση που το ισόγειο υπερυψώνεται, το κάτω τμήμα της όψης (βαση) διαχωρίζεται από το υπόλοιπο σώματου του κτιρίου με την παρεμβολή μιας οριζόντιας προεξέχουσας διακοσμητικής ταινίας (κορδόνη) διαστάσεων κατ' ανώτατο όριο 0,20 πλάτος X 0,10 βάθος. Σε περίπτωση κατασκευής διακοσμητικού στηθαίου στη στέψη του κτιρίου, μπροστά από την στέγη, αυτό διαχωρίζεται από την υπόλοιπη επιφάνεια με την παρεμβολή ανάλογης διακοσμητικής ταινίας.

στ) Τα παραπάνω διακοσμητικά στοιχεία κατασκευάζονται από πέτρα ή μπετόν χρωματισμένο και επεξεργασμένο (κτυπητό), ώστε να δίνεται η εντύπωση φυσικής πέτρας και διαφοροποιούνται χρωματικά από το υπόλοιπο σώμα του κτιρίου.

ζ) Η σχετική χρωματολογική μελέτη πρέπει να συνοδεύεται από χρωματολόγιο επιλογής του μελετητή.

η) Για τον χρωματισμό του κύριου σώματος του κτιρίου χρησιμοποιούνται ανοικτές αποχρώσεις του πράσινου, του καφέ, της χρώμας του γκρι, μπεζ, ροδί και ανοικτό γαλάζιο. Η βάση του κτιρίου ακολουθεί σκουρότερες χρωματικές αποχρώσεις. Η σχετική χρωματολογική μελέτη πρέπει να συνοδεύεται από χρωματολόγιο επιλογής του μελετητή.

6.α) Τα εξωτερικά ανοίγματα επιβάλλεται να ακολουθούν τα τοπικά αρχιτεκτονικά πρότυπα ως προς τη θέση τους στην όψη και ως προς τις αναλογίες και διαστάσεις που συντίθονται στους οικισμούς (αναλογία πλάτους ύψους 1 προς 2 και πλάτος που κυμαίνεται από 1-1,20μ.).

β) Οι πόρτες των καταστημάτων μπορούν να διαμορφώνονται με πλάτος έως δύο (2) μ., για λόγους προσαρμογής σε αντίστοιχα τοπικά αρχιτεκτονικά πρότυπα, μετά την έγκριση των αρμόδιων οργάνων του Υπουργείου Αλγαρίου που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις.

γ) Η απόσταση των ανοιγμάτων από τις ακμές του κτιρίου δεν πρέπει να είναι μικρότερη από 0,70μ.

δ) Όλα τα ανοίγματα των όψεων επιβάλλεται να περιβάλλονται από πλαίσια (μαντώματα) κατά τα αρχιτεκτονικά τοπικά πρότυπα, διαστάσεων 0,20X0,05μ (πλάτος και βάθος), με ιδιαίτερη κατά περίπτωση διακόσμηση (υπέρθυρα, γείσα, κ.λπ.), σύμφωνα με τα υποδείγματα του Παραρτήματος. Τα πλαίσια αυτά κατασκευάζονται είτε από λαξευμένη τοπική πέτρα, είτε από μπετόν χρωματισμένο και επεξεργασμένο (κτυπητό), ώστε να δίνει την εντύπωση φυσικής πέτρας.

7.α) Τα κουφώματα επιβάλλεται να είναι ξύλινα με εξωτερικά πατζούρια, ανάλογης μορφής με τους επικρατεστερούς τύπους του οικισμού (ταμπλαδωτά ή καρφωτά ή γαλλικού τύπου), αποκλειούμενα των γερμανικών, των συρμόνεμων και των ρολών.

β) Επιτρέπεται η κατασκευή σιδερένιων κουφωμάτων (όχι στρατζαριστών) εξώθυρων και εξώφυλλων παραθύρων κατά τα παραδοσιακά πρότυπα.

γ) Για τον χρωματισμό των κουφωμάτων χρησιμοποιούνται το κυπαρισσί, το γκρί, η σκουρά ώχρα, το μουσταρδί, το καφέ, το βυσσινί, το τυρκουάζ και το ανοιχτό γαλάζιο χρώμα, ανάλογα με την χρωματική οργάνωση της όψης. Αποκλείεται το φυσικό χρώμα του ξύλου.

δ) Η σχετική χρωματολογική μελέτη θα πρέπει να συνοδεύεται από χρωματολόγιο επιλογής του μελετητή.

ε) Τα μεταλλικά στηρίγματα και εξαρτήματα (μεντεσέδες κ.λ.π.) είναι απλούστερα, χωρίς διακόσμησεις, σύμφωνα με τα τοπικά πρότυπα.

8.α) Επιτρέπεται η κατασκευή ανοικτών εξωστών σε πρόβολο μόνο στον άξονα της κεντρικής εισόδου του κτιρίου. Το συνολικό μήκος του εξώστη δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1/3 του συνολικού μήκους της όψης. Κατ' εξαίρεση των παραπάνω, μπορεί να τοπισθετεί εξώστης στην απότμηση της γωνίας των κτιρίων, στον άξονα της απότμησης που συμπίπτει με αυτόν του υποκείμενου ανοίγματος.

Σε κάθε περίπτωση ο εξώστης δεν πρέπει να έχει διαστάσεις μεγαλύτερες από 2,00μ. στο μήκος και 1,15μ. στο πλάτος.

β) Απαγορεύεται η κατασκευή εξώστη σε τμήματα δρόμου με συνεχή μέτωπα κτιρίων, χωρίς εξώστες.

γ) Οι εξώστες κατασκευάζονται κατά τα αρχιτεκτονικά πρότυπα της περιοχής με δάπεδο από ξύλο, πέτρα, μάρμαρο ή μπετόν (κτυπητό), το πάχος του οποίου δεν θα υπερβαίνει τα 0,12 εκ., περιμετρικού σιδηροκιγκλιδώματος και προτείνεται η κατασκευή φουρουσιών σε τοπικά σχέδια κατασκευασμένα από πέτρα ή μάρμαρο ή σίδερο ή μπετόν χρωματισμένο και επεξεργασμένο (κτυπητό), ώστε να δίνεται η εντύπωση φυσικής πέτρας.

δ) Απαγορεύεται η κατασκευή ημιωπαίθριων χώρων, στεγασμένων βεραντών με πλάκα από μπετόν, συνεχόμενων εξωστών σε όλο το μήκος των όψεων των κτιρίων.

Η κατασκευή ημιωπαίθριου χώρου επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση της διαμόρφωσης της κεντρικής εισόδου σε εσοχή του ισόγειου, μέχρι 2,00 μ. πλάτος, η οποία δεν προσμετράται στον συντελεστή δόμησης. Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η κατασκευή μικρού ημιωπαίθριου χώρου στο ισόγειο, μετά από αιτιολογημένη έκθεση του μελετητή και σχετική έγκριση του αρμόδιου συλλογικού οργάνου.

ε) Στους εν λόγω οικισμούς απαγορεύεται η εφαρμογή των διατάξεων «περί χώρων στάθμευσης». Επιτρέπεται η πρόβλεψη ισογείου χώρου στάθμευσης, ανεξάρτητου από τον κύριο όγκο του κτιρίου, μεγίστης επιφανείας 25,00 τ.μ., η οποία δεν θα προσμετράται στον συντελεστή δόμησης του οικοπέδου, εφόσον ο χώρος αυτός προβλέπεται για το σκοπό αυτό, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Η γκαράζπορτα επιβάλλεται να ακολουθεί τη μορφή και τα υλικά των αυλόπορτων, όπως αυτές περιγράφονται στην παρ. 10.β του παρόντος άρθρου.

9. α) Απαγορεύεται η κατασκευή εξωτερικού κλιμακοστασίου προς τον όροφο του κτιρίου. Οπου λόγω υψομετρικής διαφοράς επιβάλλεται η κατασκευή εξωτερικής κλιμακας για την προσέγγιση της κεντρικής εισόδου, αυτή θα γίνεται κτιστή και θα τοποθετείται είτε κάθετα στον ίσογκο του κτιρίου σε εσοχή, είτε οριζόντια σε επαφή με τον εξωτερικό τοίχο. Η τοποθέτηση κάθετης κλιμακας στη πρόσοψη του κτιρίου επιτρέπεται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση του ισογείου, εφόσον αυτό είναι υπερυψωμένο.

β) Επιτρέπεται η κατασκευή βοηθητικής ανοικτής κλιμακας προς τον όροφο των κτιρίων σε επαφή μόνο με την πίσω όψη των κτιρίων.

10.α) Οι περιφράξεις των οικοπέδων κατασκευάζονται από λιθόδομη, η οποία μπορεί να παραμείνει ανεπίχριστη, ή από άλλο υλικό (π.χ. τομεντόλιθου, μπετόν κ.λπ.), το οποίο υποχρεωτικά επιχρίζεται και χρωματίζεται, ανάλογα με την υπόλοιπη όψη του κτιρίου, αποκλειομένου του

πεταχτού. Η μορφή και το ύψος των περιφράξεων ακολουθεί τα τοπικά αρχιτεκτονικά πρότυπα. Σε δρόμους με συνεχή μέτωπα και υψηλές μάνδρες απαγορεύεται η κατασκευή χαμηλών περιφράξεων ή η μείωση του ύψους των υφιστάμενων.

β) Οι αυλόπορτες κατασκευάζονται από ξύλο, κατά τα αρχιτεκτονικά πρότυπα του οικισμού. Το άνοιγμα της αυλόπορτας θα περιβάλλεται από πλαίσιο, κατά τα αρχιτεκτονικά τοπικά πρότυπα, κατασκευασμένο είτε από λαξευμένη τοπική πέτρα, είτε από μπετόν χρωματισμένο και επεξεργασμένο (κτυπητό), ώστε να δινεί την εντύπωση φυσικής πέτρας.

γ) Απαγορεύεται η δημιουργία τόξων, αψίδων ή διακοσμητικών βόλτων στο σώματα του κτιρίου και στις περιφράξεις των οικοπέδων. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η κατασκευή τόξου ή θόλου στη διαμόρφωση της κυρίας εισόδου στο επίπεδο του ισογείου.

11. Οι καντονιδόχοι κατασκευάζονται με βάση τα αρχιτεκτονικά πρότυπα του οικισμού. Απαγορεύεται η μεταλλική ή η νέου τύπου κατασκευή.

12. Οι ήλιακοι συλλέκτες και τα κλιματιστικά μηχανήματα τοποθετούνται σε σημεία κατάλληλα διαμορφωμένα, μη ορατά από τους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού και προσδιορίζεται η θέση τους στην αρχιτεκτονική μελέτη (κατόψεις-όψεις).

13. Οι υδροροές έχουν μορφή και θέση εντεταγμένη στην αρχιτεκτονική σύνθεση, ώστε να μην διαταράσσουν την οργάνωση της όψης του κτιρίου.

14. Όπου είναι απαραίτητη η κατασκευή στεγάστρων, θα τοποθετούνται ελαφρές κατασκευές με λεπτές οιδερένιες υποδομές στήριξης και αναρτήσεις και λευκό καρραβόπανο ή άλλα υλικά σύμφωνα με τα τοπικά πρότυπα.

15. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή κτισμάτων σε υποστυλώματα (PILOTIS), καθώς και η κατασκευή λυόμενων ή προκατασκευασμένων κτιρίων.

Άρθρο 3

1. Οι επιγραφές ενσωματώνονται στη λογική και την οργάνωση των όψεων. Δεν τοποθετούνται κάθετα στο επίπεδο της όψης. Είναι μικρών διαστάσεων, όχι μεγαλύτερου πλάτους από τα ανοιγόματα στα οποία αντιστοιχούν, ενιαίας αισθητικής και κατασκευής και δεν διαταράσσουν την χρωματική οργάνωση των όψεων. Τοποθετούνται, με-

τά από έγκριση των αρμοδίων οργάνων του Υπουργείου Αιγαίου που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις. Οι επιγραφές πρέπει να είναι στην Ελληνική. Στην περίπτωση παράθεσης ξενόγλωσσων στοιχείων, αυτά δεν θα υπερβαίνουν το ήμισυ των Ελληνικών.

2. Απαγορεύεται η τοποθέτηση διαφημίσεων στα μέτωπα των δρόμων.

3. Οι διαφημίσεις θα τοποθετούνται μόνο σε ειδικές θέσεις στους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού.

4. Οι περιορισμοί των διατάξεων του παρόντος άρθρου, οσον αφορά τους όρους τοποθέτησης επιγραφών και διαφημίσεων ισχύουν και για τις ήδη τοποθετημένες επιγραφές και διαφημίσεις, για τις οποίες επιβάλλεται η συμμόρφωση μέσα σε διάστημα ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, υπότερα από γνωμοδότηση των αρμόδιων οργάνων του Υπουργείου Αιγαίου. Μετά τη λήξη του χρονικού ορίου εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αυθαιρέτων κατασκευών.

Άρθρο 4

Οι μετρητές ηλεκτρικού ρεύματος ενσωματώνονται σε συσχές των τοίχων στις όψεις των κτιρίων.

Τα δικτυα κοινής αφελείας πρέπει να τοποθετούνται

υπόγεια σε ειδικούς αγωγούς που θα ενσωματώνονται στο λιθόστρωτο.

Άρθρο 5

Απαγορεύεται η αντικατάσταση των υπαρχόντων λιθόστρωτων, κυβολιθόστρωτων ή πλακόστρωτων δρόμων, πεζοδρομίων και πλατανάτων, με οποιοδήποτε άλλο υλικό, εκτός από αυτό που παραδοσιακά χρησιμοποιείται στον οικισμό.

Οι νέες επεμβάσεις στους δρόμους θα πρέπει να γίνονται με τρόπο και υλικά που να ακολουθούν την τοπική κατασκευαστική παράδοση, δηλαδή να διαφοροποιείται το υλικό ανάλογα με τον χαρακτήρα κάθε χώρου, χρησιμοποιείται ελεύθερο λιθόστρωτο σε μικρότερους δρόμους γειτονιάς, ή τυποποιημένοι κυβόλιθοι (παβέδες) σε κεντρικούς δρόμους, στην αγορά.

Άρθρο 6

1. Κάθε εργασία που αφορά τη διαμόρφωση, τροποποίηση ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων (οδών, πλατειών, κρηπηδωμάτων κ.λπ.) εκτελείται με τρόπο προσαρμοσμένο στα παραδοσιακά πρότυπα και μετά την έγκριση των αρμόδιων οργάνων του Υπουργείου Αιγαίου.

2. Έγκριση των αρμόδιων οργάνων του Υπουργείου Αιγαίου που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις απαιτείται καί στην περίπτωση επισκευών για τις οποίες σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 1 του Ν. 1577/1985, όπως ισχύει, δεν απαιτείται οικοδομική άδεια.

Άρθρο 7

Η τελική θεώρηση της άδειας οικοδομής για τη σύνδεση του κτιρίου με τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρικού ρεύματος παρέχεται μόνο μετά την έγκριση των αρμόδιων οργάνων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Η έγκριση αυτή παρέχεται, αφού υποβληθούν φωτογραφίες όλων των όψεων του κτιρίου και μετά από αυτοψία της αρμόδιας Υπηρεσίας, ώστε να πιστοποιείται η εφαρμογή της εγκεκριμένης μελέτης.

Άρθρο 8

Στους οικισμούς του παρόντος, καθορίζεται ζώνη προστασίας δύο (2) χιλιομέτρων από τα όρια τους, όπως αυτά ορίζονται από τις κείμενες διατάξεις. Οι αρμόδιες υπηρεσίες και τα όργανα του Υπουργείου Αιγαίου διατυπώνουν σύμφωνη γνώμη για τη χορήγηση οιασδήποτε άδειας οικοδομής στη ζώνη αυτή και οι υπηρεσίες του ΥΠΑΙ έλεγχουν κατά τις φάσεις εκτέλεσης των οικοδομικών εργασιών (ανέγερση, επισκευή, προσθήκη, κατεδάφιση κλπ), την τήρηση των όρων της εκδοθείσης οικοδομικής άδειας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΩΡΕΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Στ. Παρασκευά

Πολλές φορές το έχω πει ότι τούτο το περιοδικό ο "ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ" θα είναι πηγή ιστορικής γνώσης για τους μελλοντικούς Βρισαγώτες, που θα θελήσουν να ασχοληθούν κάποτε με την ιστορία του χωριού μας, αλλά και για σήμερα, πιστεύω, ότι αποτελεί σημαντική πηγή ενημέρωσης για τους συγχωριανούς μας: άλλωστε και η μετατροπή της εφημερίδας σε περιοδικό μ' αυτό το σκεπτικό έγινε.

Τα λέω αυτά, γιατί πράγματι σήμερα ζούμε εποχή ευθύνης για τη γενιά μας, που αύριο θα παραδώσει τη σκυτάλη στα παδιά μας. Γ' αυτό και κάποια πράγματα πρέπει να γράφονται για να μένουν για το σήμερα αλλά και για το αύριο.

Από αριστερά: Γιώργος Μαργαρίτης (παιδί), Παναγιώτης Κώσσης, Στρατής Αναστασίου, Ευστρ. Αθανασής, Ιωάννης Διαμαντής, Παν. Πορτογλής, Νικόλαος Αναστασίου (Κουλαφάς). (Φωτ. Αρχείο Γ. Μαργαρίτη)

Πιστεύω ότι από δω και πέρα πάρα πολλά πράγματα μπορούν ν' αλλάξουν και πρέπει ν' αλλάξουν. Και' αρχάς θέλω να συγχαρώ για την εκλογή τους το νέο Δημοτικό Συμβούλιο του διευρυμένου Δήμου Πολιχνίτου και το νέο Τοπικό Συμβούλιο του χωριού μας. Και επίσης να συγχαρώ όλους εκείνους που, αφού κατέθεσαν την όποια κοματική τους ταυτότητα, συντάχθηκαν κάτω από ένα ενιαίο ψηφοδέλτιο με οπωσδήποτε θετική πλειοψηφική αποδοχή από τους ψηφοφόρους και με άριστα αποτελέσματα. Καιρός ήταν, νομίζω, να παίρνουν - και όχι να πάρουν για μια μόνο φορά - οι πολίτες τις τύχες τους στα χέρια τους, έξω από εντολείς και πάτρονες.

Καιρός είναι, νομίζω, να αποφασίζουν και παράλληλα να διεκδικούν οι πολίτες καλύτερες μέρες γι' αυτούς και για τον τόπο τους, να επιλέγουν τους καλύτερους. Εμείς οι Βρισαγώτες της Αθήνας πάντα με αίσθημα ευθύνης και ειλικρινές ενδιαφέρον, δε θα πάψουμε να υπενθυμίζουμε τα μεγάλα και κρίσιμα προβλήματα του χωριού μας, να κρίνουμε και ορισμένες φορές να επικρίνουμε, όπως κάναμε και στο παρελθόν - δυστυχώς χωρίς αποτέλεσμα - στις περιπτώσεις που θεωρούμε ότι οι υπεύθυνοι όρχοντες σφάλλουν στις αποφάσεις και στις ενέργειές τους.

Θέλουμε όμως να διαβεβαιώσουμε όλους τους συνδημότες μας και τους αιρετούς εκπροσώπους του Δήμου μας ότι θέλουμε ολόψυχα να συμβάλουμε, με όλες τις δυνάμεις που έχουμε, στην επίλυση των προβλημάτων που απασχολούν τους κατοίκους της περιοχής μας.

Εκτός από τα γνωστά και βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή του Δήμου Πολιχνίτου, όπως είναι ο κίνδυνος μετεγκατάστασης του ΜΑΜΙΔΑΚΗ και της ΔΕΗ στη θέση ΠΛΑΚΕΣ, ο δρόμος Πλωμαρίου Βατερών, η κατασκευή του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, η προστασία της περιοχής Σχωρεμένου, η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής μας, η τουριστική και αγροτική ανάπτυξη της περιοχής μας, θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή, να θέσω υπόψη των νεοεκλεγέντων δημοτικών αρχόντων ορισμένα μικρότερα θέματα, τα οποία όμως έχουν μεγάλη σημασία για την καθημερινή ζωή των κατοίκων του χωριού μας, όπως είναι:

1. Η αναβάθμιση του αγροτικού ιατρείου του χωριού μας, που ως χώρος σήμερα είναι απαράδεκτος.

2. Η επανασυγκρότηση της παιδικής ορχήστρας - μπάντας.
3. Η στήριξη της τρίτης ηλικίας - μια επίσκεψη, μια "καλημέρα" στους γέροντες.
4. Ο εξωραϊσμός και ενίσχυση του πράσινου στο χωριό μας.
5. Η αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου του Δημοτικού Σχολείου.
6. Η δημιουργία χώρου στάθμευσης των αυτοκινήτων μέσα στο χωριό.
7. Η κατασκευή μιας αίθουσας κατάλληλης για συνελεύσεις και πολιορκικές εκδηλώσεις.

Τολμήστε λοιπόν οι νέοι δημοτικοί όρχοντες να αναμετρηθείτε με τα μεγάλα και τα μικρά καθημερινά προβλήματα των απλών ανθρώπων και προπαντός προσπαθήστε να φέρετε την απαραίτητη συμφιλίωση στο χωριό μας, που τόσο έχει ανάγκη ο κόσμος ύστερα από τόσα χρόνια που τους ταλανίζει η διχόνια, οι κοματικές διαμάχες, οι εκβιασμοί και οι διάφοροι πάτρονες.

Πιστεύουμε πως η διεκδίκηση της εξουσίας δεν ήταν για σας αυτοσκοπός, αλλά ευκαιρία προσφοράς στον τόπο μας. Προχωρήστε λοιπόν αδελφωμένοι μπροστά και διαχειριστείτε σωστά την εξουσία, επωφελεία όλων των κατοίκων της περιοχής μας. Τώρα αρχίζουν οι ώρες ευθύνης.

Μέσα από τις σελίδες του ΑΝΤΙΛΑΛΟΥ, να είστε σίγουροι, ότι θα σας παρακαλουθούμε με ενδιαφέρον και αγωνία, πρόθυμοι να συμπαρασταθούμε στην προσπάθειά σας, να κρίνουμε και να επικρίνουμε όπου χρειάζεται, αλλά και να επαινέσουμε και να σας συγχαρούμε για τις νίκες σας στο δύσκολο αγώνα που αναλαμβάνετε να επιλύσετε δύσκολα και χρονίζοντα προβλήματα.

Στις σελίδες του ΑΝΤΙΛΑΛΟΥ θα καταγραφεί το έργο σας, για να το γνωρίζουν οι Βρισαγώτες, όπου κι αν κατοικούν, αλλά και οι γενιές που θα έρθουν.

Καλή επιτυχία λοιπόν στο έργο σας!

Ο ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

του Βασ. Ψαριανού

Ο συνεδριακός τουρισμός μαζί με το θρησκευτικό και τον ιαματικό αποτελούν τις εναλλακτικές μορφές που συμπληρώνουν τη βασική μορφή του τουρισμού, που είναι η αναψυχή και οι διακοπές, συμβάλλοντας έτσι στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, με όλες τις θετικές συνέπειες που έχει αυτό για μια τουριστική περιοχή, όπως η δική μας.

Ο τουρισμός των Βατερών είναι τουρισμός αποκλειστικά παραθεριστικός, ο οποίος περιορίζεται στους δύο μήνες του καλοκαιριού, Ιούλιο και Αύγουστο και σε μικρότερο ποσοστό το Σεπτέμβριο.

Όσον αφορά το θρησκευτικό τουρισμό αυτός επικεντρώνεται στο μοναστήρι του Αγίου Ραφαήλ και σε μικρό ποσοστό, ως σύντομη επίσκεψη, στην Παναγιά της Αγιάσου.

Ο ιαματικός τουρισμός, παρ' όλο που το νησί μας και ιδιαίτερα η περιοχή του Δήμου μας διαθέτει θερμές πηγές μεγάλης ιαματικής σημασίας, είναι σχεδόν ανύπαρκτος, έχοντας πέσει κάτω και απ' αυτό το επίπεδο στο οποίο βρισκόταν κατά τον περαισμένο αιώνα. Οι λόγοι για την κατάσταση του ιαματικού τουρισμού στο νησί μας έχουν να κάνουν με την απουσία εκσυγχρονιστικής αντιληψης, η οποία παρατηρείται στην περιοχή μας και στο νησί μας ευρύτερα.

Τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της προβολής που έτυχαν τα Βατερά λόγω των παλαιοντολογικών ευρημάτων, προβάλλει ευοίωνη η προοπτική ανάπτυξης στα Βατερά του λεγόμενου Συνεδριακού τουρισμού. Τα Βατερά έγιναν γνωστά, χάρις στο έργο του καθηγητή Μιχ. Δερμιτζάκη και των συνεργατών του, στην ευρύτερη Πανεπιστημιακή Κοινότητα, τόσο την ελληνική όσο και τη διεθνή. Η θέση τους, η φυσική ομορφιά, η ηρεμία και η γαλήνη του Σεπτεμβρίου αποτελούν στοιχεία ιδιαίτερα ευνοϊκά για την οργάνωση Συνεδρίων με επιστημονικά θέματα που απασχολούν τους επιστήμονες και το σύγχρονο άνθρωπο.

Η ύπαρξη όμως των παραπάνω ευνοϊκών στοιχείων δεν αρκούν από μόνα τους να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, εάν δεν συνοδεύονται από ορισμένα έργα βασικής υποδομής και κάποιες απαραίτητες ευκολίες και ανέσεις που θα εξυπηρετήσουν το κοινό που συγκεντρώνεται στα συνέδρια.

Κι αυτό το κοινό αν κρίνουμε από το συνέδριο παλαιοντολογίας που πραγματοποιήθηκε τέλη Σεπτεμβρίου - αρχές Οκτωβρίου του 2000 και το συνέδριο Αναλυτικής Χημείας που πραγματοποιήθηκε στις ίδιες ημερομηνίες το 2002, είναι ικανό, όχι τόσο λόγω αριθμού αλλά κυρίως λόγω πνευματικής εμβέλειας, να ζωντανέψει τουριστικά σε μια περίοδο χαμηλής τουριστικής κίνησης ολόκληρη την περιοχή του δήμου μας και το σημαντικότερο, να προβάλει σε διεθνή κλίμακα τα Βατερά και ευρύτερα την περιοχή μας.

Ποιά είναι όμως τα συμπεράσματα που μπορέσαμε να βγάλουμε όσοι παρακούουθήσαμε τα δύο αυτά συνέδρια, σχετικά με την επάρκεια της τουριστικής μας υποδομής και τις προοπτικές για μια μελλοντική περαιτέρω ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού;

Ας αρχίσουμε πρώτα από τα θετικά: τα ξενοδοχεία των Βατερών γενικά ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες των συνέδρων και όσων τους συνδέευαν. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι οι Πανεπιστημιακοί δάσκαλοι δεν είναι άνθρωποι που επιζητούν την πολυτέλεια· είναι όμως ασυμβίβαστοι σε θέματα καθαριότητας και γενικότερα υγιεινής, καθώς και σε θέματα ποιότητας του φαγητού (και πάλι όχι με την έννοια της πολυτέλειας αλλά την γνησιότητας των υλικών και του καλού μαγειρέματος).

Σ' αυτή λοιπόν την κατεύθυνση χρειάζεται πάντα ιδιαίτερη προσοχή και προσπάθεια, ώστε να κερδίζονται οι καλύτερες εντυπώσεις.

Τα συμπεράσματα είναι μάλλον αρνητικά όσον αφορά τους χώρους που διαθέτει ο Δήμος μας για τη διεξαγωγή τέτοιων συνεδρίων και την εξυπηρέτηση των διαφόρων αναγκών, που έχουν ως άνθρωποι οι εκατοντάδες των συνέδρων, που παρακολουθούν τις εργασίες των συνεδρίων.

Πέρα από την αίθουσα συνεδριάσεων απαιτούνται οι κατάλληλοι χώροι υγιεινής - ανάπτασης τις ώρες των διαλειμμάτων και της σίτισης κατά τη μεσημεριανή διακοπή των εργασιών. Η αίθουσα του Πολυκέντρου Πολιχνίτου είναι επαρκής για μια ολιγόωρη και ολιγάνθρωπη εκδήλωση, ανεπαρκής όμως για τη διεξαγωγή ενός συνεδρίου και απαράδεκτός ως χώρος και υποδομή για την εξυπηρέτηση των άλλων αναγκών που έχουν ως άνθρωποι οι σύνεδροι.

Πολλά ακόμα θα μπορούσε να προσθέσει κανείς για τις έλλειψεις, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλε η οργανωτική επιτροπή του Δήμου και των Πανεπιστημιακών, για την τεχνική

υποστήριξη του συνεδρίου, τις αδυναμίες του προγράμματος φιλοξενίας των συνέδρων και των συνοδών τους, τα οποία όμως ξεφεύγουν από τον κύριο στόχο αυτού του σύντομου σημειώματος.

Τελικά εκείνο που καταδείχτηκε για άλλη μια φορά είναι η ανάγκη ν' αποκτήσει το χωριό μας το δικό του κατάλληλο χώρο για την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων, ο οποίος χώρος θα εξυπηρετεί και τις ανάγκες συνεδρίων που φιλοξενούνται στην περιοχή μας, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στα Βατερά.

Θα μπορούσε βέβαια κανείς να παρατηρήσει ότι η ανάγκη αυτή θα θεραπευτεί με την κατασκευή του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας, το οποίο ασφαλώς θα διαθέτει κατά το πρότυπο και του αντίστοιχου Μουσείου Σιγρίου και τέτοιους χώρους για τη διεξαγωγή συνεδρίων.

Η απάντηση σ' αυτό είναι πως ανεξάρτητα από την κατασκευή του Μουσείου για την οργάνωση και τη λειτουργία του οποίου την ευθύνη θα έχει - όταν κάποτε γίνει - το Πανεπιστήμιο, το χωριό μας πρέπει το συντομότερο ν' αποκτήσει τη δική του στέγη για την πραγματοποίηση συνελεύσεων, συνεδριάσων και πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπου θα εξυπηρετούνται (κύρια ή συμπληρωματικά) οι ανάγκες των συνεδρίων. Και τέτοιος κατάλληλος χώρος δεν είναι άλλος από το ανενεργό ελαιοτριβείο (Καινούρια Μηχανή). Είναι ένα θέμα που η νέα δημοτική αρχή πρέπει να το δει με τη σοβαρότητα και την προσοχή που επιβάλλει η ανάγκη της παραπέρα ανάπτυξης της περιοχής μας. Και προ παντός ένα θέμα για το οποίο πρέπει να επιμείνουν οι ασχολούμενοι με τουριστικές επιχειρήσεις στην περιοχή μας.

Υ.Γ. Ένα άλλο θέμα που αναδείχθηκε στην περίοδο διεξαγωγής του τελευταίου συνεδρίου είναι ο ρόλος που θα μπορούσε να παιξει ένας αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών του χωριού μας ή της ευρύτερης περιοχής για τη φιλοξενία και ειδικότερα τη σίτιση των συνέδρων και των συνοδών τους. Αντί για τα τυποποιημένα εδέσματα του Κέτεριγκ, που προσφέρθηκαν στους συνέδρους, θα μπορούσαν οι φιλοξενούμενοί μας να δοκιμάσουν τα νόστιμα και καλομαγειρεμένα από τις νοικοκυρές του χωριού μας παραδοσιακά φαγητά, με τα οποία θα προβαλλόταν κι απ' αυτή την άποψη το χωριό και η ευρύτερη περιοχή του Δήμου μας.

Από την Αποκριάτικη Παράσταση με τίτλο Σουνέτ, που δόθηκε πέρυσι (2002) στη Βρίσα. Από αριστερά: Μ. Κολλιού, Στ. Πορτογλής (Χότζας), Ι. Καλατζή, Ειρ. Κολλιού, Αρ. Μιαούλης, Ειρ. Γεωργακή.

ΑΝΑΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Η ΟΛΣΑ στο περιοδικό "Η Λέσβος μας", αφού δεν μπορεί να "δείρει το γαϊδαρο" (λόγω υποχρεώσεων;) "δέρνει το σαμάρι" κατά την παροιμία του χωριού μας! Καταγγέλει το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, επειδή η ΝΕΛ κατάργησε τη γραμμή Ραφήνας - Σιγρίου, και επειδή η ΝΕΛ κατάργησε τις εκπτώσεις στα εισιτήρια των πλοίων της (αλήθεια ποιος τη μποδίζει να κάνει όσες εκπτώσεις θέλει, όπως κάνουν οι κρητικές εταιρείες;) και ακόμα επειδή η ΝΕΛ αύξησε τις τιμές των εισιτηρίων (ποιος μποδίζει τη ΝΕΛ να τις μειώσει;).

Ζητάει επίσης από το Υπουργείο (και όχι από τη ΝΕΛ, που είναι υπεύθυνη) να βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες και να καθιερώσει έκπτωση 10% για επιβάτες και αυτοκίνητο με επιστροφή. Και το επαναστατικότερο: Ζητάει από το Υπουργείο να... καταργήσει(!) την Ευρωπαϊκή οδηγία 3755/92, (με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλει σε όλες τις χώρες - μέλη την άρση όλων των περιορισμών που είχαν επιβληθεί στις ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες) και να προχωρήσει μόνη η Ελλάδα στη σύσταση Εθνικού Δημόσιου Φορέα Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών με τη συμμετοχή των ΟΤΑ και των φορέων των εργαζομένων!

Τόσο λοιπόν απλά είναι τα πράγματα και δεν το ξέραμε! Δε μας αρέσει, κυρία Ευρώπη, η οδηγία σου για την άρση του Cabotage· κράτα την για το Λουξεμβούργο που δεν έχει θάλασσα, εμείς οι Λέσβιοι δεν τη θέλουμε. Δεν συμφωνούμε με την απελευθέρωση των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών και δε μας ενδιαφέρει ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Και δε μας αρέσουν πια ούτε οι "εταιρείες λαϊκής βάσης" όπως η ΝΕΛ· εμείς επιθυμούμε μια κρατική εταιρεία (δε γνωρίζω αν υπάρχουν πια στον κόσμο τέτοιες εταιρείες) για να πληρώνει από τον κρατικό κορβανά, δηλαδή από τους φορολογούμενους πολίτες, τα χρέη που θα συσσωρεύει. Εδώ λοιπόν ταιριάζει η φράση που λέμε στο χωριό μας: "Θέλς τοι τα λέσ ή τα κατσιουρντάς:"

Και για να μιλήσουμε σοβαρά: επειδή το θέμα των εκπτώσεων στα εισιτήρια των πλοίων μας ενδιαφέρει και μας απασχολεί σοβαρά. Επειδή και στο παρελθόν με επιστολή που στείλαμε στη ΝΕΛ ζητήσαμε να καθιερώσει εκπτώσεις για τα μέλη των Συλλόγων μας, που διακινούνται από και προς το νησί μας (την επιστολή απευθύναμε στη ΝΕΛ οι Σύλλογοι της Νότιας Λέσβου το 2000, αλλά απάντηση δεν πήραμε)*1, θα επαναλάβουμε το διάβημά μας προς όλες τις ναυτιλιακές εταιρείες που θα δρομολογήσουν τα πλοία τους στη γραμμή Πειραιάς - Μυτιλήνη και θα ζητήσουμε και πάλι ειδική έκπτωση για τα μέλη των Συλλόγων μας. Πιστεύουμε ότι οι εταιρείες που κάνουν εκπτώσεις δε χάνουν αλλά αντίθετα αυξάνουν τα κέρδη τους, αφού οι εκπτώσεις λειτουργούν ως κίνητρο για την αύξηση των επιβατών τους. Οι Κρητικές εταιρείες που το κατάλαβαν κάνουν ειδικές εκπτώσεις 30% για όσους μετακινούνται με τα πλοία της ΑΝΕΚ με σκοπό την περισυλλογή ελαιοκάρπου. Έκπτωση 50% για τις πολύτεκνες οικογένειες σε όλες τις θέσεις (όχι μόνο στην τουριστική) κάνουν οι Μινωικές γραμμές. Η ΔΑΝΕ έχει ανακοινώσει μείωση 30% για τα φορτηγά, ενώ η ΑΝΕΚ, όπως διαβάζουμε στα Κυριακάτικα Αιολικά Νέα της 10/11/2002, μελετά γενικότερες μειώσεις 40% για όσους ταξιδεύουν στην Κρήτη.

Το παράδειγμα λοιπόν των Κρητικών ναυτιλιακών εταιρειών πρέπει να προβληματίσει και τη ΝΕΛ: μήπως πρέπει κι αυτή ν' αναζητήσει - προτού να είναι πια αργά - τρόπους ν' αυξήσει το επιβατικό της κοινό;

*1 Δημοσιεύτηκε στο 29ο τεύχος του περιοδικού μας ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ. Άνοιξη 2001.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Διαβάζοντας το Λεσβιακό Τύπο

" Ιούνιος 2002. ανασύρθηκαν απολιθωμένοι κορμοί από τη θαλάσσια περιοχή Σιγρίου. Οι κορμοί θα εκτεθούν στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Σιγρίου.

" Ιδρύονται σε κάθε Δήμο "Κέντρα Εξυπηρέτησης του Πολίτη". Στα κέντρα αυτά θα προσέρχονται οι πολίτες για υποθέσεις τους που έχουν σχέση με το Δημόσιο. Οι υπάλληλοι των Κέντρων θα διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις των πολιτών απαλλάσσοντάς τους από την ταλαιπωρία των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Οι καινούριοι θεσμοί βέβαια για να αποδώσουν προϋποθέτουν υπαλλήλους με διαφορετική νοοτροπία.

" Λέσβιοι πρωταθλητές πραγματοποίησαν νέα ρεκόρ στο διεθνή στίβο. Πρωταθλητής Ευρώπης στα 200μ. ο Κώστας Κεντέρης με τον εκπληκτικό χρόνο 10,85". Στην 5η θέση και η Αγγελική Τσιολακούδη στον ακοντισμό.

" Σημαντική πτώση στην τουριστική κίνηση εφέτος στη χώρα μας αλλά και στο νησί μας. Τι φταίει; Οι ξένοι πάντως τουριστικοί πράκτορες αποδίδουν την πτώση στις "κακές υπηρεσίες, στα κακής ποιότητας καταλύματα και προσφερόμενα φαγητά και στις υψηλές τιμές". Συμπέρασμα: τα λεφτά του ο τουρίστας τα αφήνει εκεί που μένει ευχαριστημένος και εάν την... πάθει μια φορά δεν την ξαναπατάει. Ας το έχουμε λοιπόν υπόψη ότι "ο εχθρός του καλού είναι το καλύτερο".

" Το Περιφερειακό Συμβούλιο Β. Αιγαίου με απόφασή του έδωσε προτεραιότητα για την ένταξη στα Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου στα έργα εκείνα που διαθέτουν "ώριμες μελέτες", ανεξάρτητα εάν είχαν προενταχθεί στα παραπάνω προγράμματα ή αποτελούν προτάσεις δημάρχων ή Νομαρχών.

Η ευθύνη λοιπόν, από δω και πέρα για την προώθηση της κατασκευής των έργων βαρύνει αποκλειστικά τους δημάρχους και το Νομάρχη. Όποιος έχει την ικανότητα να ολοκληρώσει τις προβλεπόμενες μελέτες κερδίζει και την ένταξη του έργου και στη συνέχεια τη χρηματοδότησή του από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

" Ένα εκατομμύριο τρακόσιες είκοσι χιλιάδες ευρώ (500 εκατ. δρχ.) διατίθενται στο Β. Αιγαίο για τη βελτίωση της κτηνοτροφίας. Τα ποσά αυτά που προέρχονται από πόρους του Γ' Κ.Π.Σ. θα διατεθούν για τη διάνοιξη αγροτικών δρόμων, που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των κοπαδιών στα βοσκοτόπια, την κατασκευή γεφυριών, την κατασκευή στεγάστρων, ποτιστικών εγκαταστάσεων, αρδευτικών δικτύων καθώς και για τον εμπλουτισμό της φυσικής χλωρίδας.

" Προβλήματα ανεφοδιασμού του νησιού μας σε οπωροκηπευτικά είδη στην περίοδο αιχμής της τουριστικής περιόδου, διότι η ΝΕΛ έδινε προτεραιότητα επιβίβασης στα ΙΧ και όχι στα φορτηγά που μετέφεραν εμπορεύματα από τον Πειραιά στο νησί. Εκεί λοιπόν καταντήσαμε! Να εξαρτάται το νησί μας από την Αθήνα και για τις ντομάτες, τ' αγγούρια, τα φασολάκια, τις μελιτζάνες, τα καρπούζια και τα πεπόνια! Κι ας έχουμε περιβόλια εγκαταλειμμένα που θα μπορούσαν να θρέψουν άνετα τον διπλάσιο τουριστικό πληθυσμό απ' όσον έχουμε κάθε καλοκαίρι.

" Τρά ακόμα "Αιολικά Πάρκα" θα δημιουργηθούν στο νησί μας στις περιοχές Άντισσας και Σκαλοχωρίου. Η απόδοση των τριών πάρκων υπολογίζεται να φτάσει στα 7,2 MW ενισχύοντας έτσι την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στο νησί μας. Η χρηματοδότηση του έργου θα γίνει από το Γ'

Κ.Π.Σ. Εάν προχωρούσαμε και στην εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας, ίσως λυνόταν για το νησί μας το πρόβλημα της επάρκειας της ηλεκτρικής ενέργειας.

Για τη διαμόρφωση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου των Μέσων χορηγούνται 880.000 Ευρώ (300 εκ. δρχ.) στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ. Στα έργα που θα γίνουν περιλαμβάνονται λιθόστρωτοι δρόμοι, ξύλινοι διάδρομοι στο εσωτερικό του ναού και περιμετρικά, κατασκευή αμφιθεάτρου, χώρων στάθμευσης, δικτύου φωτισμού, ύδρευσης και αποχέτευσης. Χαιρόμαστε ιδιαίτερα που ικανοποιείται ένα παλιό δικό μας αίτημα για την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου των Μέσων. Ποιός ξέρει ίσως κάποτε ενταχθεί σε κάποιο πρόγραμμα και η προστασία και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Αγίου Φωκά. Προηγουμένως βέβαια η Εφορία Κλασσικών Αρχαιοτήτων Λέσβου πρέπει να προχωρήσει στην ανασκαφή ολόκληρου του χώρου, όπου βρισκόταν ο αρχαίος ναός καθώς και τα κτίσματα που τον περιέβαλαν.

Εγκρίθηκε το ποσό των 3.562.222 Ευρώ (1,21 δις δρχ.) για τη διάνοιξη του δρόμου από τη διακλάδωση της Αγιάσου στον Πολιχνίτο. Στο έργο προβλέπεται και η κατασκευή ισόπεδου κόμβου στη διασταύρωση Αγιάσου. Οι εργασίες πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί ως τις 31/12/2003.

Μονάδα παραγωγής ζωοτροφών σχεδιάζει να κατασκευάσει η ΕΑΣΛ. Το εργοστάσιο θα κατασκευαστεί σε οικόπεδο που βρίσκεται μεταξύ Καλλονής και Αρίσβης, θα καταλαμβάνει 600 τ.μ. και θα έχει δυναμικότητα παραγωγής 5 - 6 τόνους την ώρα (3 - 4.000 το χρόνο).

Εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο το φράγμα της Ερεσσού απ' όπου θα αρδεύεται ο κάμπος της περιοχής. Έργα λοιπόν γίνονται εκεί που οι τοπικές Αρχές έχουν όραμα, γνώση και θέληση. Είναι καιρός λοιπόν να προωθήσουμε και για την περιοχή μας την κατασκευή του φράγματος της Λαγκόδας, απ' όπου θα αρδευθεί ολόκληρη η παραποτάμια κοιλάδα από τη Μαχμουτή ως το Λειμωνάρι.

Πυρκαϊά στα Βατερά. Αύγουστος 2002 (Φωτό Μ.Βερβάτη)

“ Καταστροφική πυρκαγιά τον Αύγουστο στην περιοχή Βατερών. Η φωτιά ξεκίνησε από τη χούλιαρη κι αφού έκανε σταχτή τις κουκουναριές του αυτοκινητόδρομου προς την παραλία των Βατερών κατέβηκε στις Μαστιές και κατέληξε στο Μπλό και στις Όξνες, όπου και ανακόπηκε χάρη στην συντονισμένη και γρήγορη επέμβαση της πυροσβεστικής και του στρατού. Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βρίσας ανέλαβε αμέσως το έργο της αναδάσωσης στο τμήμα του δρόμου προς τα Βατερά. Ο Σύλλογός μας υποστήριξε την προσπάθεια της αναδάσωσης με την προσφορά 500 Ευρώ.

Εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στην Πυροσβεστική, στον Στρατό, στους παράγοντες και στους απλούς πολίτες που με την έγκαιρη και συντονισμένη επέμβασή τους περιόρισαν την καταστροφική μανία της πυρκαϊάς στην περιοχή των Βατερών

“ Καταστροφικές πλημμύρες στο πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου έπληξαν τη Βόρεια και Δυτική Λέσβο. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιούργησε η νεροποντή το Υπ. Αιγαίου χορήγησε το ποσό των 60.000 Ευρώ.

“ Και άλλο απολιθωμένο δάσος ανακαλύφθηκε στη διάρκεια εργασιών για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών στη θέση Σκαμνιούδα Άντισσας. Κατά τις εκσκαφές αποκαλύφθηκαν κορμοί δέντρων, ιστάμενοι και κατακείμενοι, που επιβεβαιώνουν τη θεωρία ότι η έκταση του απολιθωμένου δάσους είναι πολύ μεγαλύτερη και ότι μάλιστα μπορεί να εκτείνεται από το Μόλυβο ως το Πλωμάρι.

“ Προκηρύχθηκαν 117 θέσεις για την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού σε Δήμους και τη

Μετά την Πυρκαϊά (φωτό Μπάρι Στήλ)

Νομαρχία Λέσβου. Για το Δήμο Πολιχνίτου προβλέπονται 1 θέση Π.Ε. διοικητικού - οικονομικού και 1 Π.Ε. πολιτικού μηχανικού.

" 6.515 εκατ. ευρώ επιπλέον χορηγούνται στο Νομό Λέσβου από εθνικούς πόρους για την "ωρίμανση" τεχνικών μελετών για έργα που πρέπει να κατασκευαστούν στο νησί μας.

" Παρά την αρχική της πρόθεση δε θα προχωρήσει τελικά η Ολυμπιακή στην αντικατάσταση των μεγάλων αεροπλάνων τύπου Boeing με μικρά τύπου ATR. Το πρωινό και βραδυνό δρομολόγιο θα γίνεται με Boeing ενώ το μεσημεριανό και απογευματινό με ATR.

" Συνάντηση ερασιτεχνικών θεατρικών θιάσων Αιγαίου στη Μυτιλήνη. Θίασοι από τα νησιά του Αιγαίου παρουσίασαν θεατρικά έργα, 3 - 12 Νοεμβρίου, σε θεατρικούς χώρους Μυτιλήνης, Αγιάσου και Καλλονής.

" Εθνικό συνέδριο χαρτογραφίας πραγματοποιήθηκε στη Μυτιλήνη στις 23 - 25 Οκτωβρίου με θέμα η "Νησιώτικη Χαρτογραφία". Το συνέδριο οργάνωσαν η χαρτογραφική εταιρεία Ελλάδος και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Το Υπουργείο Αιγαίου εκτός από την οικονομική ενίσχυση του συνεδρίου πραγματοποίησε έκθεση στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης με θέμα "Χάρτες του Αιγαίου Αρχιπελάγους και της Κύπρου".

" Αρχίζει μετά τις Δημοτικές και Νομαρχιακές εκλογές η εφαρμογή του προγράμματος Leader Plus ύψους 2 δις δραχμών. Το παραπάνω πρόγραμμα αποβλέπει στο να ενισχύσει καινοτόμες δράσεις στον αγροτικό τομέα, να χρηματοδοτήσει αγροτοτουριστικές επενδύσεις, τη δημιουργία νέων καταλυμάτων, την τυποποίηση των αγροτικών προϊόντων και άλλες παρεμφερείς δράσεις.

" Δυο πλοία της εταιρείας Στρίντζη τα Blue Star I και II δρομολογούνται μετά την άρση του καμπτοτάζ στη γραμμή Πειραιάς - Χίος - Μυτιλήνη. Για να δούμε αν ο ανταγωνισμός θα βελτιώσει την κατάσταση στα πλοία που εξυπηρετούν το νησί μας.

" Άλκαιος τέλος! Πουλήθηκε πριν κλείσει 35 ετία στην Καμπότζη για 915.000 δολάρια.

" Αυξήθηκαν οι επισκέπτες του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Σιγρίου από 67.475 το 2001 στους 74.833 στο διάστημα Ιανουάριος - Σεπτέμβριος του 2002. Ίσως κάποτε να μιλάμε για κάποιες ανάλογες χιλιάδες επισκεπτών που θα έρχονται να δουν τα εκθέματα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Βρίσας..

" ΝΕΛ η υπεράνω... κριτικής! Δεν ξέρω αν οι υπεύθυνοι της Ναυτιλιακής Εταιρείας Λέσβου ταξίδεψαν ποτέ με καράβια που πάνε στην Κρήτη ή την Ιταλία. Αν δεν ταξίδεψαν ας πάνε μια βόλτα· έχουν πολλά να διδαχτούν (εάν βέβαια είναι επιδεκτικοί μαθήσεως).

Ταξίδεψα πρόσφατα στη Μυτιλήνη με το "Θεόφιλος" και γύρισα με τον "Ταξιάρχη", χωρίς τη θέλησή μου!

Δεν ξέρω αν συμβαίνει αλλού να βγάζεις εισιτήριο με επιστροφή με το "Θεόφιλος" και όταν πηγαίνεις στο λιμάνι για να επιστρέψεις να σου λένε ότι θα ταξίδεψεις με τον "Ταξιάρχη". Κι από πάνω να δίνεις μάχη να σου δώσουν την καμπίνα που είχες κλείσει με το "Θεόφιλος"!

Δε θα αναφερθώ στα όσα παρατήρησα στα πλοία που μεταφέρουν τους συμπατριώτες μας αλλά και πολλούς ξένους από και προς το νησί μας, γιατί όπως διάβασα στις τοπικές εφημερίδες η ΝΕΛ μηνύει ως συκοφάντες όσους της κάνουν δημόσια κριτική. (Βλέπετε την περίπτωση της προέδρου

και του γραμματέα του Εμπορικού Συλλόγου Λήμνου, που μηνύθηκαν γιατί άσκησαν κριτική για τον "ΑΛΚΑΙΟ".)

Θα αρκεστώ, λοιπόν, σε τούτο μόνο: "ο γιαλός δεν είναι στραβός, εμείς (οι Μυτιληνιοί) στραβά αρμενίζουμε".

" Προστατευόμενος παραδοσιακός οικισμός η Βρίσα: Με προεδρικό διάταγμα που δημοσιεύτηκε στο 208 φύλλο της εφημερίδας της Κυβέρνησης χαρακτηρίζεται το χωριό μας μαζί με τους οικισμούς Πολιχνίτου, Βασιλικών και Λισβορίου ως παραδοσιακός οικισμός και καθορίζονται όροι και περιορισμοί δόμησης.

Με τις αποφάσεις που πήρε το Υπουργείο Αιγαίου ικανοποιείται κατά ένα μέρος και ο δικός μας στόχος που είχαμε βάλει για τη διετία 2002 - 2004 για την προστασία και προβολή των παραδοσιακών στοιχείων του οικισμού Βρίσας.

" Ο δάκος που πρόσβαλε τις ελιές ευθύνεται για τις μεγάλες οξύτητες στο λάδι της φρετεινής παραγωγής που αρχίζουν από το 5 και φτάνουν ως και το 20. Οι μεγάλες οξύτητες ρίχνουν πολύ χαμηλά τις τιμές πώλησης του λαδιού και φυσικά ακόμα χαμηλότερα το εισόδημα των ελαιοπαραγωγών. Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λέσβου ήδη ζήτησε να δοθεί έκτακτη οικονομική ενίσχυση στους ελαιοπαραγωγούς Λέσβου για τη ζημιά που υφίστανται στο εισόδημά τους.

" Μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής του φράγματος της Ερεσσού, εγκρίθηκε η ένταξη στα Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου και η κατασκευή των δικτύων άρδευσης του κάμπου της Ερεσσού, προϋπολογισμού 6.675.133 Ευρώ ή 2,275 δις δραχμές. Το έργο θα έχει ολοκληρωθεί ως την 1 Οκτωβρίου του 2004 και θα μπορεί να αρδεύσει 3.800 στρέμματα.

Το εξωκλήσι του Αγίου Εφραίμ (φωτό Μπάρι Στήλ)

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Φθινόπωρο στο νησί. Καθώς το "Θεόφιλος" πλησιάζει στο λιμάνι, τ' ασημοπράσινα λιοχώραφα, φρεσκοπλυμένα από τη φθινοπωρινή μπόρα μας καλωσορίζουν κατηφορίζοντας από την πλαγιά.

Παίρνουμε το δρόμο για το Μόλυβο. Οι ξένοι της παρέας μας θαυμάζουν τα καλόχτιστα σέτια, καθώς ανηφορίζουμε για τον Άγιο Ραφαήλ. Στο μοναστήρι προσκυνητές απ' όλη την Ελλάδα. Απ' έξω το εμπόριο ανθεί· παραμέσα η ευλαβική σιωπή και ο θαυμασμός για το δημιουργικό ζήλο, την καλαισθησία, την πίστη και αφοσίωση στο σκοπό ζωής που έταξαν οι μοναχές και η ηγουμένη. Ο θρησκευτικός τουρισμός ακμάζει στο νησί μας χάρη στο έργο τους.

Ο δρόμος ως τον Μανταμάδο, φρεσκοστρωμένος, περνά μέσα από λιόφυτες εκτάσεις κι απέραντα βισκοτόπια. Δεξιά μας, καθώς προχωρούμε βόρεια, οι πολύπτυχες ακρογιαλίες του νησιού μας κι απέναντι λίγα μίλια απόσταση, οι Μικρασιατικές ακτές, ο "Μιτυληναίων Αιγιαλός" των προγόνων μας, η "Λαγγεμένη Ανατολή" που άλλοτε σαν σειρήνα μας μάγευε, άλλοτε σαν μοσκομυρισμένος κόρφος μητέρας μας έτρεφε, άλλοτε σαν γιαταγάνι από πολεμόχαρο ανθρωπο-μάνι μας φοβέριζε. Σήμερα ύστερα από τόσα πηγαινέλα, ριζώματα και ξεριζώματα, αντικρύζουμε πια τα γειτονικά μας παράλια με την ψυχραιμία που μας χάρισε η πικρή γνώση της ιστορίας.

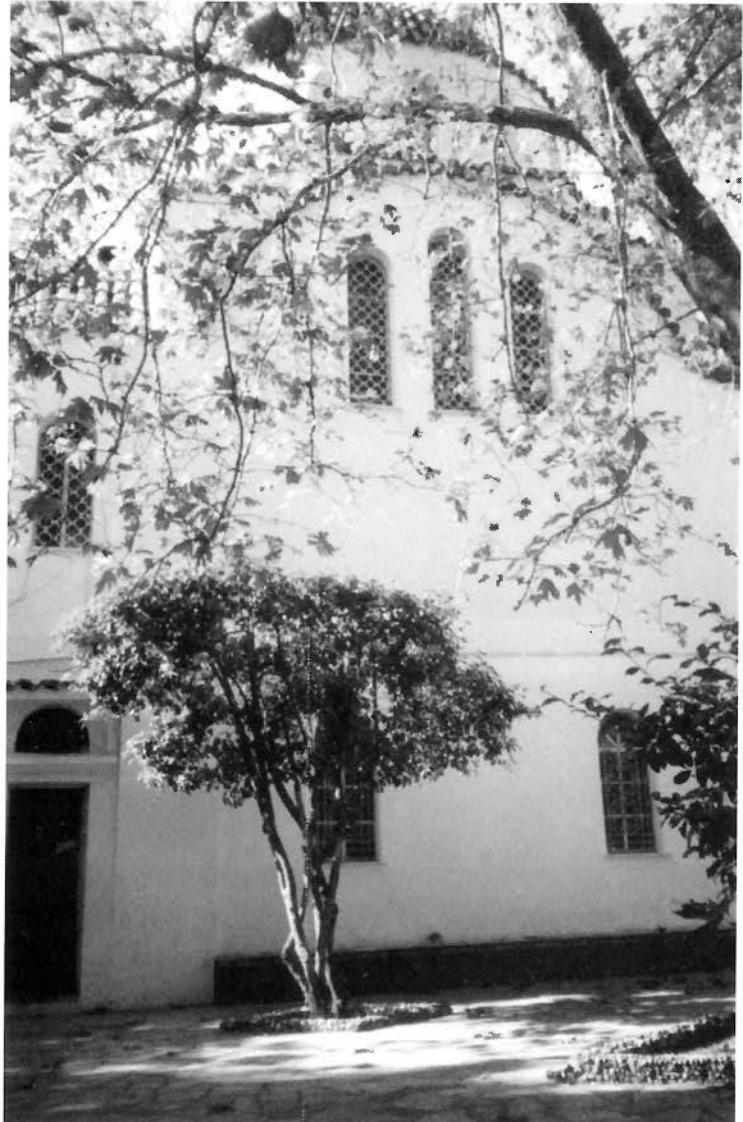
Οι γέροντες μας κοιτάζουν καλωσυνάτα, καθώς περνάμε μέσα από το χωριό του Μανταμάδου. Στάση στην Έκθεση Κεραμεικής. Οι Μανταμαδιώτες αγγειοπλάστες, που συνεχίζουν μια μακρόχρονη καλλιτεχνική παράδοση, μας γοητεύουν με την ευαισθησία τους και τη γνώση τους για το αναπτυξιακό πρόβλημα του νησιού μας\$ μας ξαφνιάζουν ευχάριστα με τη γνώμη τους: "η ευθύνη κυρίως βαραίνει εμάς τους Μυτιληνιούς για την υπανάπτυξή μας!" Επόμενη στάση στο μοναστήρι του Ταξιάρχη. Κι εδώ η καθαριότητα και η καλαισθησία εντυπωσιακή! Η μαυρισμένη εικόνα του Ταξιάρχη μας καθηλώνει.

Κατεβήκαμε για το μεσημεριανό φαϊ στη Σκάλα Σκαμιάς. Πανδαισία χρωμάτων και... γεύσεων!

Ήλιος, ασβέστης, θάλασσα, φρέσκο ψάρι και ντομάτα από το περιβόλι του χωριού.

Από τη Μουριά του ο Μυριβήλης κι απέναντι η Παναγιά η Γοργόνα μας γνέφουν φιλικά.

Ακολουθούμε τον παραλιακό για την Εφταλού και τον Μόλυβο. Πριν από χρόνια είχαμε κάνει την

Άγ. Ραφαήλ (φωτό Β.Ψ.)

Μανταμάδος: Μοναστήρι του Ταξιάρχη

Η Σκάλα της Παναγιάς άνοιγε την αγκαλιά του μώλου της, πλάι στην αγροτική πλατέα, που μοισκοβολούσαν -σωροί- τ' απίδια. Στ' ακίνητα νερά τεμπέλιαζαν τα καίκια...
(Στρατής Μυριβίλης)

ιδια διαδρομή· περιμέναμε πως ο δρόμος θα είχε ασφαλτοστρωθεί· παραμένει χωματόδρομος. Η ομορφιά, όμως, του τοπίου σε αποζημιώνει για τις κάποιες δυσκολίες του δρόμου.

Απόγευμα στο Μόλυβο! Ψηλά από το Κάστρο αγναντεύουμε απέναντι την Τρωάδα. Κατηφορίζουμε στα βαθύσκιωτα καλντερίμια του χωριού.

Ο καφές στο μπαλκόνι του Μόλυβου αποτελεί μοναδική απόλαυση, καθώς ο ήλιος βουτά πέρα στη Δύση! Γρήγορα όμως το σκηνικό αλλάζει, καθώς η φθινοπωρινή καταιγίδα, που χύμηξε με βροντές κι αστραπές από τα γύρω βουνά στη θάλασσα, μεταμόρφωσε το Μόλυβο σε πίνακα του... Γκρέκο. Η μυρουδιά του βρεγμένου χώματος έφτασε ως επάνω στο μπαλκόνι μας.

Μόλις έκοψε η μπόρα φύγαμε για την Πέτρα. Η ώρα ήταν περασμένη για μια ανάβαση στο βράχο της Παναγιούδας. Προτιμήσαμε το "αρχοντικό της Βερελτζήδαινας", που από πέρυσι έχει ανακαινισθεί και έχει ανοίξει για τους επισκέπτες.

Αποτελεί πράγματι ένα ακόμα στολίδι για την Πέτρα· ένα σημαντικό μνημείο της αστικής

Μόλυβος: Παλιά Βρύση

αρχιτεκτονικής από την όψιμη οθωμανική περίοδο. Με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες του, τα ξυλόγλυπτα ταβάνια και τα διακοσμητικά μοτίβα του κερδίζει το θαυμασμό του επισκέπτη. Νύχτα διασχίσαμε το δάσος της Αχλαδερής και φτάσαμε υπό βροχή στα Βατερά.

Δεύτερη μέρα:

Ξεκινήσαμε πρωί για το δυτικό τμήμα του νησιού.

Μετά την Αχλαδερή βγήκαμε στον κάμπο της Καλλονής υπό ραγδαία βροχή. Πρώτη επίσκεψη στη μονή Λειμώνος, το σημαντικότερο μοναστήρι της Λέσβου, που ιδρύθηκε από τον Άγιο Ιγνάτιο, τον Αγαλλιανό, μεταξύ των ετών 1532 - 1527, στη θέση παλιότερου βυζαντινού μοναστηριού.

Θαυμάσαμε τις ωραίες τοιχογραφίες του 16ου αιώνα στο παρεκκλήσι της Θεοτόκου. Στο Σκευοφυλάκιο εκτίθεται ένας πλούτος από μεταβυζαντινές εικόνες, άμφια, σκεύη, ξυλόγλυπτα και στη βιβλιοθήκη χειρόγραφα του 9ου και 10ου αιώνα, πατριαρχικά Σιγίλλια, τουρκικά φιρμάνια, παλιά Ευαγγέλια, Ειλητάρια, Ψαλτήρια, Κατάστιχα και Κώδικες.

Ο δρόμος για το Σίγρι περνά μέσα από όμορφα, καθαρά χωριά: Φίλια, Σκαλοχώρι, Βατούσα, Άντισσα. Το τοπίο εδώ εντελώς διαφορετικό· σα να βρισκόμαστε σε άλλο νησί. Το καφεκίτρινο χρώμα κυριαρχεί. Βράχοι, αστβές και αραιές βαλανιδιές. Λόφοι σαν βραχόκτιστα κάστρα κι άλλοι σαν κρατήρες ηφαιστείων υψώνονται από πάνω μας. Και η Μονή Υψηλού να μεσολαβεί μεταξύ ουρανού και γης!

Το Πάρκο Απολιθωμένου Δάσους του Σιγρίου αποτελεί πια πόλο έλξης διεθνούς εμβέλειας. Επισκέπτες απ' όλο τον κόσμο περπατούν στα δρομάκια του θαυμάζοντας τους απολιθωμένους κορμούς, που άλλοι κείτονται στη γη κι άλλοι πετρωμένοι, πριν από εκατομμύρια χρόνια, συνεχίζουν να στέκονται όρθιοι.

Συνεχίζουμε για το Σίγρι. Το χωριό με το λιμανάκι φαίνεται από ψηλά σαν αεροφωτογραφία.

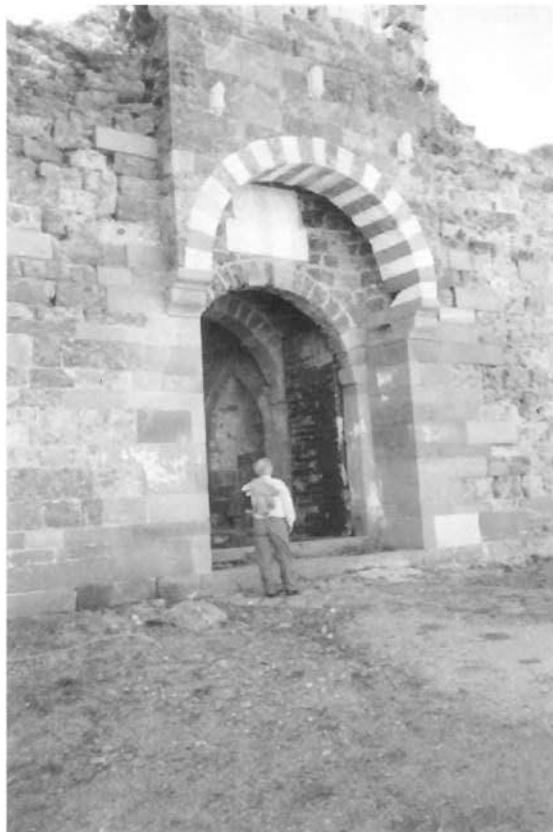
Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Σιγρίου, που χτίστηκε πρόσφατα, αποτελεί ένα κόσμημα για το νησί μας. Απόλυτα προσαρμοσμένο - από αρχιτεκτονική άποψη - στον περιβάλλοντα χώρο, υλοποιεί, όπως και το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Μυτιλήνης, τη νέα αντίληψη για τα μουσεία ως κέντρων

Πέτρα: Το Αρχοντικό της Βαρελτζίδινας

Μονή Λειμώνος, Εξωκκλήσι (φωτό Β.Ψ.)

Σήμι: Το Κάστρο

εκπαίδευσης και πολιτισμού.

Ο επισκέπτης με συστηματικό και εποπτικό τρόπο διδάσκεται... τα θαύματα της Φύσης!

Πολλοί επίσης και οι εκθεσιακοί χώροι όπου, μεταξύ των άλλων, εκτίθενται τα παραδοσιακά προϊόντα πολλών αγροτοτουριστικών Συνεταιρισμών του νησιού μας όπως: της Ανεμώτιας, Μεσοτόπου, Πέτρας, Πολιχίτου, Στύψης - Υψηλομετώπου, Αγιάσου, Σκολοχωρίου, Παρακοίλων και Αγίας Παρασκευής.

- Τα ψάρια είναι από το δικό μας καϊκί μας διαβεβαιώνει ο ταβερνιάρης.

Και είναι πράγματι ολόφρεσκα και νοστιμότατα!

Το κρασί χύμα Λημνιό, γιατί δυστυχώς η Λέσβος δεν παράγει πια κρασί.

Μετά το φαι πατεβήκαμε για καφέ στη Σκάλα Ερεσσού. Αρκετοί ακόμα οι ξένοι εκεί. Η πατρίδα του Θεόφραστου και της Σαπφώς μαγνητίζει και μόνο με το όνομα και την ιστορία της τους ξένους, που έρχονται εδώ να βρουν κάτι από το αρχαίο πνεύμα, που αιωρείται ακόμα πάνω από τα αμουδερά ακρογιάλια της. Πίνουμε τον "ελληνικό" μας δίπλα σ' ένα ζευγάρι τουρίστριες, που ρεμβάζουν το πελαγος, καθώς αρχίζει να σκουραίνει σιγά - σιγά.

Σίγρι: Πάρκο Απολιθωμένου Δάσους

Στην επιστροφή πήραμε το δρόμο που οδηγεί από το Μεσότοπο και την Άγρα στα Παράκοιλα κι από κει στην Καλλονή. Ο δρόμος, ασφαλτοστρωμένος πια, οδηγεί μέσα από τα βουνά της Άγρας σε σύντομο χρόνο στη δυτική ακτή του Κόλπου. Από ψηλά φαίνεται το στενό στόμιο του Κόλπου· λιγότερο από ένα χιλιόμετρο το πλάτος του. Άλλη μια φορά καθώς κατεβαίνουμε προς τα Παράκοιλα ονειρευόμαστε ένα πορθμείο στο στόμιο, που θα ενώνει το νοτιοανατολικό με το νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού, τα Βατερά και τη Νυφίδα με τα Ταβάρι και την Ερεσσό, και θα οδηγεί από το παρελθόν της καθυστέρησης και του μαρασμού στο αύριο της προόδου και της αναγέννησης.

Τρίτη μέρα:

Αφήσαμε τελευταίο το νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού μας. Ξεκινήσαμε για το Πλωμάρι μέσω Βούρκου - Αμπελικού. Ο δρόμος ως το Σταυρό άσφαλτος κι από κει ως τη διασταύρωση του Αμπελικού χωματόδρομος αλλά βατός. Από το Αμπελικό ως το Πλωμάρι πάλι άσφαλτος.

Ο δρόμος σκαλώνει ψηλά

Σίγρι: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Σκάλα Ερεσού

περνώντας μέσα από παρθένο δάσος και λαγκαδιές με πλούσια βλάστηση. Μετά το Ακράσι κατηφορίζουμε για το Πλωμάρι αφήνοντας στ' αριστερά μας το Νιοχώρι και το Μεγαλοχώρι. Η είσοδος στο Πλωμάρι απ' αυτή την πλευρά προβληματική. Μέσα από Ζηγκ - Ζαγκ και στενά σοκάκια βγαίνουμε στον παραλιακό.

Το Πλωμάρι διατηρεί τη ζωντάνια του τουριστικού και βιομηχανικού κέντρου της Νότιας Λέσβου.

Το λιμάνι και η εγκαίνιασθείσα πρόσφατα μαρίνα δίνουν στο Πλωμάρι τον αέρα μικρής... Γένοβας.

Η μυρουδιά του πλωμαρίτικου ούζου, που είναι διάχυτη στον αέρα, ερεθίζει τα ρουθουνία μας, καθώς βαδίζουμε στο Τσιαρσί. Αρκετοί κι εδώ οι ξένοι που κάνουν ακόμα τις διακοπές τους ή ήρθαν για μια σύντομη επίσκεψη στο Πλωμάρι.

Είδαμε το Μουσείο καθώς και το εργοστάσιο της πιοτοποιίας "Μπαρμπαγιάννη" και πήραμε το δρόμο της επιστροφής με την "υπόσχεση" ότι την άλλη φορά θα έρθουμε στο Πλωμάρι από τον παραλιακό... Βατερά - Μελίντα - Πλωμάρι.

Τέταρτη μέρα:

Κοντινές διαδρομές: Άγιος Φωκάς, Σκάλα Πολιχνίτου, επίσκεψη στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Βρίσας και

Μεσότοπος

Στόμιο Κόλπου Καλλονής

στη Βιβλιοθήκη του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Βρίσας.

Στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας που στεγάζεται στο ανακαινισμένο παλιό Παρθεναγωγείο ζεναγός μας ο συγχωριανός μας Κώστας Ταξείδης, στενός συνεργάτης του καθηγητή Μιχ. Δερμιτζάκη και ένας από τους κύριους συντελεστές για τη δημιουργία της Έκθεσης Φυσικής Ιστορίας Βρίσας. Με σύντομο και απλό τρόπο σχηματίσαμε μια γενική εντύπωση για τα είδη των ζώων που έζησαν στην περιοχή πριν από 2 εκατομμύρια χρόνια. Ως σήμερα έχουν καταλογογραφηθεί 600 περίπου απολιθώματα. Στην έκθεση εκτίθενται αντιπροσωπευτικά δείγματα όπως: πίθηκοι (εκτίθενται 2 σιαγόνες και αρκετά μετακρανιακά οστά), άλογα (σκελετικά στοιχεία και οστά ποδιών), σαρκοφάγα (κάτω γνάθος ενός νυκτερευτή, εμπρόσθιο άκρο κουναβιού, τμήμα μηρού αιλουροειδούς), ελάφια και βοοειδή (κέρατα και σκελετικά στοιχεία από αντιλόπτες με σπειροειδή κέρατα και κρανία μιας μικρής αντιλόπης καθώς και κρανίο ελαφιού), ρινόκεροι και καμηλοπαρδάλεις (τμήματα ποδιών από τον

Πλωμάρι: Ο Πλάτανος

Αγιάσσος: Η Παναγιά

ρινόκερο και από την καμηλοπάρδαλη), προβοσκιδωτά (2 χαυλιόδοντες και δόντια από το μαστόδοντο *Anancus arvernensis* και τον ελέφαντα *Mammuthus meridionalis*), χελώνες (λείψανα ενός ποδιού από για γιγαντιαία χελώνα μήκος γύρω στα 2,5 μέτρα. Στην πίσω αυλή του Μουσείου εκτίθεται και ομοίωμα σε φυσικό μέγεθος της γιγαντιαίας χελώνας που κατασκευάστηκε στην Ολλανδία από τον H. Brinkerink).

Στην βιβλιοθήκη "Κ. Τσέλεκας" του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Βρίσας "Ξεναγηθήκαμε" από το Ζεύγος Γιώργο και Ευμορφία Τσέλεκα. Υπήρξε για μας μια ευχάριστη έκπληξη, πρώτα πρώτα, η ανάδειξη του πέτρινου παλιού καφενείου, όπου στεγάστηκε η βιβλιοθήκη και στη συνέχεια το μεράκι των ανθρώπων του Συλλόγου που διούλεψαν για το "στήσιμο" μιας όμορφης και ζεστής πνευματικής εστίας, όπου συγκεντρώθηκαν βιβλία, παλιοί πίνακες, φωτογραφίες και άλλα στοιχεία χαρακτηριστικά του πολιτισμού μας. Εύγε σε όλους!

Το βράδυ συνάντηση στον Πλάτανο με παλιούς φίλους και γνώριμους. Το χωριό μας αλλάζει. Το καταλαβαίνεις μόνο όταν έρχεσαι απ' έξω σαν ξένος. Ανακαίνισμένα σπίτια, μαγαζιά, νέοι

άνθρωποι, νέες ιδέες και ένας αέρας αισιοδοξίας πάει να φυσήξει...

Ένα προζύμι άρχισε να ωριμάζει που ετοιμάζεται να ζυμώσει την καινούρια φουρνιά ανθρώπων, που θ' αναλάβουν τις τύχες της περιοχής του χωριού μας. Ίσως ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βρίσας με την προσπάθεια που ανέλαβε και το έργο του να έγινε ο "προπομπός" της νέας εποχής για το χωριό μας, που αχνοφαίνεται στον ορίζοντα.

Πέμπτη μέρος:

Σήμερα αποχαιρετάμε το λεσβιακό φρινόπωρο με τα σαλιγκάρια που βγήκαν "κβάρις - κβάρις" στα "τσηπάρια", με τη μυρουδιά της βρεγμένης καλαμιάς και τις πεντακάθαρες αιμουδιές που ξεπλένονταν όλη τη νύχτα από τη δυνατή μπόρα.

Μια δίωρη στάση στην Αγιάσσο να προσκυνήσουμε την Παναγιά την Αγιασώτισσα. Μια βόλτα να δούμε τα κεραμεικά και τα ξυλόγλυπτα και να πιούμε έναν καφέ κάτω από τη φρίτζα έξω από την "Παναγιά".

Μια τελευταία ματιά στο γερο - Όλυμπο, καθώς κατηφορίζουμε για την Καρύνη και μια υπόσχεση που αφήσαμε να κυματίζει, μαντήλι αρραβώνα δεμένο στην κεραία, ψηλά στην κορυφή του. Να 'στε καλά, να 'μαστε καλά ν' ανταμώνουμε έστω "αραιά και πότε".

Η πρόληψη των πυρκαϊών και γενικότερα η προστασία του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση όλων. Υπερεσιακών παραγόντων και απλών πολιτών.

Εάν αδιαφορούμε για την καταστροφή του περιβάλλοντος, είναι σαν να πριονίζουμε το κλαδί πάνω στο οποίο καθόμαστε.

ΑΓΡΟΤΙΚΑ

ΟΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ Ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ)

Όταν λέμε βιολογική καλλιέργεια εννοούμε εκείνη την καλλιέργεια στην οποία χρησιμοποιούνται μέθοδοι που είναι φιλικές προς το περιβάλλον, όπως π.χ. είναι η τεριορισμένη λίπανση και η χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών.

Η μετατροπή μια συμβατικής καλλιέργειας σε βιολογική συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, την αποφυγή της ρύπανσης που προακαλούν οι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα, στην προστασία της ανθρώπινης υγείας από τις επιπτώσεις που έχει η ρύπανση του περιβάλλοντος στον οργανισμό του ανθρώπου και ειδικότερα από το πέρασμα βλαβερών χημικών ουσιών στη διατροφική αλυσίδα. Ακόμη, η βιολογική καλλιέργεια, έχει σημαντικές οικονομικές ωφέλειες, αφού εξασφαλίζει την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων και αυξάνει το αγροτικό εισόδημα, λόγω της ζήτησης και της υψηλής τιμής στην οποία πωλούνται τα βιολογικά προϊόντα στη σύγχρονη αγορά.

Το Υπουργείο Γεωργίας διαθέτει προγράμματα Βιολογικής Γεωργίας, στα οποία μπορούν να ενταχθούν οι καλλιεργητές (άτομα ή συνεταιρισμοί), που δέχονται να μετατρέψουν τη συμβατική καλλιέργειά τους σε βιολογική. Οι ενισχύσεις που δίνονται είναι σημαντικές, αρκεί βέβαια οι καλλιεργητές να ανταποκρίνονται στις δεσμεύσεις και υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν. Η πρώτη βασική δέσμευση είναι ότι ο καλλιεργητής θα εφαρμόσει το πρόγραμμα για μια πενταετία σε μια έκταση 8 τουλάχιστον στρεμμάτων, αν η καλλιέργειά του είναι κηπευτικά και 20 τουλάχιστον στρεμμάτων, εάν είναι άλλες καλλιέργειες, όπως ελιές, αμπέλια, οπωροφόρα κλπ. Υποχρεώνεται ακόμα 1) να συνάψει συμβόλαιο με αναγνωρισμένο από το Υπουργείο οργανισμό βιολογικών προϊόντων, 2) να εφαρμόζει πιστά τις τεχνικές της βιοκαλλιέργειας, 3) να υπογράψει σύμβαση με γεωπόνο, ο οποίος θα έχει την ευθύνη της σύνταξης του "σχεδίου περιβαλλοντικής διαχείρησης", θα συμβουλεύει και θα παρακολουθεί την τήρηση των προδιαγραφών της βιολογικής καλλιέργειας.

Τέλος ο καλλιεργητής οφείλει κατά την περίοδο της ένταξης του στο πρόγραμμα να τηρεί α) ημερολόγιο εργασιών, β) παραστατικά αγορών και πωλήσεων, γ) φάκελο αλληλογραφίας με τις ελεγκτικές αρχές, δ) υποφάκελο περιβαλλοντικών παρατηρήσεων, ε) αντίγραφα συμβολαίου με τον οργανισμό βιολογικών προϊόντων και στ) στοιχεία για το χρόνο προσωπικής ή οικογενειακής εργασίας.

Οι ενδιαφερόμενοι να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα βιολογικής καλλιέργειας πρέπει να υποβάλουν στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας 1) αίτηση ένταξης, 2) αντίγραφο συμβολαίου ή άλλα έγγραφα από τα οποία πιστοποιείται η νόμιμη κατοχή και χρήση της εντασσόμενης έκτασης, 3) αντίγραφο συμβολαίου με τον οργανισμό βιολογικών προϊόντων και 4) σχέδιο περιβαλλοντικής διαχείρισης και ετήσιο καλλιεργητικό σχέδιο υπογραμμένο από γεωπόνο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι αγρότες μας λόγω της μεγάλης ηλικίας στην πλειονότητά τους και της ελλιπούς παιδείας τους διακατέχονται συνήθως από αισθήματα ανασφάλειας στην προοπτική να εγκαταλείψουν την "πεπατημένη", παλιές δηλαδή συνήθειες και αντιλήψεις και ν' αναλάβουν δεσμεύσεις υπαγόμενοι σε ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Εξάλλου οι νέοι αγρότες, παρά το ότι αρκετοί απ' αυτούς έχουν παρακολουθήσει ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα - και μάλιστα επιχορηγούμενα - συνήθως πολυαπασχολούμενοι (ως υπάλληλοι, επαγγελματίες κλπ.) και υποαπασχολούμενοι - εποχιακά και ευκαιριακά - με την αγροτική οικονομία δεν αποφασίζουν να ασχοληθούν επαγγελματικά ως αγρότες πλήρους κι

αποκλειστικής απασχόλησης με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων.

Επίσης, οι δυσανάλογα προς το κόστος παραγωγής χαμηλές τιμές των αγροτικών προϊόντων λειτουργούν ως ισχυρό αντικίνητρο, προκειμένου οι νέοι ν' αναλάβουν το "ρίσκο" μιας μακροπρόθεσμης δέσμευσης και πειθαρχίας σε ένα "σύστημα ολοκληρωμένης παραγωγής" όπως είναι το πρόγραμμα βιοκαλλιέργειας.

Στους παραπάνω λόγους που κρατούν σε αδράνεια τον αγροτικό πληθυσμό προστίθενται και ένα δυσβάστακτο για τον απλό αγρότη φορτίο γραφειοκρατικών διαδικασιών, που προβλέπονται για τους εντασσόμενους στα διάφορα προγράμματα, με αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται κι αυτοί που κατ' αρχήν είχαν τη διάθεση να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα.

Για να επιτευχθεί λοιπόν ο εθνικός στόχος του εκσυγχρονισμού της αγροτικής μας οικονομίας - ο οποίος γίνεται ολοένα και περισσότερο επείγων, όσο πλησιάζουμε στον τερματισμό του καθεστώτος των επιδοτήσεων - χρειάζεται να συσταθεί ένας σύγχρονος μηχανισμός εκπαίδευσης - καθοδήγησης και παροχής επιστημονικής βοήθειας, που θα βρίσκεται μόνιμα δίπλα στον αγρότη, θα φτάνει ως το χωράφι και το μαντρί, θα παρακολουθεί "εκ του σύνεγγυς" - όχι από τα γραφεία των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας - την προσπάθεια των αγροτών που αποφασίζουν να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα.

Και η βοήθεια αυτή πρέπει να είναι πρακτική, εξειδικευμένη και ει δυνατόν εξατομικευμένη.

Και επειδή το παράδειγμα διδάσκει καλύτερα κι από τις σοφότερες θεωρίες, οι γεωπόνοι από γραφιάδες και διοικητικοί υπάλληλοι πρέπει να ξαναγίνουν άνθρωποι της υπαίθρου, που θα εφαρμόζουν στην πράξη τη σύγχρονη τεχνογνωσία και θ' αποτελούν το πρότυπο για τους αγρότες. Έτσι οι αγρότες μας θα εξοικειωθούν με τις σύγχρονες μεθόδους της αγροτικής παραγωγής και θ' αντιληφθούν τις μεγάλες ευκαιρίες που τους προσφέρονται για ν' αλλάξουν τη μοίρα τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΑΠΟ 1.1.2000		ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	
	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (ευρώ/στρ.)	(δρχ./στρ.)	(ευρώ/στρ.)	(δρχ./στρ.)
Εντατικοί ελαιώνες	38,74	13.201	37,07	12.632
Εκτατικοί ελαιώνες	22,37	7.623	21,40	7.292
Εσπεριδοειδή	86,26	29.393	82,51	28.115
Καρυδιές, καστανιές, αμυγδαλιές, φουντουκιές	38,74	13.201	37,07	12.632
Λοιπές δενδρώδεις και θαμνώδεις*	82,34	28.057	79,05	26.936
Εκτατικοί οινάμπελοι**	49,47	16.857	47,32	16.124
Λοιποί οινάμπελοι	68,58	23.369	65,6	22.353
Αμπέλια επιτραπέζια	82,34	28.057	79,05	26.936
Σταφίδα κορινθιακή	71,55	24.381	68,49	23.338
Σταφίδα σουλτανίνα	66,33	22.602	63,50	21.638
Ορεινά σιτηρά***	13,50	4.600	12,91	4.399
Ξηρικές αροτραίες	18,33	6.246	17,53	5.973
Κηπευτικά, αρδευόμενες αροτραίες, βιομηχανικά φυτά	30,17	10.280	30,12	10.263

* Θαμνώδεις είναι τα βατόμουρα και οι καλλιέργειες μικρών καρπών.

** Ως εκτατικοί οινάμπελοι ορίζονται οι έχοντες αποδόσεις μικρότερες ή ίσες των 500 χλγ. σταφυλιών ανά στρέμμα.

*** Ως ορεινά σιτηρά ορίζονται εκείνες οι καλλιέργειες, ανεξαρτήτως υψομέτρου, οι οποίες δεν υπερβαίνουν σε αποδόσεις τα 150 χλγ./στρ.

ΒΡΙΣΑΓΩΤΙΚΑ ΠΕΖΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Της Κατοχής τα βάσανα

Βαρβάρα Σκιά

Όταν έγινε η κατοχή της πατρίδας μας από τους Γερμανούς, ο κόσμος στην αρχή διπλώθηκε, μαζεύτηκε στο καβούκι του, έχασε το ρέγουλό του. Βλέποντας όμως μέρα με τη μέρα να εξαφανίζονται όλα, όχι, δεν μαζεύτηκε περισσότερο, αλλά ξεδιπλώθηκε και άρχισε να κοιτάζει γύρω του με ποιο τρόπο θα μπορέσει να επιβιώσει. Το πρώτο μέλημά τους ήταν να μην πεθάνουν από την πείνα. Γι' αυτό, το λίγο στάρι ή κριθάρι που είχαν ακόμα, δεν το άλεσαν να το κάνουν ψωμί, αλλά το έσπειραν σε ότι καλά χωράφια είχαν και μάλιστα τα τσάπισαν κιόλας, πράγμα που δεν είχε γίνει ποτέ άλλοτε, με την ελπίδα να έχουν καλύτερη απόδοση. Δυστυχώς, η χρονιά δεν ήταν τόσο καλή, αλλά όσο νάναι, επωφελήθηκαν, αυγάτισε ο σπόρος. Το ίδιο έγινε και για τα οσπρια, κουκιά, ρεβύθια, φακές. Στους φράχτες έβαζαν μπιζέλια, αρακά, και μάλιστα στην αρχή δεν ξέραν να τον μαγειρέψουν και τον έβαζαν με τα φλούδια. Έπειτα, όταν ήλθε ο καιρός και γέννησαν τα ζώα, δεν έσφαξαν τα αρνάκια και τα κατσικάκια να τα φάνε, αλλά τα άφησαν να μεγαλώσουν κι έτσι οι πιο πολλοί στο τέλος είχαν από ένα μικρό κοπάδι κι αυτό τους έσωσε. Τότε τα περισσότερα παιδιά γίναν τσομπανέλια, για να φυλάν το κοπάδι τους.

Όμως, αντίθετα με τα σπαρτά, ήταν καλή η χρονιά για τις ελιές. Πολλή σοδειά, πολύ λάδι, γεμίσαν όλα τα κιούπια. Άλλα δεν είχε ζήτηση, δεν πουλιόταν. Το παίρναν για νερό, σχεδόν τζάμπα. Στην περίπτωση πάλι που έπαιρνε κανείς λεπτά, τι να τα έκανε; Παλιόχαρτα ήταν. Ούτε έβρισκες και τίποτα να αγοράσεις. Παράδειγμα η Αγιάσος. Είχε πνιγεί στο λάδι, κι όμως πείνασε πολύ. Καλό το λάδι, δεν έχει αντίρρηση κανείς, αλλά τρώγε και σκέτο λάδι. Τρώγεται;

Τότε μουρμουρίχτηκε στην αρχή και ύστερα επιβεβαιώθηκε ότι άρχισαν να το πηγαίνουν απάνω, στη Χαλκιδική, και συγκεκριμένα στην Αμουλιανή, που κάναν αμάν για λάδι και φέρναν πίσω στάρι,

Χωριανοί μας στο Αλβανικό μέτωπο (φωτ. Αρχείο Β.Ψ.)

φασόλια, που ήταν είδος πολυτελείας, και πολλά άλλα. Ένας δρόμος ανοιγόταν, ο δρόμος του εμπορίου, που όμως λίγοι τον ήδεραν. Τότε άρχισε ένας ξεσηκωμός, στην αρχή από μερικούς που είχαν κάποια σχέση με το εμπόριο και σύντομα από ανθρώπους που δεν είχαν ιδέα από θάλασσες, ταξίδια και τέτοια αλισβερίσια. Έτσι βρέθηκαν άνθρωποι που ήδεραν όλα τους τα χρόνια να βάζουν κάθε βράδυ το παράντι πίσω από την πόρτα τους πριν κοιμηθούν να ταξιδεύουν σε νύχτες σκοτεινές για να φτάσουν στη Χαλκιδική, σε λιμάνια που ούτε ακουστά δεν τα είχαν όλα τα χρόνια. Γέμιζαν λοιπόν βαρέλες με λάδι, τα φόρτωναν σε κάρα, τα κατέβαζαν στα Βατερά και τα έκρυβαν στις αλυγαριές ή τα παράχωναν μέσα στην άμμο κι όταν ερχόταν το καΐκι, αυτό που είχαν συμφωνήσει, τα φόρτωναν και τραβούσαν για τη Χαλκιδική να κάνουν τις ανταλλαγές. Τότε άρχισε ένα ανελέητο κυνηγητό από τους Γερμανούς. Στα Βατερά δεν υπήρχε φυλάκιο, αλλά οι σπιούνοι, που δεν λείπουν σε καμιά περίπτωση, τους κάρφωναν στους Γερμανούς, που είχαν στη σκάλα του Πολυχνίτου φυλάκιο. Και κατέβαινε η καταδίωξη με τον Ερρίκο, που ήταν ο φόβος και ο τρόμος της περιοχής και ο ανώτερος της καταδίωξης και, αν είχαν προλάβει να φύγουν, έχει καλώς. Άλλα, αν τους προλάβαινε στο φόρτωμα, γινόταν το σώσε. Με την απειλή των όπλων και με το μαστίγιο που πάντα κρατούσε στο χέρι και το χτυπούσε πάνω στις δερμάτινες μπότες του, τους ρήμαζε στο ξύλο και τους έπαιρνε και τα βαρέλια με το λάδι. Θυμάμαι τις νύχτες, όταν μέναμε κάτω στον ντάμι στο αμπέλι μας, τις φωνές και τις πιστολιές που έπεφταν και δεν μπορούσαμε να κλείσουμε μάτι.

Πάντως, παρόλο το κυνηγητό, κάποια καΐκια τα κατάφερναν και γυρίζοντας έφερναν, όπως είπαμε πιο πάνω στάρια, φασόλια κι ότι άλλο ήταν μπορετό να φέρουν, φτάνει να γλίτωναν από τους Γερμανούς, που πολλές φορές τους τη φύλαγαν στην επιστροφή.

Είναι πολλά που μπορεί να πει κανείς γι' αυτό το πάρε δώσε με την Αμουλιανή. Τραγικά γεγονότα, αλλά κι ευτράπελες ιστορίες, που θα πρέπει να γραφούν σαν ιστορικά ντοκουμέντα από τα χρόνια της Κατοχής. Πάντως, χαρά στο κουράγιο τους, μ' ένα μεγάλο θαυμαστικό, σ' αυτούς τους στεριανούς δουλευτάδες της γης που θέλησαν να γίνουν έμποροι και ναυτικοί σε τόσο δύσκολες μέρες.

Οι νύφες δεν φορούσαν άσπρα

Ο λαός μας λοιπόν, αυτός ο πολύπαθος λαός, δεν το έβαλε κάτω. Προσπάθησε με κάθε τρόπο να σωθεί, να μην παραδοθεί στο έλεος της μοίρας του. Πράγματι, μόλις άρχισε να συνέρχεται από τα αστροπελέκια που τον χτύπησαν, άρχισε να ζευγαρώνει και να κάνει γάμους (να μη χαθεί κι ο σπόρος) κι ας μην υπήρχε βελόνα με κλωστή να αγοράσεις. Τότε ήταν που είχαν αρχίσει και τα καΐκια να πηγαίνουν απάνω στην Αμουλιανή. Όποιος λοιπόν είχε κόρη να παντρέψει, φρόντιζε να μάθει ποιος θα πήγαινε στην Αμουλιανή και του ζητούσαν να τους φέρει ύφασμα για να ράψουν νυφικό. "Ο, τι βρω θα φέρω" ήταν η συμφωνία. Κι έφερναν μεν, αλλά δεν ήταν ποτέ άσπρο. Ήταν σε χρώματα κόκκινο, πράσινο, τσαγαλί, θαλασσί, σαξ και σπάνια κανένα ροζ. Κι όπως το φαντάζεται κανείς, οι νύφες φορούσαν πότε κατακόκκινο νυφικό, πότε καταπράσινο και πότε θαλασσί σαξ και σε σπάνια περίπτωση κανένα τριανταφυλλί. Τώρα τους άρεσε δεν τους άρεσε το χρώμα, αυτό ήταν, δεν υπήρχε άλλο. "Αυτό βρήκα" σου έλεγε. Δε θα ξεχάσω νύφη τη Ζωγράφο μας, τη Μυρσίνη Βογιατζή. Μ' ένα κατακόκκινο νυφικό και ήταν ονειρεμένη με τα γαλάζια μάτια και τα καστανόξανθα μαλλιά. Θυμάμαι την αδελφή μου τη Σαπφώ, με τσαγαλί νυφικό και καφέ παπούτσια με μαύρα σγουρά μαλλιά. Όμορφη και πολύ γλυκιά. Θα ήθελα να γράψω για περισσότερες κοπέλες τι χρώμα νυφικό φορούσαν, γι' αυτό ζητώ συγγνώμη, αλλά δε θυμάμαι. Αυτά για τις νύφες της Κατοχής, που δε φορούσαν άσπρα, αλλά τράνες φορούσαν. Κάπου φαίνεται είχε ξεμείνει κανένα καρούλι στου Χιωτίδη το μαγαζί ή είχε περισσέψει από τα καλά τα χρόνια κάποιας νύφης και το έδινε. Μάλιστα τις τραβούσαν με το νύχι και τις έκαναν σγουρές και ήταν μια ομορφιά με τα κόκκινα, τα πράσινα, τα σαξ νυφικά τους.

ΓΙΑ ΤΟ ΨΩΜΙ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

του Βασ. Ψαριανού

Ακόμα και σήμερα που ζούμε στην "κοινωνία της αφθονίας", ακόμα σ' αυτή την ηλικία, νιώθω άσχημα, όταν αναγκάζομαι να πετάξω ψωμί. Να είναι άραγε που οι μανάδες μας μας δίδαξαν να τιμάμε το ψωμί σαν κάτι ιερό ή κουβαλάμε ακόμα το "σύνδρομο" της Κατοχής;

Βλέπω τα σημερινά παιδιά, απομακρυσμένα από τις δικές μας διατροφικές συνήθειες, να αντιμετωπίζουν το ψωμί σχεδόν περιφρονητικά· τα περισσότερα έχουν καταργήσει το ψωμί από το διαιτολόγιό τους. Ακόμα και οι Αλβανοί που στην αρχή αγόραζαν πέντε - πέντε τις φρατζόλες από το φουρνού και τις έτρωγαν για... "κύριο πιάτο", τώρα πια... στανιάρισαν κι αυτοί. Τους βλέπω στο Σούπερ-Μάρκετ να φορτώνουν, όπως και μεις, το καρότσι τους με τις καθιερωμένες πια "διατροφικές ποικιλίες"! Και τρομάζω με την ιδέα ότι μπορεί κάποτε να έρθει εποχή σαν εκείνη που ζήσαμε εμείς, όπου το ψωμί θα μοιράζεται σαν αντίδωρο στα συσσίτια ή θα λείπει για μέρες ή μήνες από το τραπέζι κι η δόλια μάνα θα ψάχνει τρόπους να ξεγελάσει την πείνα των παιδιών της.

Την περίοδο της γερμανικής Κατοχής μπορεί στο χωριό μας να μην πέθαναν πολλοί άνθρωποι από την πείνα, γιατί ευτυχώς οι περισσότεροι είχαν εξασφαλισμένα το λάδι, το γάλα, τα κηπευτικά και τα χορταρικά, αλλά πολλοί ήταν εκείνοι που ένιωσαν την έλλειψη των δημητριακών και ειδικότερα του ψωμιού.

Το χωριό μας είχε και πριν από την Κατοχή πρόβλημα επάρκειας δημητριακών - από τότε που προσανατόλισε την αγροτική οικονομία του στην ελαιοκαλλιέργεια - επί Γερμανών όμως και με τα μέτρα που πήρε το Κατοχικό καθεστώς το πρόβλημα πήρε εκκρηκτικές διαστάσεις, αφού η εισαγωγή δημητριακών αλλά και άλλων προϊόντων ήταν αδύνατη. Οι κατοχικές αρχές ουσιαστικά απαγόρευσαν κάθε μετακίνηση έξω από το νησί για εμπορικούς ή άλλους σκοπούς. Ιδιαίτερα για το λάδι, που ήταν για το νησί μας το κύριο εξαγωγικό προϊόν, είχαν επιβάλει την κατάσχεση ολόκληρης σχεδόν της παραγωγής λαδιού, την οποία προωθούσαν στην Γερμανία, αφήνοντας μόνο μια μικρή ποσότητα στον παραγωγό, ίσα - ίσα για το φαΐ του.

Σε περίπτωση μάλιστα που ανακάλυπταν την κατοχή ποσότητας λαδιού, πέρα απ' αυτή που προορίζόταν για τις ανάγκες της οικογένειας, εκτός από την κατάσχεση του λαδιού του ο κάτοχός του κινδύνευε να τιμωρηθεί ως εχθρός της Γερμανίας. Οι υπόδουλοι βέβαια Έλληνες πάντα έβρισκαν τρόπους να ξεγελούν τους κατακτητές και ν' αλέθουν λαθραία στο ελαιοτριβείο και ν' αποθηκεύουν το περίσσευμα του λαδιού σε κιούπτια, που έχωνταν βαθιά στο χώμα σκάβοντας λάκους στο αχυρώνι ή στο κατώγι.

Παρά την απαγόρευση και τους αυστηρούς ελέγχους, πολλοί ήταν και κείνοι που με καϊκια και ψαρόβαρκες ταξίδευαν σε άλλα μέρη, πάνω στο νησί αλλά και έξω από το νησί, για να κάνουν "τράμπα", ν' ανταλλάξουν, δηλαδή, λάδι με στάρι ή άλλα προϊόντα.

Εκτός από τους "παραδοσιακούς" κοντραμπατζήδες, τους λαθρέμπορους και μαυραγορίτες (που πολλές φορές είχαν εξασφαλίσει και την "ανοχή" του Κατοχικού Καθεστώτος και οι οποίοι εκμεταλλεύονταν την ανάγκη του κόσμου για να μαζεύουν πλούτη) ήταν και πολλοί νοικοκυραίοι χωριανοί μας - ανάμεσά τους και ο πατέρας μου - που κατέφευγαν σε ριψοκίνδυνα "ταξίδια" για να εξασφαλίσουν το ψωμί της φαμίλιας τους.

Νύχτα μετέφεραν με μουλάρια το λάδι στα Βατερά ή τον Άγιο Φωκά και το φόρτωναν σε καϊκια μυτιληνέικα, χιώτικα ή Αγιορείτικα, όπως ήταν το καϊκί του συγχωριανού μας καλόγερου Ζαχαρία, του "ντιάβολου - καλόγκερου", όπως τον αποκαλούσε ο Ρίκος, που τον κυνηγούσε να τον πιάσει και πάντα τον έχανε μέσα από τα χέρια του. Ο Ρίκος (Ερρίκος μάλλον ήταν το κανονικό του όνομα) ήταν ο φόβος και ο τρόμος των ναυτικών και των "λαθρεμπόρων". Με την "καταδίωξή" του, ένα ταχύπλοο καταδιωκτικό, χτένιζε όλα τα παράλια του νησιού και όποιον έπιανε, εκτός από την κατάσχεση του λαδιού ή των άλλων εμπορευμάτων, καθώς και του καϊκιού του, έτρωγε το ξύλο της χρονιάς του και κατέληγε στη φυλακή και στα καταναγκαστικά έργα. Ο Ρίκος, με τη βοήθεια καταδοτών, έψαχνε ν'

ανακαλύψει και τους κρυμένους τενεκέδες το λάδι στην άμμο των Βατερών, όπου τους έχωναν πολλές φορές οι χωριανοί, μέχρι να βρει την κατάλληλη ευκαιρία να αράξει το καϊκι και να φορτώσει.

Ο πιο συνηθισμένος προορισμός των "ταξιδιωτών" ήταν η Αμουλιανή της Χαλκιδικής, ένα μικρό νησάκι στον κόλπο του Αγίου Όρους, όπου γινόταν η "τράμπα", η ανταλλαγή του λαδιού με σιτάρι ή άλλα προϊόντα, που κατέβαζαν εκεί οι Μακεδόνες για να προμηθευτούν το λάδι που τους έλειπε. Εκείνα τα "ταξιδια" ήθελαν μεγάλη τόλμη, γιατί εκτός από τον κίνδυνο των Γερμανών ήταν και οι φουρτούνες που έπρεπε να αντιμετωπίσουν με τα μικρά κι ακατάλληλα για τέτοιες θάλασσες καϊκια. Και είναι ν' απορεί και να θαυμάζει κανείς πώς απλοί κι άπειροι ξωμάχοι αποτολμούσαν τέτοια ταξιδια. Και συνέβαινε συχνά όπου οι "ταξιδιώτες" στη θέα του γερμανικού καταδιωκτικού ή για να ελαφρώσουν το πλεούμενο που κινδύνευε να βουλιάξει, αναγκάζονταν να ρίξουν όλο το εμπόρευμα στη θάλασσα και μισοπνιγμένοι να γυρίσουν στο νησί με την ψυχή στο στόμα.

Μια φορά, μου διηγούνταν ο πατέρας μου, μόλις βγήκαν ανοιχτά στο Σίγρι, τους έπιασε τέτοια φουρτούνα που ο καπετάν - Ισίδωρος, ένας Χιώτης, τους έθεσε το δίλημμα: άμα πάμε μπροστά πνιγόμαστε, αν πάμε πίσω στο λιμάνι του Σιγρίου μας πιάνουν οι Γερμανοί· διαλέξτε και πάρετε! Προτίμησαν τους Γερμανούς από το βέβαιο πνιγμό τους. Οι Γερμανοί με προτεταμένα τα αυτόματα τους περίμεναν στο μόλο, φωνάζοντάς τους: "κόμ, κόμ". Κατάσχεσαν το καϊκι με τα λάδια και τους πήγαν στη φυλακή, στη Μυτιλήνη. Εκεί κλάφτηκαν πως ήταν απλοί φαμελίτες που έφαχναν λίγο ψωμί για τα παιδιά τους και τους άφησαν μετά από λίγο ελεύθερους.

Άλλη μια φορά, η κακοκαιρία τους έκλεισε ένα μήνα στην Αμουλιανή - πρέπει να ήταν Μάρτιος ή Απρίλιος μήνας. Τότε ήταν που είπαμε το ψωμί ψωμάκι: για εβδομάδες το μόνο φαγητό ήταν ραδίκια με το λάδι, γάλα και γιαούρτι. Στρώναμε το γιαούρτι πάνω στα ραδίκια για να μην τα τρώμε σκέτα. Έχει χαραχτεί στη μνήμη μου η εικόνα μου - ήμουν τότε 4-5 χρονών - όπου μ' ένα ξυλάκι προσπαθούσα να βγάλω μερικά ψιχουλάκια που ήταν σφηνωμένα ανάμεσα στα καλαμάκια του πανεριού, που βάζαμε το ψωμί (τότε που ακόμα φουρνίζαμε).

Στο μήνα επάνω ήρθε ο Κώστας ο Παρασκευάς, που επέστρεψε με τους πρώτους από την Αμουλιανή, και μας έφερε ένα τσουβάλι γεμάτο, μαζί με το μήνυμα του πατέρα μου πως την άλλη εβδομάδα θα επέστρεψε κι αυτός. Ο πατέρας μου καταλαβαίνοντας ποιά θα ήταν η κατάστασή μας, βρήκε αλεύρι κι αφού ζύμωσε και φουρνισε, έβαλε καμιά δεκαριά καρβέλια στο τσουβάλι και τα δώσε στον πρώτο που επέστρεψε, φίλο και γείτονα, στο χωριό, να μας τα φέρει.

Δε θυμάμαι τους πανηγυρισμούς όταν έφυγαν οι Γερμανοί, αλλά το πανηγύρι που κάναμε, όταν ανοίξαμε το τσουβάλι και είδαμε τα καρβέλια, το θυμάμαι πολύ καθαρά: κόβαμε κάτι τεράστιες φέτες από τη μια άκρη ως την άλλη του καρβελιού και τις τρώγαμε τη μια μετά την άλλη σαν να ήταν παντεσπάνι!

ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΒΙΩΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΤΟ ΚΟΥΦΕΤΟ: Καλοκαίρι. Γάμος γινόταν στο χωριό. Το ρύζι ανύπαρκτο. Στην ανάγκη το στάρι για την περίσταση κι αυτό και μαζί ζαχαρωτά πολύχρωμα - ευτελούς αξίας - ζαχαρουκούτσα - που έλιωναν ευθύς στα χέρια.

Φαίνεται πως ο γαμπρός ήταν ευκατάστατος γιατί μαζί με τα παραπάνω, στο "Ησαΐα χόρευε" πετούσαν στους νεόνυμφους και μεγάλα κουφέτα - αραιά και που - σαν κι αυτά που βάζουν σήμερα στις μπουμπουνιέρες. Ευτυχής σύμπτωση, καθώς "μουντέρναμε κάτου τα μουρά", πέφτει μια τέτοια μεγάλη μέσα στο λαιμό μου. Παίρνω δρόμο, κρατώ καλά πίσω μην πέσει και φτάνω στον Δ. Κώσση το μαγαζί, στο στενό που βγαίνει στο Παγώνι.

Εκεί με τρόπο την βγάζω και κατευθείαν: χλάπι! Ακόμα κάθεται η γλύκα στο στόμα μου. Κατοχή γαρ!

ΟΙ ΨΕΙΡΕΣ: Στην Ε' τάξη ο δάσκαλός μας παραδίδει μάθημα Ιστορίας. Ο συμμαθητής μου παρακολουθεί την πορεία της ψείρας στην πλάτη του μπροστινού του, με τέτοια αφοσίωση κι

Άποψη του χωριού από τον Αη Γιάννη (φωτό Μπάρι Στηλ)

αυτοσυγκέντρωση, που ο δάσκαλος τον εκλαμβάνει για αφηρημένο και τον παρατηρεί: - Γιώργο πρόσεχε. Πού έχεις το νού σου; - Κύριε μια ψείρα! Και δείχνει ξαφνιασμένος. Γέλια στην τάξη. Ο δάσκαλος εκνευρίζεται: - Πάψτε πια με τις ψείρες.

Το φαινόμενο ήταν καθημερινό.

ΤΟΥ ANTINTIPOΥ: Βγαίνε στον νάρθηκα ο επίτροπος να μοιράσει τον ευλογημένο άρτο, το αντίδωρο. Κρατά ψηλά το πανέρι και προχωρά προς το σκαλί. Έγινε το σώσε. Ορμούν όλοι μαζί, μικροί μεγάλοι. Δεν πρόλαβε να φθάσει!

Ο πιο ψηλός, ο πιο δυνατός επικρατεί. Ένας γίγαντας βρακάς, χώνει τη χερούκλα του, πιάνει όσα πιάνει - τη μερίδα του λέοντος - και μεμιάς στο στόμα. Η "Γιωργάρα"! Πέφτει το πανέρι. Γίνεται χαμός. Όποιος πρόλαβε τον κύριο είδε. Κάτω δεν έμεινε ούτε ψίχουλο. Αυτό θα πει λιμός. Αυτό θα πει ΠΕΙΝΑ.

ΟΙ ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΑΔΕΣ: Ανηφουρίζ στου Παγών, διαλαλώντας την πραμάτια του μιτ' μπανέρατ στου χέρ' του Πιρικλέλ απ' τον Μπουλχνίτου. Μικρός - μικρός μι του βρακέλ, να κρέμιτι του σιλέλιτ, και το πλατύγυρο ψάθινο καπέλο, αντίθεση μι του σουλούπιτ και την εν γένει εμφάνισή του. Πάει να συναντήσει την πραματευτού κ. Μπαγιαντέρα. Κάθονται στο πεζούλι και η συζήτηση γύρω απ' το... εμπόριο φουντώνει. Δυσοίωνες οι προβλέψεις κρίση στην αγορά, φουτιά τα "πράματα". Ούλα ακριβίνουν. Από πού να πιάγς. Οι παραμάνις, οι μουλβήθρις, τα ανημέλια, ούλα - ούλα. Άμ τα καρούλια, τα φτίλια, οι τσακμακόπιτρις, τσι φτα φουτιά τσι λόχ. Ακόμα τσι γι καρφίτσις, οι πινέζις, οι βιλόνις. Άσι πια σ' τσακουράφις, φτες πια εγκουντιβόντιν, ε μπαίνουν πια μεσ' τ' μπανέρα. Ο Νικολής ο σύζυγος, ο πρόσφυγας απ' τ' Αϊβαλί, παρακολουθεί με το γλυκό του χαμόγελο, όπως πάντα, τη συζήτηση των... χοντρεμπόρων. Του Πιρικλέλ συνεχίζει τη γύρα στο χωριό, στα σοκάκια, στις γειτονιές και διαλαλεί το εμπόρευμα με την τσιριχτή φωνή του. Εποχικά, πουλάει και πορτοκάλια με το κομμάτι, όπως γινόταν τότε, λόγω της σπανιότητας του είδους και γιατί όχι και της ακρίβειας.

Τότε πλησίαζε σε απόσταση αναπνοής τα κουπιλούδια και κατ' επιλογήν, τολμούσε να θωπεύσει ακροθιγώς τους στρογγυλεμένους καρπούς της νιότης των κοριτσιών, τάχα τυχαία και όχι επί τούτου. Κι αυτές, όλο χάχανα και νάζι. Τον έκαναν γούστο.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥ ΧΡΟΝΩΝ

του Βασ. Ψαριανού

"Αι ημέτεραι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους", έλεγαν τα πολεμικά ανακοινωθέντα και ο πατέρας μου από τα "ημέτερα" χωράφια βρέθηκε να βωλοδέρνει μ' ένα μουλάρι στη λασπουριά της Αλβανίας. Κι η μάνα μου, μονόχη με δυο μωρά, έτρεχε να βρει φαΐ να μας ταϊσει.

'Οσο για μένα, δυο χρονών τότε, συγκράτησα μόνο μερικές λέξεις και κάποιες θολές εικόνες με πολλά αναπάντητα ερωτηματικά: μέτωπο, γράμμα, ράδιο, Ιταλοί.

Όταν επέστρεψαν οι φραντάροι στο χωριό, μετά τη γερμανική εισβολή και την κατάρρευση του Μετώπου, οι γυναίκες με τα μωρά έτρεξαν στο Τσιαρσί να υποδεχθούν τους άντρες τους, τους γιούς και τ' αδέρφια τους. Μέσα στο γυναικομάνι βρέθηκα και γω να μιζοκλαίω ψάχνοντας για τη μάνα μου που χάθηκε μέσα στις άλλες γυναίκες. Μια γειτόνισσα με σήκωσε στα χέρια και μου δείχνει τον πατέρα μου.

- Να ο πατέρας σου, μου έλεγε!

Εγώ όμως δεν τον γνώριζα· έβλεπτα όλους τους φραντάρους ίδιους κι άγνωστους.

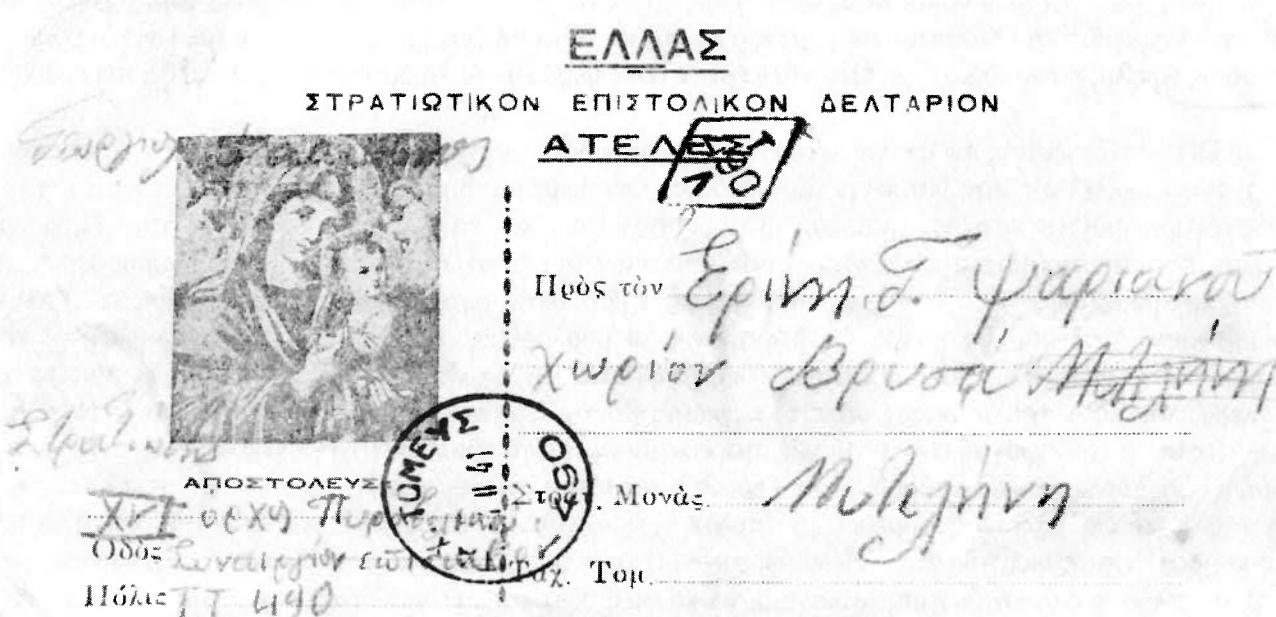
Αυτή ήταν η πρώτη εικόνα που έμεινε στη μνήμη μου από την επιστροφή των νικητών του Αλβανικού Μετώπου.

Η δεύτερη εικόνα, πιο καθαρή από την πρώτη, ήταν το ξεψείριασμα του πατέρα μου: η μάνα μου τον είχε πάει στην μέσα αυλή και του 'χυνε καυτό νερό να σαπουνιστεί, να καθαρίσει από τις "δοξασμένες" ψείρες που έφερε από το Μέτωπο!

Έγινε άρχισε η Κατοχή, η πείνα, ο φόβος και το τρόμος των Γερμανών.

Έχαμε μια κατσίκα άσπρη που τη φωνάζαμε Μαξέλα. Η κατσίκα τότε ήταν ο πολυτιμότερος σύντροφος του ανθρώπου - πρώτα η κατσίκα και μετά ο γάιδαρος. Το σκυλί, που λένε ότι είναι ο αρχαιότερος και πιο τόπερος σύντροφος του ανθρώπου, τότε είχε χάσει κάθε εκτίμηση· ήταν μόνο για τις κομμάτες, όπως έλεγαν, και οι κομμάτες τότε ήταν δυσεύρετες, γι' αυτό τα σκυλιά έπεφταν στα ψοφίμια, που πετούσαν στον ποταμό, και τα 'βριζαν "κοπρόσκυλα".

Η κατσίκα λοιπόν ήταν ολόκληρη προίκα για το σπίτι μας. Αφού όταν μετά από δυο χρόνια αρρώστησε και ψόφησε, μόνο κηδεία δεν της κάναμε. Η μάνα μου κι ο πατέρας μου τη μοιραλογούσαν για μέρες. Το βάσκημα της κατσίκας είχαμε αναλάβει εγώ και ο μεγαλύτερος αδελφός μου. Τη δέναμε μ' ένα σκοινί από

Γράμμα από το μέτωπο (Αρχείο Βασ. Ψαριανός)

το λαιμό - με ειδική θηλιά για να μη σφίγγει και πνιγεί το ζώο - και την πηγαίνουμε στην ποταμιά ή καλύτερα μας πήγαινε αυτή, μπροστά να τρέχει η Μαξέλα και από πίσω εμείς να πέφτουμε και να σηκωνόμαστε στις βωλάδες του ξεροπόταμου. Εγώ συνήθως έσερνα κι ένα καλάθι - μεγαλύτερο από το μπόι μου - που το γεμίζαμε με δροσερό χορτάρι, να τρώει το ζο και στο σπίτι.

Μια ηλιόλουστη μέρα - πρέπει να είμαστε στους πρώτους μήνες της Κατοχής - παρέα οι δυο μας με τη Μαξέλα βρήκαμε μια λαχταριστή χλωρασιά στις όχθες του ποταμού και αφού δέσαμε στη λυγαριά την κατσίκα, πήραμε το καλάθι να το γεμίσουμε χορτάρι.

Καθώς περπατούσαμε στην ξερή κοίτη του χειμάρου, ο αδελφός μου ειδε κάτι σαν κουτί να κοκκινίζει μέσα στα χαλίκια. Έσκυψε, το ξέχωσε και το πήρε στα χέρια του. Ήταν ένα κουτί κυλινδρικό, που αποτελούνταν από δυο κομμάτια, που το ένα καπάκωνε στο άλλο. Ήταν χρωματισμένο έντονα κόκκινο, λίγο ξεβαμμένο από την τριβή του στις πέτρες του ποταμού. Αφού το περιεργάστηκε για λίγο ο αδελφός μου, αποφάνθηκε πως το κουτί έμοιαζε με κείνο που έφερε ο πατέρας μας από την Αλβανία και το χρησιμοποιούσε για να βάζει τον καπνό χαρμάνι, που έκοβε για το τσιγάρο του. Ανεβήκαμε στην όχθη του ποταμού, καθήσαμε σταυροπόδι, αντικρυστά ο ένας με τον άλλον, βάλαμε στο χώμα το κόκκινο κουτί και με μια πέτρα βαλθήκαμε να το κοπανάμε ν' ανοίξει. Ο αδελφός μου, όταν είδε πως δεν έβγαινε το καπάκι, θυμήθηκε πως το κουτί που χρησιμοποιούσε ο πατέρας μου για ταμπακέρα είχε πει πως προερχόταν από ιταλική χειροβομβίδα. Πολλοί πράγματα που γύρισαν από το μέτωπο της Αλβανίας είχαν φέρει σαν σουβενίρ το άδειο αλουμινένιο περικάλυμμα από ιταλική χειροβομβίδα και το χρησιμοποιούσαν αντί για καπνοσακούλα. Ο αδελφός μου χωρίς να καταλαβαίνει τι ήταν ακριβώς η χειροβομβίδα, φαίνεται πως συνειδητοποίησε αμυδρά, ότι επρόκειτο για όπλο απαγορευμένο από τους Γερμανούς. Πιθανώς είχε ακούσει τον πατέρα μου, που είχε φέρει μια ξιφολόγχη από την Αλβανία, να λέει στη μάνα μας ότι δεν έπρεπε να το μάθουν οι Γερμανοί (οι οποίοι ως γνωστόν είχαν απαγορεύσει την κατοχή οποιουδήποτε όπλου). Η σκέψη αυτή του αδελφού μου υπήρξε και η σωτηρία μας. Σταματήσαμε αμέσως να κοπανάμε τη χειροβομβίδα, την κρύψαμε στο καλάθι κάτω από το χορτάρι και λύσαμε την κατσίκα να γυρίσουμε στο σπίτι.

Όταν μπήκαμε στο σπίτι ο πατέρας και η μάνα μας κάθονταν κάτω από την κληματαριά της αυλής.

Ο αδελφός μου, μόλις αμόλησε την κατσίκα, χαρά - χαρούμενος ανακοίνωσε το "κατόρθωμά" μας.

- Πατέρα βρήκαμε και μια χειροβομβίδα στον ποταμό, αλλά δε μπορέσαμε να την ανοίξουμε!

Ο πατέρας μου κιτρίνισε κι άστρισε κι άρχισε να τραυλίζει:

- Τι είπες ρε, τι χειροβομβίδα, που τη βρήκατε;

- Έδιου την έχουμι, μες του καλάθι.

Η μάνα μου φώναξε ένα "Πλαναγιά μου!" κι έμεινε όγαλμα με τα δυο της χέρια να κρατά τα μάγουλά της, ενώ ο πατέρας μου μόλις βρήκε στο καλάθι τη χειροβομβίδα, ξανάβαλε αστραπτιαία το χορτάρι και τη χειροβομβίδα στο καλάθι κι εξαφανίστηκε, κρατώντας το καλάθι, κατά τον ποταμό.

Όταν συνήλθε η μάνα μου, έτρεξε κι αυτή στον Άγιο Κωνσταντίνο κρατώντας δυο κεριά ν' ανάψει στη χάρη του.

Μόνο όταν ξαναγύρισαν κι οι δυο τους, σκέφτηκαν να μας ρωτήσουν όλες τις λεπτομέρειες για το πιού και πώς βρήκαμε το κόκκινο κουτί και τι κάναμε για να το ανοίξουμε. Κι όσο ο αδελφός μου περιέγραφε τα καθέκαστα της επιχείρησης ν' ανοίξουμε το κόκκινο κουτί, η μάνα μου δε σταμάταγε να σταυροκοπιέται και να μουρμουρίζει προσευχές.

Αργότερα μας είπαν πως ο πατέρας μου πήρε τη χειροβομβίδα που την είχε κρύψει προσωρινά στο περιβόλι και την έσκασε πέρα στη θάλασσα. Η χειροβομβίδα ήταν σε καλή κατάσταση και προγματικά είχαμε Άγιο που δεν έσκασε ανάμεσά μας, όταν την κοπανάγαμε με την πέτρα. Τώρα πώς βρέθηκε η χειροβομβίδα μέσα στον ποταμό; Το πιθανότερο είναι πως κάποιος που την έφερε μαζί του από την Αλβανία (όπως πολλοί άλλοι είχαν φέρει ξιφολόγχες και κάποιοι τολμηρότεροι ακόμα και πιοτόλια), όταν άκουσε τη διαταγή των Γερμανών να παραδώσουν ό,τι όπλα είχαν, φοβήθηκε και πέταξε τη χειροβομβίδα στον Λάγκαδο. Κι ο Λάγκαδος έφερε κι απίθωσε μέσα στο τσαγίλι τη χειροβομβίδα, όπου εμείς τη βρήκαμε, αφού στέρεψε το νερό του χειμάρου.

Από τότε δεν ξανάδαμε και την ταμπακιέρα - σουβενίρ του πατέρα μας από το Μέτωπο της Αλβανίας.

ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ ΓΡΑΦΟΥΝ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ;

της Βρισηίδας Ψαλιδομάτη

Αστρολόγοι, μάντεις, ψευδοπροφήτες, χαρτορίχτρες, μέντιουμ και καφετζούδες, μάγοι, δαιμονολόγοι και σατανολάτρες, θρησκόληπτοι και θαυματοποιοί, τσαρλατάνοι παντός είδους κατακλύζουν τη ζωή μας, εμφανίζονται στις τηλεοράσεις και διαφημίζουν την "πραμάτεια" τους, παραπλανούν κι αποπλανούν και λωποδυτούν με την ανοχή της αστυνομίας και των δικαστικών αρχών.

Πού ζούμε λοιπόν; Στο Μεσαίωνα ή στις αρχές της τρίτης χιλιετίας μετά Χριστόν;

Εν ονόματι της δημοκρατίας, της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών και της ελεύθερης αγοράς μπορούν κάποιοι ασύδοτοι να εξαπατούν, να αποβλακώνουν, να ελέγχουν πνευματικά και να κάνουν υποχείριά τους ελεύθερους πολίτες μιας θεωρούμενης πολιτισμένης χώρας;

Πώς εξηγείται το κατάντημα συμπολίτες μας να πληρώνουν χαρτορίχτρες κι αστρολόγους, που εμφανίζονται ως κάτοχοι της μαντικής... επιστήμης, για να τους πουν... τη μοίρα τους! Να καθορίζουν τις κοινωνικές και επαγγελματικές τους σχέσεις, τις ενέργειες και τις επιλογές τους, τη μελλοντική τους πορεία όχι με βάση τη λογική και τα συναισθήματά τους αλλά σύμφωνα με τα σημάδια της τράπουλας και τη θέση των άστρων;

Πώς εξηγείται τόση αφέλεια τέτοια αλλοτρίωση ανθρώπων, που οπωσδήποτε γνωρίζουν γραφή κι ανάγνωση και πολλοί απ' αυτούς έχουν απολυτήριο Λυκείου και κάποιοι και πτυχίο Πανεπιστημίου;

Άδικα λοιπόν πιστέψαμε πως με την καθιέρωση της δωρεάν παιδείας και την επέκταση της υποχρεωτικές εκπαίδευσης στα εννιά χρόνια, με την εξάλειψη των φραγμών στη μόρφωση και την παροχή ίσων ευκαιριών, την ανάπτυξη της πληροφόρησης και της πολυφωνίας των Μέσων Ενημέρωσης θα εξαφανίζοταν η άγνοια και η πρόληψη;

Άδικα πιστέψαμε πως ο σύγχρονος άνθρωπος έχοντας στη διάθεσή του περισσότερες πληροφορίες θα είχε περισσότερο αναπτυγμένη κριτική ικανότητα, για να κρίνει ορθότερα, να διαμορφώνει προσωπική άποψη για όσα συμβαίνουν γύρω του και να καθορίζει αυτόνομα τη στάση του;

Είναι αλήθεια λοιπόν πως οι γνώσεις δεν ισοδυναμούν πάντα με τη μόρφωση, δεν έχουν πάντα ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της πνευματικής και ηθικής υπόστασης του ανθρώπου, δεν κάνουν, δηλαδή, τον άνθρωπο ούτε εξυπνότερο, ούτε ηθικότερο!

Κι αυτό γιατί η εσωτερική καλλιέργεια και βελτίωση του ανθρώπου προϋποθέτει μια διαδικασία μεταβολισμού των γνώσεων, όπως αυτή που υφίστανται οι τροφές στον ανθρώπινο οργανισμό. Κι αυτή η επεξεργασία δε γίνεται: η εκπαίδευσή μας αρκείται συνήθως στη μηχανική εκμάθηση. Κι αν σε κάποιες περιπτώσεις πετυχαίνει ν' αλλάξει και τον μέσα άνθρωπο είναι τόσο αδύναμο το αποτέλεσμα, ώστε γρήγορα ανατρέπεται από τις ισχυρές δυνάμεις που δρουν αλλοτριωτικά στο σύγχρονο περιβάλλον που ζούμε.

Η "μόδα" στο σύγχρονο κόσμο είναι πολύ ισχυρότερη από τις προσωπικές μας αισθητικές και τις αντιστάσεις μας. Και πολλά πράγματα στην εποχή μας έχουν γίνει μόδα - στην ελληνική συρμός - που παρασέρνει τους πάντες και τα πάντα σε μια ξέφρενη πορεία, που καταργεί τη λογική και ακυρώνει τον πολιτισμό μας.

Αναμνήσεις από τη "Θητεία" μου στην Αφρική

Αλέξανδρος Ν. Αναγνώστου

Σαν απολύθηκα από στρατιώτης το '56, στη χώρα μας η μετανάστευση όταν στη δόξα της. Τα βαπτόρια, τα τραίνα και ενίστε τα αεροπλάνα φόρτωναν και ξεφόρτωναν ανθρώπους στα διάφορα μέρη της γης. Πολλά τραγούδια που γράφτηκαν αυτή την εποχή εκφράζουν τον καιμό, τον πόνο για τη σκληρή απομάκρυνση των ανθρώπων και το ξεκλήρισμα των οικογενειών. Υπάρχουν ολόκληρες οικογένειες που έκλεισαν τα σπίτια τους στα χωριά και έφυγαν σε χώρες που ούτε τις είχαν ακούσει. Ένα άλλο μεγάλο τμήμα μεταναστών, μη μπορώντας να πάνε στο εξωτερικό γιατί ζητούσαν διάφορα χαρτιά και ήθελε και πολλά χρήματα για τα εισιτήρια πήγαινε στις διάφορες πόλεις της Ελλάδας και κυρίως στην πρωτεύουσα, την Αθήνα, στην οποία τότε ζητούσαν εργατικά χέρια. Άδειασαν τα χωριά και γέμισαν οι πόλεις από κάθε καρυδιάς καρύδι. Αυτοί που έμεναν στον τόπο τους και πιο πολύ οι "βιολεμένοι" οικονομικά, ονόμαζαν τη μετανάστευση ευλογία Θεού, χωρίς ποτέ να ρωτήσουν αυτούς που έφευγαν πώς περνούσαν και τι δυσκολίες αντιμετώπιζαν στις αφιλόξενες χώρες που πήγαν..

Ένας από τους μετανάστες ήμουν και εγώ. Βρέθηκα να δουλεύω σε μία φυτεία καφέ στην Αφρική, στο Βελγικό Κονγκό (νυν Ζαΐρ). Η χώρα αυτή, ο λαός της, και τα χρόνια που έζησα σ' αυτόν και δούλεψα είναι μία μεγάλη ιστορία. Θα σας διηγηθώ ορισμένα μόνο επεισόδια, όχι για να δείξω που πήγα και τι έκανα, ούτε για να παραστήσω το σπουδαίο, αλλά χάριν της μνήμης...Τη χώρα αυτή, την ανακάλυψε ένος μεγάλος Αμερικανός εξερευνητής, ο Στάνλεϋ και της έδωσε το όνομα Κονγκό, από το μεγάλο ποτάμι που τη διαπέρνα. Το να ανακαλύπτεις μία χώρα την εποχή εκείνη στην Αφρική ειδικά, ήταν κάτι εξαιρετικά κοινό, μιας και οι Μαύροι δεν μπορούσαν να καταλάβουν ούτε την έννοια του κράτους, ούτε την έννοια της δουλείας σε κάποιους άλλους δήθεν ανώτερους. Οι Μαύροι ήταν ευχαριστημένοι να βγάζουν το καθημερινό τους φαγητό, να ζουν χωρός πόλεμο με τις γειτονικές τους φυλές, να λατρεύουν τα διάφορα πνεύματα (είτε αυτό ήταν το πνεύμα της βροχής, του ήλιου, του κεραυνού, είτε το πνεύμα των προγόνων τους, των παππούδων και των πατεράδων τους) και να πεθαίνουν στο μέρος που γεννήθηκαν. Ποτέ ως τότε δεν είχαν ενδιαφερθεί να γνωρίσουν τόπους

και ανθρώπους μακριά από το χωριό τους. Το πιο μακρινό τους ταξίδι έφθανε ως το κοντινό βουνό ή τον ποταμό. Οι άλλοι άνθρωποι που κατοικούσαν στα διπλανά χωριά, ήταν απλώς γείτονές τους και τίποτα παραπάνω. Και αν καμιά φορά πολεμούσαν μεταξύ τους, αυτό γινόταν για λίγα μέτρα γης, ή για το ποιος θα πάρει πρώτος νερό. Ποτέ δεν νοιάστηκαν να δημιουργήσουν κράτος, έτσι όπως καταλαβαίνουμε εμείς αυτή τη λέξη σήμερα. Όταν πήγε εκεί ο Στάνλεϋ, απλωσε σχοινιά, περιέφραξε μια μεγάλη περιοχή και δήλωσε ότι αυτό ήταν το κράτος του. Ποιος θα μπορούσε να του αντιταχθεί, αφού κανείς δεν

29/11/1960. Συνεργείο συλλογής καφέ. Αντρες γυναίκες και παιδιά με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Ν. Αναγνώστου (φωτ. Αρχείο Αλ. Αναγνώστου)

καταλάβαινε τι ήταν αυτό. Αν κανένας αρχηγός ή μάγος της φυλής διαμαρτυρόταν η λύση ήταν απλή: του έδινε ορισμένα χρωματιστά γυαλάκια, καμιά σκόνη φαρμάκου που έριχνε τον πυρετό και το θέμα έκλεινε. Ο Στάνλεϋ στη συνέχεια πούλησε την "ανακάλυψή του" στο βασιλιά του Βελγίου, το Λεοπόλδο. Αυτός μη έχοντας όλα τα απαιτούμενα χρήματα ζήτησε βοήθεια από τους πλούσιους του Βελγίου, οι οποίοι βέβαια ανταποκρίθηκαν. Στη συνέχεια άρχισε το μεγάλο φογοπότι επι της χώρας αυτής! Εκμετάλλευση παντός είδους.

Στη χώρα αυτή πήγαν και αρκετοί Έλληνες για να κάνουν την τύχη τους. Ο λαός μας τη μετανάστευση την έχει μέσα στο αίμα του! Από τους Έλληνες που πήγαν εκεί, λίγοι ήταν σε καλή μοίρα. Οι περισσότεροι περνούσαν δύσκολα κυνηγώντας τη Θεά Τύχη. Οι Κύπριοι ήταν σε καλύτερη κάπως κατάσταση, γιατί είχαν αγγλικό διαβατήριο και τους υπολόγιζαν πολύ περισσότερο οι αρχές.

Όσο για μένα, δούλευα ως αρχιεργάτης (πλαντέρ) σε μία φυτεία καφέ (πλατασιόν) που ήταν ιδιοκτησία ενός θείου μου. Ήμουν ο μοναδικός λευκός ανάμεσά τους. Η φυτεία απασχολούσε πολλούς άνδρες και γυναίκες αλλά και παιδιά ακόμη σε διάφορες εργασίες. Το Σάββατο γύρω στις 1 η ώρα έφευγαν όλοι και πήγαιναν στις καλύβες τους, σε κάτι πεντακάθαρα μικροχώρια. Τη Δευτέρα συνήθως παίρναμε νέους εργάτες, ειδικά όταν είχαμε και άλλες δουλειές. Ήταν πολύ λυπηρό να τους βλέπεις ρακένδυτους, κουρελιάρηδες με πληγιασμένα πόδια και χέρια να ζητούν δουλειά: "δουλειά μπουάνα" έλεγαν, άλλοτε κλαίγοντας, άλλοτε παρακαλώντας και άλλοτε οργισμένα. Τι να τους πεις και τι να δικαιολογήσεις; Πώς να μη ματώσει η καρδιά σου σαν έβλεπες να φέρνουν οι μανάδες παιδιά που έλυναν από τον πυρετό, παιδιά πρησμένα από τα τσιμπήματα και να σου ζητούν λίγη άσπρη σκόνη, οτιδήποτε φάρμακο αρκεί να έβλεπαν κάποια βελτίωση. Σε κοιτούσαν με 'κεινα τα μεγάλα μάτια τους γεμάτα στην αρχή φόβο και μετά εμπιστοσύνη. Και ύστερα... όταν γίνονταν καλά με την ασπιρίνη ή το κινίνο που τους είχες δώσει να έρχονται και να σου φέρνουν τα δώρα τους, δώρα βγαλμένα μέσα από την καρδιά τους, τα φτωχικά σπιτικά τους, τη γη τους: μεγάλα τσαμπιά μπανάνες, φρούτα, ξηρούς καρπούς αλλά και βότανα.

Οι ώρες που δούλευα στη φυτεία περνούσαν σχετικά εύκολα. Σκληρή η δουλειά, δεν υπήρχε χρόνος για χασιμέρι. Σαν έρχονταν όμως το Σάββατο το μεσημέρι και έφευγαν οι πάντες, έμενα μόνος με το φύλακα και έναν μαύρο που με βοηθούσε. Τι να πεις και τι να λαλήσεις; Μου έλεγαν ιστορίες της φυλής τους, μου

Αλέξανδρος Ν. Αναγνώστου μπροστά σε καφεδιές στο Ζαιρ
(Βελγικό Κονγκό)

έλεγαν για τα πνεύματα που θα τους έκαναν καλό ή κακό ανάλογα με τις πράξεις και τις ορέξεις τους. Μία φορά μάλιστα για να με προστατεύσουν έριξαν στάχτη γύρω από το σπίτι που έμενα, ώστε να το σιχαθεί το κακό πνεύμα και να μη μου κάνει κακό...Μου ζητούσαν να τους πω για τους γονείς και τα αδέλφια μου, με ρωτούσαν αν έχω γυναίκα και παιδιά και κουνούσαν λυπημένοι το κεφάλι τους σαν έλεγα όχι, ήθελαν να μάθουν τα πάντα για τις πράξεις των λευκών γιατί πίστευαν πως αν τις μιμηθούν θα γίνουν και αυτοί λευκοί, άρχοντες....Αλλά και αυτές οι συζητήσεις πόσο να κρατήσουν; Οι άνθρωποι αυτοί είχαν τις οικογένειές τους, τις καλύβες τους σε μικρή απόσταση, δεν ήταν δυνατό να κάθονται με μένα όλη μέρα.... Οι φωτογραφίες που βλέπετε είναι από τη Ζωή μου εκεί...Μια Ζωή κουραστική, μονότονη, άχαρη....Η μοναξιά αβάσταχτη και οι σκέψεις ατέλειωτες. Που και που να βρεθεί κανένας λευκός στα μέρη μας (εκεί στη φυτεία) και καλά να ήταν Έλληνας...

Κάποτε πέρασα από ένα μέρος που ήταν νεκροταφείο των λευκών. Κάθησα και αναλογίσθηκα από πού να ξεκίνησαν αυτοί οι άνθρωποι και με τι όνειρα....Αποτέλεσμα; άφησαν τα κόκκαλά τους στην ξένη γη. Όταν τελείωσε το συμβόλαιο εργασίας που είχα, συνέπεσε η χώρα αυτή να κηρύξει την ανεξαρτησία της απέναντι στους λευκούς. Έγιναν τρομερά επεισόδια. Δεν ανανέωσα το συμβόλαιο και επέστρεψα πίσω στην πατρίδα μας, όπου ξεκίνησα και πάλι να δουλεύω στη γη όμως των προγόνων μου, στο χώμα που έδωσε ψωμί σε χιλιάδες άλλους συντοπίτες μου, συγγενείς ή όχι, φίλους, αλλά και ξεχασμένους πια από το πέρασμα των χρόνων. Ήμουν στην πατρίδα μου, στο νησί μου, στο χωριό μου, ανάπτυνα τον αέρα του και αυτό μου έφθανε!

Ας ήμουν και πιο φτωχός.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

του Βασ. Ψαριανού

Χαίρε, Γυναίκα Εσύ, Αθηνά, Μαρία, Ελένη, Εύα!
Να η ώρα σου! Τα ωραία φτερά δοκύμασε κι ανέβα...
(Κ.Παλαμάς)

Ο εικοστός πρώτος αιώνας θα είναι ο αιώνας των γυναικών, διακηρύσσουν κάποιες δυναμικές γυναίκες! Που σημαίνει ότι η εξουσία θα περάσει από τους άντρες στις γυναίκες, οι οποίες θα καταλάβουν πια τις ηγετικές θέσεις στην πολιτική, την οικονομία, τη διοίκηση.

Αλλά για ποιά εξουσία των ανδρών μιλάμε; Αυτήν που ασκούσαν μέχρι τώρα ενονόματι των γυναικών; Γιατί αν πιστέψουμε τους Ρωμαίους "ο Αύγουστος κυβερνούσε τον κόσμο, αλλά η Λιβία (η γυναίκα του) κυβερνούσε τον Αύγουστο!" Κάποιοι νεώτεροι το είπαν κομψότερα: "πίσω από κάθε μεγάλο άνδρα βρίσκεται μια μεγάλη γυναίκα". Ως παράδειγμα μάλιστα φέρνουν το μεγάλο πολιτικό της αρχαίας Αθήνας τον Περικλή, που η "μεγαλοσύνη" του πολλά όφειλε στην εταίρα Αστπασία! Καλύτερα λοιπόν θα ήταν να λέγαμε πως από το παρασκήνιο οι γυναίκες θα περάσουν στο προσκήνιο και θ' αναλάβουν, επισήμως πια, την εξουσία.

Τα σημάδια αυτής της "εξόδου" ή της "επέλασης", αν προτιμάτε, των γυναικών είναι πολλά: ήδη έχουν εκπορθήσει πολλά ανδρικά "κάστρα". Οι γυναίκες έγιναν πιλότοι, γιατροί, καπετάνιοι, στρατιωτικοί, αστυνομικοί, αστροναύτες, δήμαρχοι, υπουργοί και πρωθυπουργοί. Οι γυναίκες διεκδικούν την "πρωτιά" στα γράμματα και στις επιστήμες.

Σήμερα πια στην κοινωνία μας έχει καταργηθεί και στην πράξη η διάκριση γυναικείων και ανδρικών ρόλων. Αν εξαιρέσουμε τη γέννηση των παιδιών, που παραμένει αποκλειστικά ρόλος της γυναίκας, και τα δυο φύλα εναλλάσσονται στους ρόλους τους απαλλαγμένοι από συμπλέγματα μειονεξίας και παλιά ταμπού. Η γυναίκα αναμφίβολα είναι προικισμένη, αν όχι με περισσότερα, τουλάχιστον με τα

ίδια προσόντα που έχει και ο άνδρας και μάλιστα διαθέτει επιπλέον ορισμένες ιδιότητες που μπορούν να προσδώσουν στον ηγετικό της ρόλο κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, χρήσιμα για την εποχή μας, όπως η ευγένεια, ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής, η αγάπη για τα παιδιά και η βαθειά και ειλικρινής έγνοια για την υγεία και την παιδεία τους.

Υπάρχουν όμως και πολλοί κίνδυνοι στην προοπτική μιας μαζικής και απότομης ανατροπής της σημερινής ισορροπίας των δυο φύλων στην κοινωνίας μας. Ο πρώτος κίνδυνος είναι να περάσουμε από τη σημερινή σχετική ισορροπία σε μια γυναικοκρατία αντίστοιχη με την ανδροκρατία παλαιότερων εποχών, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που είχε και έχει ο παραμερισμός και η καταπίεση του ενός φύλου από το άλλο. Η γυναίκα δεν πρέπει να γίνει σουλτάνος στη θέση του σουλτάνου· δεν πρέπει να επαναλάβει τις υπερβολές και τα λάθη του άνδρα, που χρησιμοποίησε πολλές φορές την εξουσία για να ικανοποιήσει τα πρωτόγονα ένστικτά του.

Ο μεγαλύτερος όμως κίνδυνος είναι "η γυναίκα της εξουσίας" να χάσει το μητρικό της φιλτρο, να πάψει να αισθάνεται ως μάνα, ν' αποβάλει ή ν' αφήσει να εκφυλιστεί το ένστικτο ανανέωσης και συνέχειας της ζωής, να πάψει ν' αποτελεί τη μήτρα της ζωής και το ζεστό κόρφο που τρέφει κι ανατρέφει τη νέα ζωή. Κάτι τέτοιο θα ήταν καταστροφικό για την κοινωνία μας και τον πολιτισμό της· θα μετέτρεπε την κοινωνία μας σε ένα απέραντο ορφανοτροφείο και θα οδηγούσε στην "απανθρωποποίηση" του ανθρώπου.

Ήδη κάποια ανησυχητικά φαινόμενα είδαν το φως της δημοσιότητας: "νεαρή μητέρα που μιλούσε στο "κινητό" της κατέβηκε από το λεωφορείο εγκαταλείποντας στο κάθισμά της το... μωρό της"! Και άλλη "νεαρή μητέρα αφού έκανε τα ψώνια της σε πολυκατάστημα, πήρε τα πακέτα με τα ψώνια της και έψυγε ξεχνώντας το μωρό της στο κατάστημα"!

Συμπτώματα εκφυλισμού του μητρικού φιλτρου ή χαλάρωση γενικότερα του λογικού μας ελέγχου; Ό,τι και να είναι, φοβάμαι πως δεν προοιωνίζει μια κοινωνία καλύτερη για τα παιδιά του μέλλοντος.

Μαζώχτρες. Από αριστερά: Μ. Ν. Γκουγκούλιου, Μ. Γ. Κουλαρά, Μ. Κ. Χαχαδάκη, Χρ. Μπαλή, Μ. Ρεπανέλη

Γιώργος Χαχαδάκης, ο μπαρντακτούς

Ήταν ένας ξεχωριστός άνθρωπος κι είχε μια ξεχωριστή δουλειά. Δούλευε με τα χέρια του ό,τι μπορούσε να γίνει σε πήλινο, και προπαντός καλοφτιαγμένο. Ήλθε ελεύθερος στην ανταλλαγή από τη Μαινεμένη, μετά το διωγμό, με την ελπίδα ότι θα περάσει το κακό και θα ξαναγυρίσει πίσω στο σπίτι που γεννήθηκε να ξαναπιάσει πάλι τη δουλειά του, που την άφησε στη μέση κι έφυγε. Και όλα θα ήταν πάλι όπως και πριν. Κι ενώ το κράτος το είχε πάρει απόφαση ότι αυτό ήταν το τέλος της Μικράς Ασίας για τους Έλληνες και άρχισε να τους μοιράζει κομμάτια γης για να μπορέσουν να επιβιώσουν όλοι αυτοί οι κυνηγημένοι άνθρωποι, εκείνος δεν πήρε, γιατί ήθελε να γυρίσει πίσω στο σπίτι του και στη δουλειά του, στη Μαινεμένη κι ο νόμος έλεγε πως όποιος πάρει μερίδιο δεν είχε το δικαίωμα να γυρίσει πίσω. Ήταν μεγάλη η απόφαση που πήρε να αρνηθεί το κομμάτι της πίτας που δικαιούνταν και που δεν ήταν ευκαταφρόνητο, όσο κι αν έγιναν μπαμπεσιές κατά τη μοιρασιά. "Εγώ θα φύγω πίσω, θα πάω εκεί που γεννήθηκα, εκεί που έχω στρωμένη δουλειά" έλεγε και το πίστευε με όλη τη δύναμη της ψυχής του.

Εν τω μεταξύ είχε ξεκινήσει να δουλεύει τη δουλειά του που ήξερε φτιάχνοντας μπαρτακτούδικο πίσω από την παλιά μηχανή. Ποιος από τους μεγαλύτερους δε θυμάται, όταν περνούσαμε από το γιοφύρι, τις λαγήνες και τα λαγήνια, τα κμάρια, τους παχνιώτες, τις κούπες, τα πιάτα, όλα βαλμένα σε σειρές απέναντι στον ήλιο του καλοκαιριού και τα παιδιά του ανασκούμπωμένα πάντα κάτι να κουβαλούν.

Μετά ο γέρος Μανώλας του έδωσε ένα κομμάτι γης στα Βατερά, που ήταν τότε ερημιές, για να είναι πιο απλόχωρα, όπως κι έγινε. Κατέβηκε λοιπόν κάτω στο γιαλό, κι έστρωσε εκεί πάλι μπαρτακτούδικο. Αργότερα έκανε ανταλλαγή με τον Παναγιώτη Διαμαντή. Έδωσε τη Σωθήρα και πήρε αυτό που έχει ο γιος του ο Νίκος σήμερα κι έκανε στο δίκο του χώρο πια μπλαρτακτούδικο. Τότε που έφυγε από το χωριό, έκοψε τα χέρια, προπαντός στις γυναίκες, γιατί ό,τι θέλαν κοντά ήταν, τρέχαν. Μα έσπαγε το λαγήνι, το τέστο, το κμαρ, ήταν κοντά. Ενώ τα Βατερά τότε τους πέφταν λίγο μακριά, ντε ντε με το γάιδαρο πότε να παν και πότε να γυρίσουν. Γι' αυτό δίναν παραγγελία στους άντρες. "Άμα πας καμιά μέρα κατά το γιαλό, να πας στον μπαρτακτή να πάρς μια λαγήνα κι ένα κμαρ". Δεν είχε όνομα, το όνομά του ήταν μπαρτακτής, άσε που δεν είχε κι άλλον για να τον μπερδέψουν, ένας ήταν και μοναδικός.

Είχε τα χούγια του, Ανατολίτης για. Ζήλευε τη γυναίκα του, τη Μυρσινιώ κι αγάπαγε πολύ το ρακί ('Ολοι μας καλά τα πάμε εκεί). Είχε τρία παιδιά, τον Αλκαίο, το Νίκο και την Έλλη. Όλα τα χρόνια είχε μαζί του τη μητέρα του, τη γιαγιά Κρουσταλλιά, που πέθανε εκατό δώδεκα χρονών. Όταν ήλθε από τη Μικρά Ασία, μαζί του είχαν έλθει και οι τρεις αδελφές που είχε, αλλά έφυγαν για άλλα μέρη. Ο καημός του πως δεν μπόρεσε να ξαναπάει στη Μαινεμένη. Άλλα παρηγοριόταν όταν κατέβηκε στα Βατερά ότι ήταν καρσί. Ήταν έντιμος άνθρωπος, δουλευταράς και πολύ τεχνίτης. Στο χωριό μας άφησε εποχή.

Γιώργος Χαχαδάκης, Κρουσταλλιά (μητέρα Γ.Χαχαδάκη, Μυρσινιό (Σύζυγος), Έλλη (κόρη), Νικόλας και Αλκαίος (γιοι) (φωτ Αρχείο Μ. Χαχαδάκη)

Η ιστορία ενός μνήματος

Της Ειρήνης Αναγνώστου

Στην είσοδο του κοιμητηρίου του χωριού μας, στη δεξιά πλευρά, συναντά κανείς έναν σκονισμένο τάφο, γεμάτο από τα ξερά κλαδάκια των σιωπηλών κυπαρισσιών. Επάνω του δεν έχει ούτε καντήλι, ούτε στεφάνι. Κόγκελα από τις τέσσερις πλευρές, τον προφυλάγουν από οτιδήποτε κακό και μόνο κάποια γράμματα αφήνουν να φανεί τόσο το όνομα του ανθρώπου που αναπαύεται όσο και η ζωή του. Ο βίος και η πολιτεία του όπως θα έλεγαν κάποιοι συντοπίτες μας, των περασμένων χρόνων.

Ας αρχίσουμε λοιπόν να διαβάζουμε, μήπως ανακαλύψουμε και άλλα μυστικά καλά προφυλαγμένα.

Γεώργιος Κ. Χ"αντωνίου

εγεννήθη τη 27 Ιανουαρίου 1866

Απεβίωσε τη 26 Νοεμβρίου 1904

Λιτή επιγραφή, θα πείτε, όπως ακριβώς ταιριάζει σε ένα μνήμα. Δεν σταματάει όμως εδώ συνεχίζει.

Ενταύθα ο Γεώργιος κείται Χατζαντωνίου
τύπος ανδρός φιλογενούς, σώφρονος καί τιμίου.
Νέος εισέτι άπειρος μετέβ' εις Κυδωνίαν και
εν σμικρώ αρξάμενος, διά φιλοπονίας
κατώρθωσεν επίζηλον θέσιν να καταλάβῃ
και εξόχου υπολήψεως και αγάπης ν' απολάψῃ.
Επανελθών και νυμφευθείς εις την γενέτειραν του
και περιβάλλων με στοργήν την οικογένειάν του
έπειρωτο της φθονεράς μοίρας να πέση θύμα
και εν ακμή του βίου του να καταβή στο μνήμα.
Εν' ω θηρεύων άφροντις τον φράκτην διεπέρα
τον διεπέρασεν αυτού του όπλου του η σφαίρα.
Τα δάκρυα της χήρας του, οι γόοι των γονέων
δλα αυτά δεν ίσχυσαν να σώσουν φεύ τόν νέον
όστις εθρήνει άπελπις σ' την κλίνην του θανάτου
ότι ανήλικ' άφηνε τα δύο ορφανά του.

Μέσα στο απλό σε ύφος αυτό ποίημα, γραμμένο σε λαϊκή γλώσσα της εποχής του διαγράφεται μια τραγική ιστορία και υπονοούνται ακόμη περισσότερα. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά τους. Ο Γεώργιος Χατζαντωνίου (και όχι Χατζαντωνίου όπως γρ/αφηκε λόγω παρήχησης) ακολουθώντας το μεγάλο μετανοστευτικό ρεύμα πήγε από το νησί μας στη Μ. Ασία και συγκεκριμένα στο Αϊβαλί (τις αρχαίες Κυδωνίες). Με την εξυπνάδα του, την εργατικότητά του, τη διάθεση για δημιουργία προόδευσε, απέκτησε χρήματα, δόξα και ζηλευτή κοινωνική θέση. Τα χρόνια όμως είχαν περάσει και είχε φτάσει η ώρα να δημιουργήσει και αυτός την οικογένεια του. Γύρισε λοιπόν τίσω, στο χωριό απ' όπου ξεκίνησε, παντρεύτηκε, έφερε στον κόσμο παιδιά και ζούσε εν ησυχίᾳ και ηρεμίᾳ. Τότε έγινε κάτι που κανείς δεν το περίμενε. Ο Γ. Χατζαντωνίου είχε βγει για κυνήγι. Στην προσπάθειά του να περάσει ένα φράχτη σε χωράφια, στηρίχθηκε στο όπλο του και εκείνο, εμπροσθογεμές καθώς ήταν εκπυρσοκρότησε, τραυματίζοντάς τον πολύ βαριά. Οι σύντροφοί του ή κάποιοι άλλοι που τον βρήκαν τραυματισμένο τον πήγαν στο σπίτι του, όπου και πέθανε ύστερα από λίγο εξαιτίας της αιμορραγίας, το πιθανότερο, ή κάποιας μόλυνσης. Το

επιτύμβιο ποίημα κλείνει με την εικόνα του ήρωα να χαροπαλεύει και να κλαίει, όχι γιατί στερείται τη ζωή ή τα πλούτη του ή γιατί δεν θα χαρεί όλα όσα θα ήθελε, αλλά γιατί αφήνει ορφανά τα δύο ανήλικα παιδιά του.

Διαβάζοντας κανείς ένα διήγημα, ένα ποίημα, ένα κείμενο γενικά ποτέ δεν στέκεται μόνο σε όσα διαβάζει. Μέσα στο νου του έρχονται και άλλες σκηνές, απρόσκλητες τις περισσότερες φορές, οι οποίες όμως μένουν και σε τυραννούν, σου τριβελίζουν το μυαλό και σιγά-σιγά πας να ξεχάσεις από που έγινε η αρχή. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωσή μας. Όταν διαβάζει κανείς αυτό το επιτύμβιο ποίημα στην αρχή αναφωνεί: α τον καημένο! Ό,τι και να κάνεις, όπου και αν κρυφθείς από τον Θάνατο δεν ξεφεύγεις. Δούλεψε, κουράστηκε, απέκτησε περιουσία, είδαν τα μάτια του κόσμο και κοσμάκη αλλά...ποιος να του το λεγε πως θα πήγαινε σαν το σκυλί στ' αμπέλι...τι πήρε μαζί του; Τίποτα...

Αν και οι πρώτες σκέψεις είναι πολύ απαισιόδοξες, ύστερα από λίγο ο νους αρχίζει να θυμάται τόσους και τόσους συγχωριανούς μας, άνδρες και γυναίκες που έφυγαν από τον τόπο αυτό με το όνειρο μιας καλύτερης ζωής. Πού δεν πήγαν και τι δεν έκαναν... Από τα διπλανά μας χωριά σαν εργάτες για το λιομάζωμα, στη Σμύρνη και στο Αϊβαλί, στις χώρες της Ευρώπης, στην Αμερική, στην Αφρική, στη μακρινή Αυστραλία. Δούλεψαν χύνοντας ποτάμια ιδρώτα, μάτια και κορμιά. Αγώνας με το όραμα μιας καλύτερης ζωής στα μάτια τους...όνειρα να κάνουν λεφτά, να προικίσουν τα παιδιά τους, να βάλουν ένα γερό κομπόδεμα στην άκρη για τα γεράματα, να στείλουν και καμιά δεκάρα στα γερόντια. Τι απ' αυτά καταφερνονταν και πόσοι γύρισαν πίσω για να ξεκουραστούν τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής τους στη γη των πατέρων τους, αυτή είναι μία μεγάλη πονεμένη ιστορία...Πόσοι και πόσοι δεν γύρισαν πίσω σακατεμένοι, με την ψυχή στο στόμα και πιο φτωχοί απ' ότι έφυγαν (ειδικά όσοι ήρθαν πρόσφυγες από τη Μικρασία); Πόσοι άφησαν για πάντα τα κόκκαλά τους σε ξένο τόπο; Άλλα και πόσοι γύρισαν, Έχτισαν σπίτια, αγόρασαν κτήματα, έκαναν δωρεές και άφησαν το όνομά τους στα χείλη των επόμενων γενεών...

Πόνος αυτοί που έφευγαν αγιάτρευτος για τους γονείς και τα αδέλφια τους. Ο ζωντανός ο χωρισμός παρηγοριά δεν έχει. Το παρακάτω περιστατικό είναι αληθινό μου το διηγήθηκαν άτομα μεγαλύτερα σε ηλικία και δείχνει μέσα στο κωμικό στοιχείο του (για μας τους νεότερους) μία βαθιά τραγικότητα:

- Ω πατέρα 'γω θα φύγω
- Που θα πας βρε;
- Στ'ν Αμερική
- Τίδια βρε θα πας; Γω ε σι δίνου το γάϊδαρο...

Οι άνθρωποι που έφυγαν από το νησί μας και ειδικότερα από το χωριό μας, αγωνίστηκαν εκεί που πήγαν, πάλεψαν, έγιναν "άνδρες φιλογενείς, σώφρονες και τίμιοι" όπως γράφει και η επιγραφή στο μνήμα του Γ. Χατζηαντωνίου, άνθρωποι που δούλεψαν σκληρά, ήταν τίμιοι σε όλες τις συναλλαγές τους και τις σχέσεις τους αλλά επιπλέον βοήθησαν την πατρίδα, το Γένος των Ρωμιών. Οι αφιερώσεις στην Εκκλησία και στο Σχολείο του χωριού μας είναι περίτρανες αποδείξεις των παραπάνω. 'Ισως το τελευταίο αυτό σημείο να είναι και η αρχή για την υπερνίκηση της "φθονεράς" μοίρας, η οποία τους οδηγεί στον τάφο. Η ίδια τους νίκησε σωματικά και προσωρινά. Η ψυχή και το όνομά τους μένουν ζωντανά στα χείλη των μεταγενεστέρων θνητών, αποδεικνύοντας το νόημα του αγώνα τους και δίνοντας το καλύτερο παράδειγμα στους ανθρώπους της γενιάς μας. Σπουδαίοι άνθρωποι και ικανοί αγωνιστές δεν αναδεικνύονται μόνο στα πεδία των μαχών αλλά και στον καθημερινό αγώνα και κάματο. Υπάρχουν στάλες αίματος που ποτίζουν τη γη αλλά και ποτάμια ιδρώτα με τα οποία βλασταίνει το έργο της προκοπής και της δημιουργίας...

ΤΟ ΧΕΙΡΙΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

του Βασ. Ψαριανού

Για τα ηθικά όντα, όπως είναι ο άνθρωπος, σωτηρία από την ευθύνη δεν υπάρχει
(Ε.Π.Παπανούτσος)

Είναι πολύ της μόδας στην εποχή μας και πολύ "επαναστατικό" μάλιστα να αποφαίνεσαι πως "τα πάντα πάνε από το κακό στο χειρότερο" και πως για όλα τα κακά "ευθύνεται η πολιτεία", ακόμα και για τις θεομηνίες.

Η παραπάνω απόφανση ως προς το πρώτο σκέλος της, είναι τόσο καινούρια όσο και ο Ησίοδος, που ανακάλυψε την έκπτωση του ανθρώπου από τη Χρυσή Εποχή στη Σιδηρά - κάτι δηλαδή ανάλογο προς τον απολεσθέντα Παράδεισο της Παλαιάς Διαθήκης. Και ως προς το δεύτερο σκέλος της, τόσο παλιά, όσο η απώλεια της εξουσίας ή του όποιου βιολέματος και η μετάβαση από την περίοδο των "παχειών αγελάδων" στην περίοδο των "ισχνών".

Η αλήθεια βέβαια είναι ότι, ανεξάρτητα αν τα πράγματα βαίνουν προς το χειρότερο ή βελτιώνονται, η ανατροπή του παλιού και η εισαγωγή του καινούριου στη ζωή μας, προκαλεί την καχυποψία και την ανασφάλεια. Και όταν η ανατροπή είναι σαρωτική, οδηγεί ακόμα και σε απόγνωση ή διεγείρει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, που εκδηλώνεται με εχθρικές και βίαιες αντιδράσεις.

Συμβαίνει μάλιστα συχνά η αντίδραση να μη σχετίζεται με τα συγκεκριμένα και εμφανή στοιχεία του καινούριου και τις άμεσες συνέπειες, που προκαλεί στη ζωή των ανθρώπων, αλλά δικαιολογείται από αφανή στοιχεία και πιθανολογούμενα επακόλουθα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις έχουμε συνήθως συνεργία της προπαγάνδας κατά του καινούριου που αναπτύσσεται από τις θιγόμενες δυνάμεις και εστιάζει προς τους "ελλοχεύοντες κινδύνους" και "το μη ορατό μέρος του παγόβουνου", επιδιώκοντας έτσι να εισπράξει άμεσα και προκαταβολικά υπέρ του παλιού την αντίδραση για ένα αβέβαιο και μη επιβεβαιωνόμενο πάντα από τα πράγματα αποτελέσμα.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η γνώση σε βάθος του καινούριου συμφιλιώνει τον άνθρωπο με την ιδέα της αντικατάστασης του παλιού και δημιουργεί τις προϋποθέσεις δημιουργικής αφομοίωσης του καινούριου και προσαρμογής του στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται.

Όσον αφορά τώρα τις ευθύνες της πολιτείας, κανείς δεν αρνείται την πρωταρχική ευθύνη που έχει για την οργάνωση της Κοινωνίας και τη διαχείριση της εξουσίας. Η ευθύνη όμως της πολιτείας οριοθετείται, όπως οριοθετείται και η δικαιοδοσία της, και εκεί που σταματά η ευθύνη της πολιτείας αρχίζει η προσωπική ευθύνη του κάθε πολίτη.

Ειδικότερα στις δημοκρατικές πολιτείες παραχωρείται στο πλαίσιο του Συντάγματος και των νόμων ένας αρκετά ευρύς χώρος ατομικής ελευθερίας, για τη διαχείριση της οποίας είναι αποκλειστικά υπεύθυνος ο πολίτης. Ως πολίτες, λοιπόν, της δημοκρατικής πολιτείας "είμαστε καταδικασμένοι", για να παραφράσουμε τον Σάρτρ "να ζούμε ελεύθεροι" και γι' αυτό είμαστε και υπεύθυνοι, όχι μόνο για ό,τι πράττουμε αλλά και για ό,τι παραλείπουμε να πράττουμε.

Από την ευθύνη απαλλάσσονται μόνον οι ανήλικοι κι όσοι δεν έχουν σώσις τας φρένας.

Και πρέπει εδώ να επισημάνουμε ότι η μετατόπιση της προσωπικής ευθύνης στην περιοχή της ευθύνης της πολιτείας δε γίνεται πάντα από λόγους άγνοιας. Τις περισσότερες φορές αποτελεί συνειδητή προσπάθεια απόσεισης της προσωπικής ευθύνης υπό τη σκέπη ιδεολογικών προφάσεων και προς ενίσχυση της προσωπικής ή παραταξιακής θέσης.

Έτσι φτάνουμε στο σημείο να "αθωώνονται" ένοχοι ως θύματα της κοινωνίας, να ηρωοποιούνται

εγκληματίες, να δικαιώνονται κάθε είδους αντικοινωνικές συμπεριφορές ως παραδείγματα "αντίστασης στο κατεστημένο", να ανακηρύσσονται "οσιομάρτυρες" τοξικομανείς και παντός είδους παραβάτες του Νόμου, με αποτέλεσμα να συγχέεται η ασυδοσία με την ελευθερία, η ανομία με τη Δημοκρατία, να αποσυνδέεται η ελευθερία από την ευθύνη, να απαξιώνεται ο νομοταγής πολίτης και να αμβλύνεται η κοινωνική συνείδηση.

Τα παραδείγματα είναι καθημερινά: καταστρέφεται από την πλημμύρα αυθαίρετο κτίσμα σε μπαζωμένο ρεύμα; Κατηγορείται η πολιτεία ως αποκλειστικά υπεύθυνη για την καταστροφή.

Σκοτώνονται στην άσφαλτο μεθυσμένοι οδηγοί ή οδηγοί που παραβιάζουν κάθε όριο ταχύτητας και παραβαίνουν κάθε διάταξη του Κ.Ο.Κ.; Φταίνε οι κακοί δρόμοι ή η σήμανσή τους, δηλαδή η πολιτεία.

Κακοποιός σκοτώνεται σε ανταλλαγή πυρών με την αστυνομία; Φταίει η αστυνομία, δηλαδή η πολιτεία.

Μειώθηκε η επιδότηση κάποιου αγροτικού προϊόντος, διότι οι αγρότες υπερέβησαν το πλαφόν που είχε οριστεί; Φταίει η πολιτεία.

Προσέξτε τη διατύπωση: Φταίει η πολιτεία. Όχι φταίει και η πολιτεία. Όχι ότι παράλληλα προς την κύρια προσωπική ευθύνη, υπάρχει και η συνευθύνη της Πολιτείας, αλλά αποκλειστικά υπεύθυνη είναι η πολιτεία και ο πολίτης είναι αθώος!

Μετά απ' αυτά, γιατί ο ανεύθυνος πολίτης να συνειδητοποιήσει ότι η σχέση του με την κοινωνία και την πολιτεία είναι σχέση "δούναι και λαβείν", ότι δεν μπορεί να έχει μόνο δικαιώματα και καμιά υποχρέωση απέναντι στην κοινωνία και την πολιτεία;

Αλλά το χείριστο μάθημα πολιτικής αγωγής δίνεται προς τους νέους, οι οποίοι έτσι παραδειγματίζουν διεκδικούν όλο και περισσότερα δικαιώματα χωρίς οι ίδιοι να αναλαμβάνουν καμιά υποχρέωση. Και το χειρότερο: επιδιώκουν πλέον τη διάκρισή τους και την ηρωοποίησή τους μέσα από πράξεις που αντιβαίνουν προς τις αρχές και τους κανόνες της ευνομούμενης και πολιτισμένης κοινωνίας των ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών.

Μία έκθεση φωτογραφίας στο χωριό

Ειρήνη Α. Αναγνώστου

Στις 15 Αυγούστου 2002 πραγματοποιήθηκε στην Βρίσα και συγκεκριμένα στην πλατεία Αγίου Κωνσταντίνου, μία έκθεση παλαιών φωτογραφιών. Τις περισσότερες από τις φωτογραφίες αυτές τις είχαμε δει και παλαιότερα, στις σελίδες του περιοδικού "Αντίλαλος", απομονωμένες όμως. Περισσότερο τότε έμοιαζαν σαν φωτογραφίες ξεχασμένες στα μπαούλα των γιαγιάδων μας, οι οποίες τις έβλεπαν καμιά φορά, ξεχνούσαν τα βάσανά τους και θυμόντουσαν τα χρόνια της νιότης. Αυτή τη φορά όμως οι φωτογραφίες ήταν οργανωμένες κατά ομάδες: εδώ σκηνές από το σχολείο, εκεί από την Εκκλησία και τη ζωή μέσα και γύρω απ' αυτήν, παραπέρα σκηνές από την αγροτική δουλειά, οι πηλοπλάστες, το εμπόριο αλλά και οι απολαύσεις της ζωής, τα κυνήγια, τα γλέντια, τα πανηγύρια, οι εκδρομές. Στην αρχή και στο τέλος της έκθεσης υπήρχαν πολύ σοφά τοποθετημένες μία μεγάλη φωτογραφία (αεροφωτογραφία) του χωριού μας και μία ομάδα φωτογραφιών από την οικογενειακή αυστηρή ζωή: ο παππούς και η γιαγιά καθισμένοι μπροστά στο παραγώνι θυμούνται...Οι φωτογραφίες αυτές αποδεικνύουν ότι όσα πέτυχαν οι χωριανοί, τα πέτυχαν στηριζόμενοι σε δύο πρόγματα: στην οικογένεια και στο ευρύτερο σύνολο, το χωριό. Οτιδήποτε και αν έκαναν στόχος ήταν η ευημερία της οικογένειας και η πρόοδος του χωριού. Πώς αλλιώς να εξηγήσει κανένας την προθυμία τους να τρέχουν σε κάτι που δεν τους αφορούσε και τόσο άμεσα, στο σπίτι τους· να τσαλαβουστούν μέσα σε λάσπες, να κουβαλούν πετράδια στον ώμο τους για να χτίσουν το Σχολείο μας, το καμάρι του χωριού. Στόχος να μάθουν οι γενιές πιο πολλά γράμματα, να μη δουλεύουν σαν ελωτες μέσα στο κρύο και στις βροχές. Βλεποντας την έκθεση δεν μπορούσα παρά να ψιθυρίσω:

προσκυνώ τη χάρη σου λαέ μου
σκύβω το κεφάλι στα μαρτύριά σου
και θαυμάζω λαέ μου τα έργα σου!

Οι λέξεις είναι μικρές και η γλώσσα μας η ελληνική, η τόσο πλούσια, πολύ φτωχή ώρες-ώρες για να εκφράσει το θαυμασμό μπροστά σ' αυτούς τους ανθρώπους. Δουλεύουν, μοχθούν, θαλασσοπνίγονται, μένουν κουτσοί, τυφλώνονται, αλλά το θάρρος τους δεν το χάνουν. Και σαν έρθει η ώρα της ανάπταυλας, φορούν την καλή τη φορεσιά και τραβούν στα πανηγύρια να τιμήσουν τον άγιο, να ευχαριστήσουν το Θεό, να τραγουδήσουν και να χορέψουν αδελφωμένα, ν' ανέβουν στις κούνιες τα κορίτσια και ύστερα να ξαποστάσουν για λίγο το μεσημέρι κάτω από τον ίσκιο των πεύκων, των θάμνων και των ελιών...Το απόγευμα; Συναγωνισμός για το ποιος θα έρθει πρώτος στο χωριό με το άλογό του απ' τον Αι-Γιώργη. Περίμενε η μουσική να τους υποδεχθεί και ύστερα το γλέντι...Με διαιτητή τον παπα-Δημήτρη ρύθμιζαν τις διαφορές τους...Κριτής και αφέντης είναι ο Θεός και δραγουμάνος του ο λαός!

Η πλατεία του Αγίου Κωνσταντίνου ήταν ο ιδανικός τόπος για να πραγματοποιηθεί αυτή η έκθεση. Το κάτω Σχολείο, όπως επικράτησε να λέγεται, είναι τόπος πνευματικής προσφοράς: η βιβλιοθήκη του Κ. Τσέλεκα και η Συλλογή Φυσικής Ιστορίας είναι η αρχή, το Λαογραφικό Μουσείο έπειται...Στην εκδήλωση αυτή του Συλλόγου συμμετείχαν όλοι, γιατί όπως πολύ σωστά παρατήρησε ένας συγχωριανός μας, το γλέντι του Συλλόγου στον πλάτανο δεν "πιάνει φωτιά", επειδή ο πλάτανος δεν είναι και τίποτε το ασυνήθιστο γι' αυτούς που κατοικούν στο χωριό. Δεν τον λαχταρούν γιατί δεν τους λείπει.

Μπράβο στους συντελεστές της έκθεσης και πάντα τέτοιες πρωτοβουλίες...Το παράπονο; (για να μην ξεχνάμε και την τέχνη μας). Να κράταγε περισσότερες μέρες.

Οι Προεστοί. (Βιβλιοθήκη Κ.Τσέλεκα)

ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

της Βρισιδίας Ψαλιδομάτη

Εφέτος 1,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι απολύθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Πτώχευσαν περισσότερες από 300.000 επιχειρήσεις παγκοσμίως, ενώ προβλέπεται ότι το 2003 θα πτωχεύσουν περισσότερες από 40.000 επιχειρήσεις στις ΗΠΑ, 46.000 στη Γαλλία και 44.000 στη Γερμανία (προβλέψεις της εταιρείας Fuler & Hermes, θυγατρική της Alliance). Προβλέπεται επίσης ότι οι χρηματιστηριακοί δείκτες σε ΗΠΑ και Ευρώπη μπορεί να πέσουν τόσο χαμηλά, ώστε να κινδυνεύσουν σοβαρά τα ταμεία ασφάλισης και το τραπεζικό σύστημα, ο ρυθμός ανάπτυξης να εξαφανιστεί, οι οικονομίες να μπουν σε ύφεση και η ανεργία να ανέβει σε επίπεδα ρεκόρ (εφημερίδες).

Μετά απ' αυτές τις προβλέψεις αναμένεται ένας νέος Χίτλερ που θα διεκδικήσει ως δικό του ζωτικό χώρο την κυριαρχία στην παγκόσμια αγορά, ίσως ένας καινούριος Λένιν που θα επαγγελθεί την κατάργηση της "εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο". Πιθανώς ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος και σίγουρα η διαίρεση του κόσμου σε "τρομοκράτες" και "αντιτρομοκράτες".

ΤΟ "ΦΩΣΕΛ"

του Στ. Παρασκευά

Άρχισε η Αθήνα να φορά και πάλι τα γιορτινά της.

Από τις αρχές Νοεμβρίου άρχισαν τα μαγαζιά αλλά και οι κεντρικοί δρόμοι και οι πλατείες να στολίζονται με πολύχρωμα φώτα και γιρλάντες και άλλα Χριστουγεννιάτικα μπιχλιμπίδια.

Ακόμα και "το μεγαλύτερο Χριστουγεννιάτικο δέντρο της Ευρώπης" το περιβόητο πια του "Αβραμόπουλου" - πιστεύω πια για τελευταία χρονιά - άρχισε να συναρμολογείται.

Κάποιες παιδικές μας εικόνες πάντα μας έρχονται τέτοιες μέρες στο νου. Θυμάμαι τα παιδικά μας εκείνα χρόνια στο χωριό. Όχι βέβαια τόσο νωρίς αλλά 4 ή 5 ημέρες πριν τα Χριστούγεννα. Η ίδια πάντα παρέα.

Εγώ, ο αδελφός μου ο Στάθης, ο Στάθης Τουζένης, ο Νάσος Αθανασίου και η "κολλητή" μου ξαδέλφη Σαπφώ Γιαννέλη, ετοιμαζόμασταν για τα Χριστουγεννιάτικα δέντρα. Όλο βέβαια τον χρόνο μαζεύαμε τα ασημόχαρτα από τα πακέτα τα τσιγάρα για να τυλίξουμε τα στολίδια στο χριστουγεννιάτικο δέντρο, με τα "βρισκούμενα":

μανταρίνια - τα διαλέγαμε με κοτσάνι - που φέρναν αυτές τις μέρες απ' τα Παράκοιλα ή τα Πλωμάρια, κάστανα, καρύδια και φυρίκια απ' την Αγιάσο. Τυλίγαμε τα καρύδια και τα κάστανα στα ασημόχαρτα και τα κρεμάγαμε απ' τα κλαδιά του δέντρου. Είχαμε βέβαια εντοπίσει και το "φυτώριο" των χριστουγεννιάτικων δέντρων. Εκεί στην Πευτσιανή προς τα Καμαρούδια.

Ξεκινήσαμε λοιπόν κι αυτή την χρονιά του 1955 με το απαραίτητο κλαδευτήρι αλλά και μ' ένα καλάθι για ό,τι ήθελε προκύψει, κανένα χόρτο, κανέναν "πιφτοίτ".

"Μια τσί πάτει βρε' μην γυρίστε μ' άδεια χέρια."

Αφού φτάσαμε στο "φυτώριο" και κάναμε μια μικρή οικολογική καταστροφή: "Να τούτο είναι πιο καλό απ' τ' άλλο" κόβαμε το ένα "πιυκέλ" πετούσαμε το άλλο, μέχρι τέλος πάντων να καταλήξουμε σε κάποιο της αφεσκείας μας.

Ο καιρός στο ξεκίνημά μας σχετικά καλός, αλλά Δεκεμβριανός. Μέχρι που να φτάσουμε και να διαλέξουμε τα πιο όμορφα, άρχισε να "μουντώνει" και σε λίγο άρχισε να ψιλοβρέχει. Τα μαζέψαμε άρον - άρον και τροχάδην προς το χωριό. Φτάσαμε στον ποταμό απ' την πλευρά του "Σφούν". Εμ, έλα ντε που στη Λαγκάδα έβρεχε κατακλυσμό! Να ο ποταμός, αρκετά φουσκωμένος.

Κάποιοι είχαν βάλει για τέτοιες περιπτώσει κάποιες μεγάλες πέτρες για να περνούν. Έτσι κάναμε και μεις. Πηδώντας πάνω στις πέτρες προσπαθήσαμε να περάσουμε. Τα καταφέραμε· ο τελευταίος όμως, ο Στάθης Τουγένης, γλύστρισε απ' την "βουλάδα" και πάρτον μες τον ποταμό. Το τι έγινε δεν λέγεται.

Αυτός τσαλαβουτώντας και κλαίγοντας τα κατάφερε και βγήκε, μούσκεμα βέβαια ως το κόκκαλο απ' τον ποταμό.

Σκασμένοι στα γέλια, αλλά και με κάποιο φόβο ενοχής - θα μαθευόταν οπωσδήποτε - γυρίσαμε στα σπίτια μας. Ο Τουζένης βέβαια χωρίς "πιυκέλ", το πήρε ο ποταμός.

Έστησα λοιπόν το "διντρέλ" μέσα σ' ένα κουτί μεταλικό, απ' εκείνα που είχε μέσα το κίτρινο τυρί που μας έδιναν στο σχολείο, αφού το γέμισα με άμμο.

Το έβαλα πάνω στο καλό μας τραπέζι, μέσα στο καλό μας δωμάτιο - το σαλόν - αριστερά μπαίνοντας απ' την εξώπορτα. Αφού το στόλισα με την βοήθεια του αδελφού μου με τα "χρυσά" και τ' "ασημένια" δώρα, ήθελα να το φωτίσω κιόλας.

Βλέπετε τότε δεν είχαμε τόσο επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Δεν υπήρχε τηλεόραση κτλ. να ενημερωθούμε, να μάθουμε τις εξελίξεις που υπήρχαν ακόμα και στον στολισμό· προσπαθούσαμε με τις δικές μας γνώσεις με τα δικά μας υπάρχοντα.

Ε, εγώ μεγαλωμένος μες τον καφενέ του πατέρα μου ζούσα λίγο πιο πολύ την κοινωνική ζωή, ακούγοντας μάλλον για διάφορα θέματα, τις εξελίξεις, απ' τους ταξιδευμένους εκτός χωριού.

Θέλησα να πρωτοτυπήσω.

Αφού πήρα μια πλακέ μπαταρία και ένα λαμπτάκι φακού με δυο καλώδια, άναψα το λαμπτάκι στην κορυφή του δέντρου. Ίσως ήταν το πρώτο φωταγωγημένο δέντρο του χωριού μας.

Το χωριό μας δεν είχε ακόμα ηλεκτρικό φως.

Η χαρά μου, η περηφάνεια μου, δεν λέγονται, ο αδελφός μου καμάρωνε! Έλα όμως που φοβόμουν και το κακό μάτι των άλλων ή μην μου το χαλάσουν κιόλας. Είχα κλειδώσει το δωμάτιο, κρατούσα τα κλειδιά και τους φώναζα έναν έναν να τους το δείξω. Αφού φώναξα όλους απ' την πρωινή παρέα αλλά και άλλους - άλλος με ζήλια, άλλος με θαυμασμό, έβλεπαν το φωταγωγημένο στην κορυφή δεντράκι - ήρθε και η σειρά της ξαδέλφης μου Σαπφώς. Αυτή στην αρχή το θαύμασε, μετά ζήλεψε.

Τρέχει στον πατέρα της στο καφενέ.

"Μπαμπά ο Σταύρος έβαλε τσι φως στο διντρέλ."

Ο μπαρμπα Γιώργος Γιαννέλης στην αρχή την κοίταξε καλά καλά να καταλάβει ο άνθρωπος τι του λέει.

"Μπαμπά ο Σταύρος έβαλε τσι φωσέλ στο δένδρο."

"Τι φωσέλ έβαλε ο Σταύρος; Λάμπτα ή κλεφτοφάναρο μι τσιρί;"

"Λαμπτέλ καλέ σε λέω. Έλα να δεις."

Ο μπαρμπα Γιώργος βιαστικός, όπως πάντα, η Σαπφώ από πίσω μια και δυο για το σπίτι μου. Εγώ το περίμενα.

Με το που τους είδα από την "Λέσχη" κρύφτηκα.

Έφτασαν στο σπίτι μου. Το δωμάτιο κλειδωμένο.

"Ευστρατία που 'ναι ο Σταύρος να μας δείξ' το λαμπτέλ;"

Εγώ κρυμένος στο πάνω πάτωμα, ικανοποιημένος και περήφανος δεν έλεγα να φανώ.

"Έλα βρε Σταύρο - η μάνα μου - φέρε το κλειδί βρε να δείξ στον θείος το φωσέλ."

Εγώ τσιμουδιά. Η μάνα μου τα ίδια.

"Έλα βρε να δείξ το φως."

Η Σαπφώ να τσιρίζει "Γω θέλω να δω το φωσέλ, να φτιάξ τσι μένα ένα."

Ο μπάρμπα Γιαννέλης, να κοιτάζει με απορία τι στο καλό φωσέλ έχει βάλει αυτός, η Σαπφώ να τσιρίζει "φωσέλ θέλω", εγώ πουθενά, άναψαν τα "φουσέλια" της μάνας μου.

"Ελα δω, βρε διάβολε, να δείξεις το φωσέλ."

Τι να κάνω κατεβαίνω τις σκάλες με το κλειδί στην τσέπη. Μ' αρπά η μάνα μου απ' χέρι, να και τούτην να και την άλλη. Μ' έκανε ασήκωτο, μα εγώ ούτε πόναγα ούτε έκλαιγα, ήμουν μ' όλα αυτά χαρούμενος, ευτυχισμένος, αετός!

Το βράδυ στον ύπνο μου όχι μόνο ένα "πευκέλ μ' ένα φωσέλ" αλλά ολόκληρο φωταγωγημένο δάσος έβλεπτα. Τι ευτυχία!

Ανάβουν τα φώτα, πολλά φώτα στα χριστουγεννιάτικα δέντρα, μα εμένα εκείνο το ένα "φωσέλ" έχει μείνει μέσα στο μυαλό μου, μέσα στην καρδιά μου.

ΤΟ ΚΟΛΑΤΣΙΟ

Του Γ. Τσάτσου

Σε μεγάλο Αθηναϊκό σούπερ μάρκετ διαβάζουμε την πινακίδα "Τρώγε το πρωί σαν άρχοντας, το μεσημέρι σαν βασιλιάς και το βράδυ σαν ζητιάνος". Στην πράξη, συμβαίνει το αντίθετο. Το πρωινό μας περιορίζεται σε έναν καφέ, το μεσημέρι τρώμε σαν τον επαίτη που δεν εγκαταλείπει το πόστο του για να μην μειωθούν οι εισπράξεις του και το βράδυ τρώμε σαν το βασιλιά που φοβάται ότι το επόμενο πρωί θα ξυπνήσει έκπτωτος.

Πριν επελάσουν τα ταπεράκια, η καρό πετούτα (γερανιό μισάλι), στο οποίο οι άνθρωποι τύλιγαν φωμί, τυρί και ελιές, ήταν σύμβολο αξιοπρέπειας. Στο χωράφι, στο εργοστάσιο, στην οικοδομή, το κολατσιό διατηρούσε την ιερότητά του. Ήταν ώρα μεγάλης χαράς, καθώς συχνά το συνόδευαν γέλια, τραγούδια, πειράγματα και φλερτ.

Σήμερα ο ανταγωνισμός και η γενικευμένη ανασφάλεια μας πιέζουν να αιχήσουμε την παραγωγικότητά μας και να μην μείνουμε πίσω από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Αποτέλεσμα ο χρόνος για κολατσιό να συρρικνώνεται και να τείνει να μηδενιστεί. Σύνθετες φαινόμενο να τρώμε κάτι πρόχειρο στο γραφείο μας, με το ένα μάτι καρφωμένο στην οθόνη του υπολογιστή ή να μασουλάμε και να μιλάμε συγχρόνως στο τηλέφωνο. Ένα μισοφαγωμένο σάντουιτς πλάι στο πληκτρολόγιο ή μια δογκωμένη τυρόπιτα που κρυώνει κρυμμένη διακριτικά πίσω από το γκισέ του πολυάσχολου υπαλλήλου, είναι ίσως το πιο ταπεινόταλλά και το πιο εύγλωττο σύμβουλο της εντατικοποίησης της εργασίας.

Σήμερα εγκαταλείπουμε τα Ανατολικά πρότυπα και προσεγγίζουμε τα δυτικά πρότυπα ως προς τα γεύματα εν ώρα εργασίας.

Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι όλο και περισσότερο μοιάζουμε με άλογα που τρώνε όρθια στο παχνί τους.

Σκηνές από την ταινία "Το Τραγί του Τρελού" του Γ. Μπαλλή,
που γυρίστηκε στη Βρίσα

BATEPA

της Ειρήνης Αναγνώστου

Μία λέξη, χλιες εικόνες
Δαντελωτά ακρογιάλια

Βράχοι σκαμμένοι από τον αφρό του κύματος αιώνες τώρα . . .
Γλάροι βουτούν στα κύματα. Τα κάτασπρα χέρια τους στραφταλίζουν
στον ήλιο, τον ΗΛΙΑΤΟΡΑ

Κάτασπρα εκκλησάκια αστάφτουν στη δροσιά της αυγής, στην κάψα
του μεσημεριού, στο μενεξεδένιο δεΐλι. Καμπάνες που διαλαλούν την
Ορθοδοξία στο Αιγαίο . . . Θυμίαμα θυσίας εσπερινής.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2002

Άποψη Βατερών από τον Αι Γιάννη τον Καλυβίτη (φωτό Μπάρι Στήλ)

ΣΑ ΒΡΕΓΜΕΝΗ ΓΑΤΑ

Του Πάν. Γιαννάκα

Ντάλα καλοκαίρι - Αλουνστής μήνας. Κατιβέν' Νκόλας απ' του Δαξάρ μι τα ζά. Του μλάρ
φουρτουμένου καρπτό. Τίγκα οι ριγουτές σακούλις σ' κριβατής τσι κατασάμαρα κουμάτ στσίβαλου
για τσόρθις. Φτός καβάλα πας του γάιδαρου.

Σιγά - σιγά, φτάνουν σ' Πλατιάρα, σ' Παναγιούδας τον τσισμέ. Τα ζα καρνιασμένα σ' δίψα.

Κατιβέν απ' τον γάιδαρου, τουν αφήν να πιεί μπρουστά στου τσισμέ σ' μικρή τ'γούρνα και
απελευθερώνει απ' του σκαρβέλ του καπίστρ τ' μλαριού. Το ζο τεντώνει το άλλο καπίστρ, με την
αλυσίδα στον κριτσέλ τ' σαμαριού, τσι Νκόλας δυσκολεύεται να του λύς. Απότομα λυν ουρμά του

μλάρ στου νιρό, τουν γκτα μι του τσιφάλιτ, μπουδουκλώνιτι, μπρουμπάτα, μπλούμ "σούμπιτους" μέσ' τ' μιγάλ τ' χαβούτζα.

Τρουμάζουν τα ζα, βγαίν' οι βαθρατσοί στου δρόμου, πδούν απέδουνα τσια απέφνα. Του νιρό μπουλαμάτσ.

Του Νκόλα είνι πια για να τουν κλαίς. Τρέχουν τα νιρά απ' τα καλαμουβράτσιατ, γιμάτους λάσπις τσι πράσνα βριγιά.

Τέλος πάντων βάζει κάποια τάξη στα πρόγματα. Τραβά τον γάιδαρου, μήπως πεζός στεγνώσει κάπως για όσο δρόμο έχει ακόμα, και ευδιάθετος μετά το απρόσμενο "μπάνιο" συλλαμβάνει τη φαεινή ιδέα: τι θα πει στον πρώτο τυχόντα που θα συναντήσει για το μαύρο του το χάλι.

Στου Παγών, ένα τσούρμο γυναικες κάνουν "ιγτουνιό" έξω απ' το σπίτι της Μαρίας Σκιά - Αβαγιάννη.

- Για δε Νκόλα! λέει του Λένη Τσακνάρινα.
- Τι έπαθις μαθέ; Ή μια μετά την άλλη τον ρωτούν.
- Καλά ενέβριξι καθιόλ έδγιου; Χάλασι κάσμους ισαπάνου. Μι του ζόρ πέρασα τ' Αμυγδαλίδ.

Άμα ξηπατέλουσα κατά τ' Μανώλα του Πγαδέλ, ενέβλιπτα πια μπρουστάμ. Άληπού τσιμέ, Άγιου Γιώρ, Αλιβριχιό, Κουλουβά, Βαθύ Λαγκάδ, Αχλάδια, βρουχή τσ' αντάρα!!

Κι σχεδόν όλες μαζί με χάχανα εν χορώ λες κι ήταν συνενοημένες:

- Καλά ρε Νκόλα, τα ζά πουρπατούσαν ανάμισα σ' ψχάλις;

Κι αυτός: "Αφήτιτα, εν είνι ώρα για να τα λέμι".

Και συνέχισε το δρόμο του κατηφορίζοντας.

Ο Νίκος Κ. Αναγνώστου (Παλκαράς) μ' ένα Πλωμαρίτη συνάδελφό του, λίγο πριν επιβιβαστουν για το μικρασιατικό μέτωπο. 1920. (Αρχείο Π.Ν. Αναγνώστου)

Ένας χωριανός μας στους Βαλκανικούς πολέμους

Αλέξανδρου Ν. Αναγνώστου

Ένας από τους χωριανούς μας που είχαν πάρει μέρος στους Βαλκανικούς πολέμους, ένα βράδυ, την παραμονή της μάχης στο Σαραντάπορο, ήταν σκοπός. Το κρύο δυνατό. Τα χέρια του μάργωναν αλλα τι να κάνει... Ξαφνικά ακούει βήματα να τον πλησιάζουν. Ήταν ο βασιλιάς (τότε διάδοχος) Κωνσταντίνος, ο οποίος είχε βγει μόνος του κρυφά να δει το στράτευμα. Ο χωριανός μας δεν τον γνώρισε. Τον "κόβει" λοιπόν κανόνικά:

- Αλτ! Τις ει;
- Ο Βασιλεύς των Ελλήνων Κωνσταντίνος!
- Αϊντι ρε απ' έτσι! Τι γυρέβ' βραδυάτ'κα βασ'λιάς; Του γάϊδαρου τ' έχασι..

KOYBENTES TOU PLATANOY

Τσάτσος Γιώργος

Ntémpla ñ kástana;

Αρχές Νοεμβρίου ένας Αγιασώτης σταματά το αγροτικό του κάτω από τον Πλάτανο και διαλαλεί την πραμάτεια του:

- Ντέπλις, ντιμπλέλια τσι κάστανα!!!

Τον πλησιάζει ο Κωστής και τον ρωτάει εάν έχει καμιά μισούδα (μεσαίο μέγεθος ντέμπλα). Αφού την δείχνει, αρχίζει να την επεξεργάζεται. Δεδομένου ότι τίποτα δεν γίνεται χωρίς να σχολιαστεί, αρχίζει το πείρογμα και ο εξής διάλογος:

- Ρε Κουστή, μαξούλ' έχουμε, ντιμπλιά έχουμε, λιουτρίβ δεν έχουμε, που στου καλό θα σ' αλέσουμι;

- Ρε κυπάρι λιουτρίβ έχουμι, δεν ξέρου όμως για πόσο τσιρό θα του έχουμι.

- Γιατί;

- Γιατί του μσό θα του πάρ' γι τράπιζα τσι του άλλου μσο γι εφορία. Άμα πάρ' η τράπιζα του μσο τσι τάλλου η εφορία, τι θα μείν' να πάρ' του ΙΚΑ;

Ο Κωστής αφήνει την μισούδα και λέει στον Αγιασώτη:

- Βάλιμι δυο κιλά κάστανα.

Αγιασώτης:

- Τ' πιο καλή δλειά έκανις που πείρις καστανέλια· άστις να πέσουν οι ιλιές να σ' φάν' τα κουσφέλια.

H aítηση

- Δάσκαλι έλα να μη γράψεις μια αίτησ'.

Βγάζει από το σακάκι του μια υπεύθυνη δήλωση και του την δίνει.

- Αυτή είναι δήλωση, δεν είναι αίτηση.
- Δεν πειράζ(ει) του ίδιου είνι.

Ο δάσκαλος αρχίζει και γράφει όνομα, επίθετο, πατέρα, μάνα και όταν φθάνει στην ημερομηνία γέννησης τον ρωτάει:

- Μπάρμπα πότε ακριβώς γεννήθηκες;
- Του κουσιφτά (27).
- Ναι, αλλά πότε; Θέλει ακριβή ημερομηνία.
- Γράψι του χλια εννιακόσια κουσιφτά (1927)...

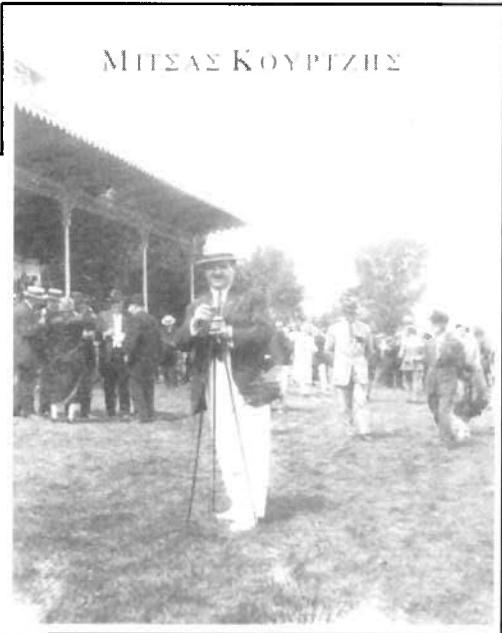
H δική μου Μυτιλήνη 1925 - 1927

Μεγάλη σύναξη Μυτιληνιών στο αμφιθέατρο του εθνικού Ιδρύματος Ερευνών το βράδυ της Δευτέρας 16 Δεκεμβρίου 2002, όπου προβλήθηκε το ντοκυμαντέρ "Η Δική μου Μυτιλήνη" 1925 - 1927" του Μήτσα Κουρτζή.

Η διοργάνωση της εκδήλωσης έγινε από το Υπουργείο Αιγαίου και το Ινστιτούτο Νεοελληνικών ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Αξίζουν συγχαρητήρια σε όλους εκείνους που συμμετείχαν στην προσπάθεια της διάσωσης και ανάδειξης του παραπάνω σημαντικού ντοκουμέντου.

ΜΗΤΣΑΣ ΚΟΥΡΤΖΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΜΙΑ ΔΗΜΕΡΗ

Παν. Αναγνώστου

Ξεκινήσαμε, πριν βγει ο ήλιος, της τελευταίας μέρας του Μαΐου. Από διαφορετικούς δρόμους ο καθένας, μέχρι το προκαθορισμένο σημείο εκκίνησης της ομάδας. Δώδεκα άντρες και μια γυναίκα, με ηλικίες πολύ ασύμβατες μεταξύ τους.

Παγούρι, ξηρή τροφή για δυο μέρες στο "ταγάρι" και κατεύθυνση προς μη γνωστή μας εκ των προτέρων περιοχή Ολύμπου, από ανύπαρκτα μονοπάτια. Με μένα, τον μικρότερο, ν' απορεί συνεχώς, πώς ο παίζοντας ρόλο ανιχνευτή σύντροφός μας, εύρισκε την σωστή ρότα πορείας, που έπρεπε να ακολουθούμε, για να βρούμε το αρχικό σημείο του μακρινού προορισμού μας, χωρίς σοβαρές παρεκκλίσεις. (Δεν ρωτούσα για να λύσω την απορία μου αυτήν, όπως κι αρκετές άλλες, γιατί δεν ήθελα να προδώσω την έκταση της αδαημοσύνης μου για τέτοιας ολκής εγχειρήματα.)

Έπρεπε "να μην μας δει ανθρώπου μάτι", έλεγαν, μέχρι να φτάσουμε στον πρώτο σταθμό προορισμού μας... Άρα μακριά κι από κάθε μεμονωμένο "ντάμι", "καθισιά", στάνη κλπ... Από κει και πέρα θα είχαμε οδηγό τον "Σύνδεσμο", που θα μας είχε στελει η Αγιάσος.

Όμως προς το τέλος την πρώτης ήδη ώρας πτορείας είχαμε το πρώτο ανεπιθύμητο συναπάντημα. Προσπερνούσαμε σε "απόσταση ασφαλείας", όπως νομίζαμε (κι αθόρυβα) μια στάνη στη Ρουγκάδα, αν και δεν πιστεύαμε ότι θα 'ταν εκεί ο τσοπάνος, που την είχε, και μάλιστα ξύπνιος και σε θέση απ' την οποία θα μπορούσε να μας δει... Ήταν όμως στο πόστο του, ο 14χρονος περίπου γιος του! Που 'χε βγάλει τα ζωντανά τους, λίγο μακρύτερα απ' το νυχτερινό κατάλυμά τους, σ' ένα ξέφωτο, απ' το οποίο ήταν ορατή η φάλαγγά μας, έστω και χωρίς δυνατότητα αναγνώρισης προσώπων.

Ένας μας λόξεψε τότε, πλησίασε το παιδί, του 'πε δυο κουβέντες και ξανάσμιξε μαζί μας, λίγο παραπέρα...

Είχαμε προσπεράσει πια για καλά τη στάνη, όπου μας είχε συμβεί το πρώτο μας αυτό "ατύχημα", όταν "έπιασα" τον εαυτό μου να βραδυπορεί σημαντικά, σε σχέση με τους υπόλοιπους συντρόφους μου. Όχι δεν ήταν από σωματική κούραση - αδιανόητη άλλωστε από τόσο νωρίς. Στο μυαλό μου μέσα υπήρχε το πρόβλημα! Μ' έτρωγε αφόρητα η περιέργεια σαν τι τάχα να σκεφτόταν κι αισθανόταν κείνη τη στιγμή το βοσκόπουλο, που μόλις πριν μας είχε δει!

Προσπαθούσα να βάλω τον εαυτό μου στη θέση του και να φανταστώ - να ζήσω ει δυνατόν - την "τρικυμία εν κρανίῳ" που έπρεπε να το ταλάνιζε άσχημα κείνη την ώρα, χωρίς να βρίσκει άκρη... Σίγουρα θ' αναρωτιόταν πιεστικά, τι λογής κομπανία να 'ταν αυτή, που έβλεπε, αν δεν ονειρευόταν: Αγρότες, κτηνοτρόφοι, αγωγιάτες, ξυλοκόποι, πλανόδιοι οργανοπαίκτες, προσκυνητές; Δεν μοιάζαμε με τίποτα! Δεν υπήρχε άλλωστε καμιά ογροτική ή άλλη εκμετάλλευση προς την κατεύθυνση που οδεύαμε ούτε και κανένα χωριό ή ξωκλήσι έστω, όσο μακριά κι αν έφθαναν οι τοπογραφικές γνώσεις του!... Χώρια που δεν είχαμε μαζί μας και κανενός ειδους εργαλεία, όποιας δουλειάς, ζώα, κουμπάνιες κλπ.

Αν τυχόν πηγαίναμε (προς τα πού;) για εμπόριο ή κοντραμπάντο, έπρεπε να 'χαμε τουλάχιστον υποζύγια μαζί μας, για μεταφορά της "προμάτειας" που θα δίναμε ή θα παίρναμε...

Το ότι ο σκοπός της ανεξήγητης "εκστρατείας" μας ξέφευγε απ' όλα όσα ο ίδιος γνώριζε ή υποψιάζονταν για τη ζωή, θα ήταν ένα πρώτο "υποχρεωτικό" συμπέρασμα του νεαρού μας. Που όμως δεν θα τον ηρεμούσε, αφού θ' άρχιζε αμέσως μετά να πιεζεί τη φαντασία του να του πει "κάτι" περισσότερο. Ενώ αυτή δεν θα τον βοήθησε στο ελόχιστο!...

"Πρόσεξε καλά! Δεν είδες τίποτα και κανέναν σήμερα! Αν βγάλεις λέξη, κινδυνεύεις άσχημα..." Του 'χε πει αυστηρά ο σύντροφός μας, που τον είχε πλησιάσει λίγο πριν. Άρα επρόκειτο σίγουρα "για άκρως παράνομη επιχείρηση", ήταν το δεύτερο υποχρεωτικό συμπέρασμα του μυαλού του νεαρού μας. Άλλα τι είδους παρανομία μπορούσε άραγε να ενώνει και κινητοποιεί "επί τω αυτώ" τόσους πολλούς χωριανούς του, διαφορετικούς από κάθε άποψη μεταξύ τους, που μοιάζουν κάπως με εκδρομείς ή ορειβάτες, αλλά σίγουρα δεν είναι, αφού "απταιτούν" να μην πει κανείς γι' αυτούς λέξη!...

Στο σημείο αυτό των συλλογισμών του, όπως τα λογάριαζα, το βοσκόπουλο μας θα είχε σκοντάψει σε πλήρες αδιέξοδο. Άρα, σκεφτόμουν επίμονα, πρέπει - λογικά - να μένει ακόμα επιτόπου σαν στήλη άλατος, μ' ανοιχτό στόμα, κι ορθάνοιχτα, επίσης, πολύ απορημένα μάτια, στραμμένα πάνω μας. Με έντονη την εντύπωση πως αρχίζει "να του σαλεύει"...

Γύρισα απότομα πίσω για να πιάσω αυτό ακριβώς το "ενσταντανέ", που το 'χα για απολύτως σίγουρο!

'Όχι όμως δεν ήταν έτοι! Το βοσκόπουλο που είδα γυρίζοντας δεν ήταν καθόλου ακίνητο κι ούτε με γλαρωμένα μάτια! Πηδούσε επιτόπου, όσο μπορούσε πιο ψηλά και "τρελλά" σαν μεθυσμένο τραγή! Είχα προφανώς καθυστερήσει το πισωκοίταγμα. Έτοι "έπιασα" την (σημειολογική) αποτύπωση της "επόμενης φάσης" της πιο ακραίας κατάπληξης κι αμηχανίας ενός ανθρώπινου όντος...

Μέσα από παράξενα τοπία, χωρίς "ταυτότητα" και δυνατότητα περιγραφής ή χαρακτηρισμού τους, φθάσαμε χωρίς άλλο απευκταίο, με μικρές "ωριαίες" στάσεις, στο συμφωνημένο σημείο συνάντησής μας με τον "Σύνδεσμο" (πάνω απ' τη δεύτερη στροφή του δρόμου από Αϊ Δημήτρη προς Πολυχνίτο), όταν ο ήλιος άγγιζε ήδη τον ορίζοντα...

Από κει, χωρίς να 'χουμε ακόμα οπτική επαφή με τον πιο στενό τότε αμαξιτό, ρίζαμε προς την κατεύθυνσή του συνθηματικό πετραδάκι, αναμένοντας προσυμφωνημένο "παρασύνθημα". Μόνο όμως μετά και εκ τρίτου επανάληψη του "συνθήματος" κι ενώ είχαμε ήδη αρχίσει ν' ανησυχούμε, εμφανίστηκε μπροστά μας ο Μιχ. Σ. (Γραμματέας Επαρχιακής ΕΠΟΝ Αγιάσου), που θα γινόταν οδηγός μας από κει και πέρα. (Δεν κινήθηκε νωρίτερα προς το μέρος μας, γιατί συνέβαινε να περνά κάποιος πεζός απ' το σημείο κείνο, μας εξήγησε).

Μας κατέβασε πρώτα στις παρυφές της ρεματιάς, μέσα στην οποία κυλούν τα πρώτα νερά του Ευεργέτουλα, που ξεκινούν απ' τις δυτικές υπώρειες του Ολύμπου (όπου κι οι πρώτες νερομάνες του), πολύ κοντά στα πρώτα κτίσματα του Αϊ Δημήτρη. Ακολουθήσαμε στη συνέχεια το μονοπάτι που συνοδεύει τη ρεματιά, απ' τη δυτική πλευρά της, μέχρι σχεδόν το τέρμα της, όπου και θα διανυκτερεύαμε, μας είπαν, δίπλα σ' ένα υποστατικό και κάτω από κατάφορτες (με τον ώριμο ήδη καρπό τους) κερασίες και βυσσινιές.

Αυτά όμως, τα 400 - 500 τελευταία μέτρα πορείας μας, ήταν γεμάτα με "συναπαντήματα", καθώς ήταν η ώρα που όλοι σχεδόν οι μικρο-περιβολάρηδες κείνου του ευλογημένου χώρου ήταν παρόντες για το καθημερινό πότισμα των τόσο ζωτικών για την επιβίωσή τους κηπευτικών. Ο οδηγός μας πλησιάζει ακούραστα τον καθένα τους και του ζητούσε "απόλυτη εχεμύθεια" για ό,τι έβλεπε. Άλλα σε μας έμενε η απορία, γιατί να μην είχε προβλεφθεί άλλο πιο ασφαλές δρομολόγιό μας ή άλλη ώρα διέλευσής μας από κει. (Εκ των υστέρων καταλάβαμε ότι δεν υπήρχαν άλλες λιγότερο επικινδυνές επιλογές για μια τόσο πολυάριθμη κινητοποίηση ομάδων που ξεκινούσαν από διαφορετικά χωριά συγκλίνοντας στο ίδιο σημείο.)

Παρ' όλη την κούραση της μέρας (ή ίσως εξαιτίας της) ύπνος "δεν κόλλησε" σχεδόν σε κανέναν μας. Το σκληρό χωμάτινο στρώμα (μ' ένα μόνο "τσόλ" για επικάλυψή του) δεν προσφερόταν φυσικά για "ραχάτι". Ίσως όμως να 'φταιγε και η έντονη περιέργεια κι αδημονία μας για την "Επόμενη Μέρα".*1 Οι ώρες της νύχτας πέρασαν με χαμηλόφωνες ψιλοκουβέντες, ανέκδοτα, πειράγματα. Κοντά στις αυγές πια, όταν αντιλαμβανόσουν πως οι διπλανοί σου τον "μισοπταίρουν", σώπαινες κι εσύ. Ή συνέχιζες την κουβέντα με τον εαυτό σου, όπως ίσως έκαναν κι οι άλλοι την ίδια ώρα, νομίζοντας εσένα - τον διπλανό τους - για κοιμισμένο...

Τότε βέβαια είναι που κουβεντιάζεις ελεύθερα και για τα πιο ενδόμυχά σου...

- Μ' όλα τα μέτρα συνωμοτικότητας, - σκεφτόμουν π.χ. εγώ (ανάμεσα σε πολλά άλλα) 7 - 8 συνάνθρωποι μας είδαν που ερχόμαστε κατά δω, σίγουρα όχι για να μάσουμε κεράσια! Χώρια εκείνοι που δεν αντιληφθήκαμε ότι μας είδαν. Από τόσοι (μακάρι και λιγότεροι) ν' αντιλήφθηκαν τις αντίστοιχες πορείες των συντρόφων μας των άλλων χωριών, που πορεύτηκαν (την ίδια μέρα) προς τα δω από άλλα δρομολόγια, πόσο μας κάνουν; Εκατό; Διακόσιοι και βάλε; Κι αν ο καθένας απ' αυτούς το 'πε "εμπιστευτικά" σ' ακόμα έναν ή δυο;... - Σε πόσους άραγε Έλληνες ν' αναλογεί ένας καταδότης ή απλά ανεύθυνος στην εποχή μας τούτη της μεγάλης ανάτασης ψυχών;... Μηδενικό πάντως ποσοστό προδοτών, δεν κατέγραψε ποτέ η ιστορία μας δυστυχώσις!...

- Κι ύστερα τι πιο εύκολο για τον εχθρό (αν έπαιρνε τη σχετική πληροφόρηση) να μας πιάσει μέσα σε τούτη τη "φάκα", που από μόνοι μας κλειστήκαμε; Θα σταματήσουν τα φορτηγά τους στα καφενεία του Αϊ Δημήτρη και θ' αρχίσουν ν' ανεβαίνουν τη ρεματιά... Από πού θα ξεφύγουμε τότε, αφού απ' τις τρεις υπόλοιπες πλευρές μας κλείνουν οι πέτρινες κάθετες σχεδόν πλαγιές του Ολύμπου; Αν είχαμε τουλάχιστο κάποιες σκοπιές σε κατάλληλα σημεία, να διαθέτουν και κανένα λιανοτούφεκο, για να καθυστερούν τις κινήσεις του εχθρού, μέχρι να σκορπίσουμε! Άλλα πού τέτοιες "πολυτέλειες"; Διαθέτουμε σήγουρα κάποια όπλα, αλλά δεν είναι να "σπαταλούμε" για δευτερεύουσες περιπτώσεις τα περιορισμένα πυρομαχικά τους. Πρέπει να τα φυλάμε για τη μάχη της Απελευθέρωσης!...

Προβληματισμοί μάλλον "για να περνά η ώρα..." Για να μη γυρίζει ο νους ολότελα στο κενό... Σαν τις ασκήσεις επί χάρτου, που δεν δημιουργούν άγχος ή φόβο στον "παίκτη", έστω κι αν δεν βλέπει τη λύση του προβλήματος, που του δημιουργεί (εικονικά) ο αντίπαλος... Όχι - ορκίζομαι - ούτε το ελάχιστο σφίξιμο καρδιάς. Τίποτα που να μοιάζει με φόβο για την τύχη του εαυτού μας... Άλλοι κείνοι οι καιροί κι οσοι ζούσαμε στο πνεύμα τους!

Φρέσκους κι ορεξάτους μας βρήκε η αυγή! Χωρίς ίχνος απ' την κούραση της προηγούμενης μέρας και την αϋπνία της νύχτας... Όταν έχεις μπροστά σου Στόχο που εμπνέει, όλα τ' άλλα σβήνουν εντελώς!

Αγιάσος. Το περιβόλι της Παναγιάς

Το παγωμένο νερό για να νιφτούμε, ο γερό Όλυμπος, μας το πρόσφερε μέσα από μια τετραπλή (από καλοπελεκητή πέτρα) παλιά βρύση, με τις γούρνες της κι όλα τα πρεπούμενα. "Να πίνεις και να δροσερεύεις ως την φτέρνα", θυμήθηκα τον Καζαντζάκη!

Σα σήκωσα όμως τα μάτια, σκουπίζοντας τα χέρια στα μαλλιά, για να δροσιστεί και το κεφάλι, μια "άγρια χαρά", πρωτόγνωρη και αξέχαστη, ένα ρίγος σηκώθηκε μέσα μας, απ' το αναπόντεχο που αντίκρισα: Ένας ψηλός ανταρτοεπονίτης στεκόταν πάνω απ' τη πολυβρύση, μ' ένα ολοκαίνουργιο αυτόματο, κρεμασμένο στον ώμο του!... Και να 'ναι, από πάνω, πολύ γνωστός μου (συμμαθητής μου στο γυμνάσιο)! Και να τον ξέρω σαν το πιο συνεσταλμένο παιδί της τάξης μας. Που πάντα σχεδόν κοκκίνιζε και τα 'χανε, όταν τον ρωτούσε κάτι ο καθηγητής μας... Η "υπέρβαση" του ανθρώπινου μέτρου των μυημένων στην "Αντίσταση" στο αποκορύφωμά της!...

Να λοιπόν που υπήρχε φύλαξή μας! Να που δεν θα πηγαίναμε σαν το σκυλί στ' αμπέλι, όπως ανόητα φαντάστηκα κάποια στιγμή...

Έκανα ένα βήμα πίσω, να καμαρώσω καλύτερα το λεβέντη φρουρό μας και να του στείλω ένα "γειά χαρά", απ' τα κατάβαθμα της ψυχής μου. Τα βλέμματά μας συναντήθηκαν κι αναγνωρίστηκαν, αλλά για μια μόνο στιγμή! Εκείνος, υποδειγματικός στο καθήκον, αποτράβηξε αμέσως τη ματιά του, για να την κατευθύνει ξανά μακρύτερα, προς το σημείο του ορίζοντα απ' όπου θα 'ρχόταν ο ενδεχόμενος εχθρός κι έπρεπε άγρυπνα να ελέγχει, κατά την εντολή που είχε...^{*2}

Σκαλώσαμε λίγο μετά στην κοντινή μας πια "Καρκαβούρα". Κάτω απ' την κυρίως κορυφή του Ολύμπου, σ' ένα αμφιθεατρικό μικρό αντίκλινο, κλεισμένο απ' όλες τις πλευρές με προστατευτικά ψηλώματα. Διακόσια άτομα, μας υπολόγισα, μαζί με τα στελέχη του Επαρχιακού και της Περιφεριακής (Μυτιλήνη) που φυσικά ταρευρίσκονταν.^{*3}

Δυο φορές στη διάρκεια του "Ακτίφ" εκείνου δόθηκε σήμα "επιφυλακής πρώτου βαθμού". Μάθαμε αργότερα τις αιτίες: Οι σκοπιές μας, που ήλεγχαν τις ενδεχόμενες κινήσεις του εχθρού από την έξοδο κιόλας της Μυτιλήνης και πέρα, παρατήρησαν κινήσεις "φαλάγγων" από φορτηγά των γερμανών και έδωσαν (με προσυμφωνημένα σήματα) τη σχετική πληροφόρηση στη δύναμη του Εφ. ΕΛΑΣ που είχε αναλάβει τη φύλαξή μας. Όμως και τις δυο φορές το σχετικό σήμα επιφυλακής ακυρώθηκε, μόλις διαπιστώθηκε ότι η μεν τρώτη φάλαγγα αυτοκινήτων πήρε το δρόμο προς Γέρα (για φόρτωση λαδιών απ' τις υπέρ Γερμανών συγκεντρωμένες ποσότητες), η δεύτερη δε ακολούθησε τελικά το δρόμο προς Καλλονή, προσπερνώντας τη διασταύρωση προς Αγιάσο.

Διαταργή να πέσουμε πρηγνηδόν και ακινητοποιηθούμε δόθηκε επίσης, όταν οι επί τόπου περιμετρικές σκοπιές μας ανόγγειλαν πλησίασμα εχθρικού αεροπλάνου. Το οποίο πράγματι πέρασε σε λίγο χαμηλά πάνω απ' τα κεφάλια μας, χωρίς προφανώς να μας εντοπίσει...

Η επιστροφή μας έγινε το ίδιο απόγευμα και βράδυ από άλλη πιο εύκολα ανιγνεύσιμη και πιο σύντομη, όπως μου φάνηκε, διαδρομή. Χωρίς ανεπιθύμητα συναπαντήματα, καθώς μας προστάτευε το σκοτάδι και η απουσία κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας, τη νύχτα.

Φτάνοντας έξω απ' το χωριό είχε ήδη φεξεί. Πράγμα που μας υποχρέωσε να σκορπίσουμε πρώτα μέσα στις "Αλιγαρωτές" και να πάμε στη συνέχεια, ανά δυο (κι από διαφορετικές κατευθύνσεις) στα σπίτια μας. Σαράντα οκτώ ώρες, από τότε που τ' αφήσαμε. Πιο "πλούσιοι" θαρρώ, πιο σίγουροι και πιο αισιόδοξοι για την πορεία του Κινήματός μας.

Μια διήμερη γεμάτη αξέχαστες αναμνήσεις κι εμπειρίες, που θα 'μουν σίγουρα φτωχότερος, αν δεν την είχα ζήσει...

*1 Στο θυλυκό μέλος της αποστολής μας οι υποδοχείς μας, πρόσφεραν στρώμα στο εσωτερικό του εξοχικού τους.

*2 Επίμετρο: Το αυτόματο που κρατούσε (ο σκοπός μας) ήταν γερμανικό. Λάφυρό μας απ' την πολύ πρόσφατη (τότε) επιτυχημένη επιχείρηση φυγάδευσης απ' τα κρατητήρια της Γκεστάπο του Γραμματέα Λέσβου, Μαν. Λαμπαδαρίδη... Ο νεαρός σκοπός ήταν ο Πάνος Χατζημανώλης, κατόπιν γιατρός στην Αθήνα.

*3 Για τις αποφάσεις της σύναξης εκείνης στελεχών της Νότιας Λέσβου γράφω (επιγραμματικά μόνο) στην "Εισαγωγή" μου.

ΑΝΤΑΡΤΕΣ...

Αρχές Ιούνη του 44 και απ' ένα (μεσαίο) στέλεχός μας ακούω την πολύ ευχάριστη πληροφορία ότι "βγήκαν οι πρώτοι αντάρτες" στα βουνά της περιοχής μας.

- Ας είναι, του λέω καταχαρούμενος, ωραία είδηση! Καιρός ήταν να κάνουμε κι αυτό το αποφασιστικό βήμα ανοιχτής σύγκρουσής μας με το Κατακτητή...

Μετά μικρή σκέψη όμως, γυρίζω πίσω και του λέω να ξεχάσει την "ειδηση" αυτή, γιατί αποκλείεται να είναι βάσιμη. Εκείνος αντιτείνει ζωηρά, λέγοντας πως πρόκειται για πολύ αξιόπιστη πληροφορία, από διπλή μάλιστα τηγή!...

Εγώ επιμένω, με τη σειρά μου, παραθέτοντας τα επιχειρήματά μου: δεν μπορεί "να κινούνται" αντάρτες στην περιοχή μας και μεις, η εδώ ηγεσία, να μην έχουμε καμία πληροφόρηση. Συμμετέχω και στα τρια βασικά συλλογικά όργανα διοίκησης των Οργανώσεων του χωριού και ξέρω καλά πως ούτε στον δικό μας Εφ/κο ΕΛΑΣ δώσαμε εντολή ασκήσεων του (έστω μόνο) στα βουνά μας, ούτε το Επαρχιακό μας πληροφόρησε για έξodo ανταρτών από άλλα χωριά, στην περιοχή μας. Πράγμα αδιανόητο φυσικά, αν αλήθευε η πληροφορία του. Δεν θα 'μαστε καθόλου σοβαροί ως Κίνημα, σε αντίθετη περίπτωση.

Νόμισα ότι τον έπεισα, παρ' όλες τις επιφυλάξεις που εξακολουθούσε να δείχνει.

Οι σχετικές φήμες όμως επέμεναν και τις επόμενες μέρες! Ξανάφθαναν δε σε μένα και από άλλα τώρα "κανάλια"... Σ' όλους φυσικά που μου ξανάφερναν την "ειδηση" έκανα την ίδια κατηγορηματική διάψευση. Μου 'κανε όμως εντύπωση, πως όλο και λιγότερο γινόμουν πιστευτός! Γιατί άραγε αναφωτιόμουν; Έχω λιγότερη αξιοπιστία από τον πρώτο τυχόντα διαδοσία; Πολύ πικρό για να το καταπιώ!...

Κάποιος φίλος είχε την απαιτούμενη ευθύτητα να μου εξηγήσει, τα ανεξήγητα:

- Εσύ, μου είπε, στηρίζεις την πεποίθησή σου στην (ατράνταχτη για σένα) λογική. Οι άλλοι όμως στηρίζουν τη δική τους σε κάτι που είδαν με τα μάτια τους!... Γ' αυτό είναι πιο πειστικοί από σένα. Εξάλλου ο καθένας αντιλαμβάνεται πως σε κάθε περίπτωση εσύ θα αρνιόσουν επίμονα κάθε γεγονός, που η Οργάνωση "το θέλει" μυστικό!...

Ήταν αρκετά ρεαλιστική πρόγματι η επιχειρηματολογία του αυτή. Άλλα δεν έσβηνε παρά ταύτα την πικρία μου για το "αναξιόπιστόν" μου απέναντι στους χωριανούς μου...

- Φέρτε μου έναν που να είδε ο ίδιος τους (ανύπαρκτους) αντάρτες, λέω τότε με έμφαση στον τελευταίο συνομιλητή μου. Θέλω να το πει μπροστά μου!...

- Δεν νομίζω ότι θα σου κάνει κανές τους αυτή τη χάρη! Δεν αφήνουν ούτε το όνομά τους ν' αναφέρουμε παραπέρα. Φοβούνται μη τους κατηγορήσει η Οργάνωση ότι προδίνουν μυστικά της κι έχουν συνέπειες...

Αδιέξοδο κι από κει!

Παρακάλεσα τότε να μου μεταφέρουν (οι συνομιλητές μου), με ακρίβεια, την "εικόνα των ανταρτών", όπως τους την δίνουν οι "αυτόπτες"! Μαζί με τις ακριβείς συνθήκες κάτω απ' τις οποίες τους... "ορματίστηκαν"...

- Τις αυγές της τάδε περίπου μέρας - μου είπαν - πέρασαν μέσα απ' τον μπαχτσέ του τάδε στην "Λαγκάδα". Ήταν πολύ ψηλοί (σωστά "ντελίνια"), περπατούσαν αθόρυβα, με γρήγορο ανάλαφρο βήμα, προσέχοντας μην κάνουν την ελάχιστη ζημιά... δεν άγγιξαν ούτε ένα ξυλόγγουρο, να ξεγανιάσουν, λόγω αυστηρής πειθαρχίας τους!

Δεν έβγαζα ακόμα συμπέρασμα, αλλά κάποια "υποψία" άρχιζε να με "γαργαλά", μετά και τις νέες αυτές λεπτομέρειες...

- Μάθετε τους λέγω - πάλι - απ' τους "αυτόπτες" δυο ακόμα λεπτομέρειες: Ποιά μέρα ήταν τότε που είδαν αυτά τα "περίεργα ντελίνια" και πόσα ήταν;

'Όταν μ' έφεραν κι αυτές τις απαντήσεις: ("Εντελώς πρώτες μέρες του Ιούνη" - "Μια ντουζίνα άνδρες") "φωτίστηκα!!!", αλλά κατάφερα να μην εκδηλωθώ!

- Ναι, - απαντώ ψύχραιμα στους συνομιλητές μου - τώρα που λένε ημερομηνία και αριθμούς, πείθομαι πως είναι σοβαροί. Δεν μοιάζουν πράγματι για ψεύτες ή παραμιθάδες οι άνθρωποι αυτοί. Στις "λεπτομέρειες" τώρα μπορεί βέβαια να γελιούνται κάπως αλλά αυτό είναι ανθρώπινο. Καθώς ήταν

μάλιστα νύχτα, όπως λένε, προς την αυγή, με λίγο φεγγαρίσιο φως, που αλλοιώνει, ως γνωστό, περίεργα, όγκους και σκιές... Ομολογώ πως είχα άδικο, που ήμουν τόσο απόλυτος στην άρνησή μου να δεχθώ τα λεγόμενά τους! Θα φροντίσω να μάθω απ' την "πηγή" λεπτομέρειες γι' αυτές τις κινήσεις ενόπλων στην περιοχή μας και θα διαμαρτυρηθώ έντονα που δεν μας ενημέρωσαν έγκαιρα, να ξέρουμε τι μας γίνεται να μη γενόμαστε ρεζίλι!

Ήταν (όπως κατάληξα) προτιμότερο να πιστεύουν σε ανύπαρκτο αντάρτικο, παρά να μάθαιναν για τους υπαρκτούς "εκδρομείς" της "Καρκαβούρας" και τα ύποπτα μακρινά νυχτοπερπατήματά τους!

ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ο "Κάης"

Το ψύχος, όπερ κατόπιν ακαταπαύστων μηνιαίων βροχών είχεν επέλθει τη νήσω κατά την 11η και 12ην Ιανουαρίου 1850, ην όλως πρωτοφανές και πρωτάκουστον: το θερμόμετρον είχε κατέλθει μέχρι του 12ου βαθμού κάτωθεν του μηδενικού.

Αι εργασίαι επί μήνα όλον διεκόπησαν. Άνθρωποι εις τας εξοχάς εκ του ψύχους απωλέσθησαν· τα ζώα όλα σχεδόν εκ της νήσου εξέλιπον. Τα δένδρα άπαντα μέχρι της ρίζης εξηράνθησαν· η δε εκ της θεομηνίας επελθούσα εν γένει ζημία εις πλείστας ανήλθε χιλιάδας λιρών.

(Οικονόμου Τάξη. Συνοπτική ιστορία και τοπογραγία της Λέσβου 1909)

Σευγάρισμα με τα βόδια. Κ. Βάσσος (Κωνσταντάς). (Φωτ. Αρχείο Μ. Χαχαδάκη)

Τα χρόνια του σχολείου

Βαρβάρα Σκιά

Συνεχίζοντας για τα παιδιά από το προηγούμενο τεύχος, φτάνουμε στην ηλικία που αυτά τα παιδιά θα πήγαιναν σχολείο. Τότε ήταν το επάνω και το κάτω σχολείο ακόμα. Κάποια τετρακόσια παιδιά. Το κάτω, στον Άγιο Κωνσταντίνο, που είναι σήμερα Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, ήταν θηλέων και το επάνω, στ' Αλώνια, ήταν αρρένων. Χρονολογία 1928-9. Το πρώτη χτύπαγε χαρούμενα η καμπάνα κι ένα πλήθος παιδιών με τα υφαντά χρωματιστά τρουβάδια τους περασμένα σταυρωτά πλημμύριζε τους δρόμους του χωριού. Τα αγόρια ήταν όλα με κοντά παντελόνια και τα κορίτσια με φουστάνια κάτω από το γόνατο. Τότε δεν υπήρχαν φόρμες και αθλητικά παπούτσια, αλλά παπούτσια με χοντρό και σκληρό πετσί γεμάτα καρφιά από κάτω. Τα πουκάμισα των αγοριών ήταν υφαντά, και τα παντελόνια και τα σακάκια τους από ρετσίνα, το πιο φτηνό ύφασμα. Άλλα και τα μικρά κορίτσια φορούσαν ζακέτα από ρετσίνα το χειμώνα. Φυσικά πάντα υπήρχαν και οι εξαιρέσεις, και μάλιστα τα χρόνια εκείνα ήταν πολύ εμφανείς.

Το χειμώνα τα παιδιά κρατούσαν κάθε πρωί κι ένα ξύλο στο χέρι για τη σόμπα του σχολείου. Το κάτω σχολείο είχε πάντα αυτές τις ωραίες αίθουσες και μια ή δυο καμαρούλες στο πίσω μέρος για τις ξένες δασκάλες. Τότε ήταν η κυρία Μαριώγκα, η κυρία Θελέξιόπη και η κυρία Καλυψώ. Στα διαλείμματα τα παιδιά έβγαιναν πίσω στην αυλή κι όταν ήθελαν να πιουν, περνούσαν από κείνο το πολύ στενό σοκακάκι στο πλάι του σχολείου κι έβγαιναν στο δρόμο και πήγαιναν κι έπιναν στη βρύση του Αγίου Κωνσταντίνου. Το 1929-30, στις αρχές του σχολικού έτους κι αφού εντωμεταξύ είχαν γίνει μεικτά τα σχολεία, ανέβηκαν τα παιδιά και του κάτω σχολείου στο επάνω, στ' Αλώνια, κι έκλεισε τη θητεία του ως Σχολείο Θηλέων ή Παρθεναγωγείο, όπως το έλεγαν, το καλοκαμωμένο κτίριο στον Άγιο Κωνσταντίνο, το σημερινό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.

Το σχολείο στ' Αλώνια, σε αντίθεση με το κάτω σχολείο με τη μικρή αυλή που δεν έβλεπε πουθενά, είχε άλλο τίποτα από απλοχωριές και θέα. Τις πρώτες μέρες τα νεοφερμένα ψάχνων όλα το σπίτι τους. Με το χέρι προτεταμένο όλλο δεν έκαναν "Να το δικό μας", "Να το δικό σας" κι αφού τα βρίσκαν πια, λες και τα είχαν χαμένα, είχαν ξεθαρρέψει εντωμεταξύ, το ρίχναν στο παιχνίδι, όπως κάνουν όλα τα παιδιά μέχρι σήμερα. Μόνο που εκείνα έβγαζαν από τις τσέπες τους να φάνε ψωμί με τυρί ή σύκα. Όταν κανένα παιδί είχε κυδώνι μαζί του, έδινε και σε άλλα παιδιά να δαγκάσουν "Θα με δώσεις και μένα να δαγκάσω;" "Ναι, αλλά μη φας πολύ." Το έπαιρνε, το πατούσε δυο δαγκωνίες και το επέστρεφε να πάρει κι άλλος σειρά. Το μεγάλο πρόβλημα στ' Αλώνια ήταν που δεν είχε νερό. Υπήρχε ένα κιουπάκι πίσω από την κυρίως πόρτα κι ένα τεράστιο κύπελλο από παϊτόνι κι άντε από το πράγμα να πιει ολόκληρο σχολείο. Ήταν το μαρτύριο του Ταντάλου και κράτησε αρκετά χρόνια. Ευτυχώς, κάποτε έφεραν νερό και μάλιστα φυτέψαν και δέντρα, των οποίων είχαν αναλάβει τη φροντίδα τα παιδιά από τις μεγάλες τάξεις.

Παράλληλα με το σχολείο τους, κι ανάλογα με την ηλικία τους, οι γονείς ανέθεταν στα παιδιά διάφορες παραγγελίες. Έπρεπε να παν να σκιοφλύσουν, δουλειά αρκετά δύσκολη, γιατί έπρεπε να ανεβείς ως τις κορφές της συκιάς να κόψεις τα φύλλα, κι αυτά βγάζουν ένα γάλα που σε πιάνει φαγούρα. Έπειτα να τα μαζέψεις από κάτω σε τσουβάλια να τα πιας στα βόδια να τα φάνε. Αυτή τη δουλειά την έκαναν αγόρια αλλά και κορίτσια. Χρειαζόταν να πάνε τα βόδια στο πιο κοντινό πηγάδι να ανασύρουν νερό αρκετό, να το ρίξουν στη γούρνα για να πιουν και να τα πάνε πίσω, να τα λιμπτούσουν και να τα μετανίσουν, όταν χρειαζόταν. Ακόμα, αν είχαν μπαχτσεδέλι, πηγαίναν κι ανεσέρναν νερό και το αδειάζαν σ' ένα παλιοκάλαθο με κοπριά να ποτίζονται τα αυλάκια. Ακόμα, Τετάρτη και Σάββατο απόγευμα, που δεν είχαν σχολείο, πηγαίναν και μαζεύαν ελιές σε κοντινά

κτήματα κι όταν τελειώναν, οι ελιές πηγαίναν στο κοκολό για το χαρτζηλίκι τους να πάρουν κανένα τσακί και κόλλες για να κάνουν φιλάντρα (χαρταετούς).

Τα κορίτσια πάλι σκούπιζαν το σπίτι, τις αυλές, τάιζαν τις όρνιθες, έπαιρναν τα αυγά, ετοίμαζαν τη λάμπτα, κουβαλούσαν νερό να είναι γεμάτες οι γυάρνες στην αυλή. Αν είχαν και γουρούνι και πιάναν οι ζέστες, να το βρέχουν κι αυτό να τρέχει και να το φωνάζουν, άλλο που δεν ήθελαν δηλαδή. Άλλα το δύσκολο ήταν πως τέλειωνε το νερό κι έπρεπε να ξανακουβαλήσουν άλλο. Ακόμα, τους άφηναν λεπτά για να πάρουν σμαρίδες, όταν θα έφερναν. Αν δεν τέλειωναν τις παραγγελίες που τους είχαν δώσει, δεν έπιαναν το παιχνίδι. Γι' αυτό πολλές φορές βγαίναν να παίζουν σαν σκοτείνιαζε, και πάλι τους φώναζαν. Τι να έκαναν κι οι γονείς, ξημεροβραδυάζονταν στα χωράφια και το βράδυ ερχόταν πολλές φορές περπατάμενοι κι από μακρινά χτήματα. Βρήκα μέσα σε ένα παλιό μου αναγνωστικό της Τρίτης Δημοτικού, αυτό με τον ήλιο, γραμμένο τούτο το τετράστιχο που λέει πολλά:

Τύχη μου άκαρπο δεντρί¹
μελίσσι δίχως μέλι
πας στη φωτιά με έριξες
και πάλι δε σε μέλλει.

To πλύσιμο στον ποταμό

Βαρβάρα Σκιά

Στο εργαστήρι Ζωγραφικής της κυρίας Μυρσίνης Βογιατζή στα Βατερά, ανάμεσα στους πίνακες που έχει ζωγραφίσει και που απεικονίζουν την καθημερινή ζωή του χωριού και της υπαίθρου, έχει ζωγραφίσει και το πλύσιμο στον ποταμό. Οι πίνακες, που έχουν μια ρομαντική διάθεση και δὲλη τη φρεσκάδα της εξοχής, αναφέρονται στην παλαιότερη γενιά, γιατί παριστάνουν τις γυναίκες να φοράνε τις κνικάτες βράκες και ρουσικά, και χαμογελαστές κι ευχαριστημένες να πλένουν και να απλώνουν ρούχα στα σχοινιά. Υπάρχει συνήθως κι ένας άνδρας που σέρνει το άλογο ή κάνει κάποια άλλη βοηθητική δουλειά. Όμορφες εικόνες, ειδυλλιακές, χαίρεσαι να τις βλέπεις. Άλλα η πραγματικότητα είχε κι άλλες πλευρές.

Όλα ξεκινούσαν από την έλλειψη του νερού στα σπίτια. Νερό δεν υπήρχε, το κουβάλημα ήταν κουραστικό και δύσκολο. Οι φαμίλιες ήταν μεγάλες. Όσο και να μην άλλαζαν συχνά, τόσοι πολλοί που ήταν στο κάθε σπίτι τα ρούχα μαζευόταν κι έπρεπε να τα πάνε στον ποταμό για πλύσιμο. Και, κατά τη συνήθεια του τόπου μας, τα έβαζαν μέσα σε μεγάλες καλαθάρες για να μπορούν να φορτωθούν. Και τότε, κατά έναν περίεργο τρόπο, έπιανε από βραδύς να δημιουργείται μια νευρικότητα, μια έγνοια για όλα. Πρώτον η έγνοια αν θα είναι καλός ο καιρός. Γιατί έτσι και πηγαίναν στον ποταμό, ανάβαν το καζάνι αλλά σε λίγο άρχιζε η βροχή, αλί και τρισαλί. Όχι μόνο θα γινόταν μούσκεμα, όχι μόνο θα σβήναν οι φωτιές, άντε να τα μαζέψεις πάλι όλα, και μάλιστα βρεμένα, να πρέπει να τα φορτώσεις, να είναι ασήκωτα. Αν ήταν και παλιές οι καλαθάρες, υπήρχε ο φόβος να ξεκολλήσει κι ο πάτος από το βάρος.

Όταν ήταν χειμώνας, που η μέρα είναι μικρή, για να προλάβουν, ξυπνούσαν από τη νύχτα. Άλλα σίγουροι δεν ήταν ότι θα πηγαίναν. Δεν ξέραν πώς θα ήταν η μέρα κι αν θα μπορούσαν να πάνε (Πού ήσουνα βρε ΕΜΥ). Ξυπνούσαν και τα παιδιά από τα μαύρα μεσάνυχτα. "Άιντε, άιντε, σηκωθείτε να αλλάξετε, να βάλετε παστρικά και θέλουμε να φύγουμε." Με την τοιμπλα στα μάτια τα σηκώναν τα καημένα άρον-άρον και βάζαν εκείνα τα ρούχα τα παγωμένα που τα έπιανε σύγκρυο. Κατεβαίναν κάτω, ακόμα πιο παγωμένα. Η φωτιά στη γωνιά δεν άναβε. Γάλα ζεστό δεν είχε. Τρώγαν κάτι πρόχειρο και φεύγαν στο σχολειό, με την απορία γιατί ήταν τόσο άσχημα σήμερα στο σπίτι τους και τόσο παγωμένα. Κι ενώ τα παιδιά σκεπτόταν πως όταν είναι να πάνε οι γονείς τους για πλύσιμο είναι η χειρότερη μέρα στο σπίτι, η γυναίκα εντωμεταξύ έκανε το σπίτι καλοκαιρινό. Αν είχε και μεγάλες

κόρες, το έκαναν όλες μαζί καλοκαιρινό. Δεν άφηναν τίποτα. Τσόλια, καρπάνια, καναπτελίκια, μαξιλάρια, καλά που δεν υπήρχαν και κουρτίνες. Ξυλώναν τα στρώματα κι αδειάζαν την ντύση, ένα σπίτι αγνώριστο. Και καλά να βοηθούσε ο καιρός να στεγνώσουν ως το βράδυ που θα τα μάζευαν. Άλλα έτσι και δε βοηθούσε, την είχαν πατημένη οικογενειακώς.

Μετά το ξεγύμνωμα, άρχιζε το φόρτωμα σε δυο γαϊδάρους. Είχαν κι ένα σωρό ξύλα που θέλαν να πάρουν μαζί για το καζάνι, που έπρεπε να βράζει και να χοχλακεί για να περιχούν τη μπουγάδα. Ήταν και η γαλιά, να πιάνουν το ζεστό νερό από το καζάνι. Ήταν και η γραγούδα η απαραίτητη, με όλα τα "ορντέρβι" που τη συνοδεύουν. Μαζί παίρναν για να πιουν και το λαγήνι γεμάτο, από το χωριό, αν και μερικοί έλεγαν πως δε χρειάζεται. "Τρεχούμενο νερό, κατούρησε και πιε.". Καθώς πηγαίναν, τύχαινε να συναντήσουν κι άλλους ομοιοπαθείς. Ακόμα μπορούσε, όταν έφταναν στον ποταμό, να έβρισκαν άλλους πιο προκομένους, που είχαν ανάψει φωτιές και το νερό φαινόταν να είχε κιόλας ζεσταθεί. Όμως η τέχνη ήταν να πας πιο πάνω από τους άλλους κι έτσι οι καθυστερημένοι είχαν αυτό το πλεονέκτημα. Ο φρύδος ήταν μην τυχόν συναντήσουν στον ποταμό γυναίκες που έπλεναν τα ρούχα κάποιου που είχε χαθεί πρόσφατα και τα έλεγαν νεκρόρουχα. Άλλα σε τέτοιες περιπτώσεις οι δικοί του πηγαίναν χαμηλά. Είχαν αυτή την ευαισθησία.

Όταν είχε βρέξει πρόσφατα και ήταν ο ποταμός νιαροκατεβασμένος, καθίζαν στην αλυγαρωτή. Άλλα όσο πλησίαζε ο χειμώνας προς το τέλος του και λιγοστεύαν οι βροχές, φυσικό ήταν να λιγοστεύει και το νερό του ποταμού. Γι' αυτό ανεβαίναν όλο και πιο πάνω, μέχρι που φτάναν στον Πλάτανο, στη Λαγκάδα. Εκεί ήταν το τέρμα και πολύ όμορφα. Άλλα όταν ήταν ξηροχρονιά και ήταν λίγα τα νερά, πηγαίναν πιο πάνω, στο Πλατανέλ'. Μετά το ξεφόρτωμα πρώτη τους δουλειά ήταν να βάλουν φωτιά να ζεσταθεί το νερό, να αρχίσουν να πλένουν. Και τότε πια ηρεμούσαν και χαιρόταν πραγματικά. Έπλυναν τα ρούχα στη σκάφη και τα πέταγαν μεσ' στο ποτάμι για ξέβγαλμα και μετά τα άπλωναν πάνω στις αστβές κι όπου μπορούσαν για να στεγνώσουν. Δέναν και κανένα σουτζίμ', αλλά μανταλάκια γιοκ.

Όμορφο ήταν το τσαλαβούτημα μεσ' στον ποταμό. Όμορφα ήταν κι όταν καθίζαν να φάνε δίπλα στο τρεχούμενο νερό κι αδειάζαν τη γραγούδα με τα κτσιά. Δεν έλειπε κι καθιερωμένος διάλογος:

Αφροδίτη Κ. Βάσσου, Βασιλεία Βασιλέλη.
(Φωτ. Αρχείο Μ. Χαχαδάκη)

"Επώς βάλατε πια ένα σωρό λάδια μεσ' στο πιάτο". "Δεν πειράζει, δεν είναι πολύ, το λάδι μας βαστάει", ήταν η απάντηση.

Όταν η μέρα έκανε να γείρει, μάζευαν στα γρήγορα τα ρούχα για την επιστροφή και, μπαίνοντας στο χωριό, ώσπου να φτάσουν στο σπίτι δρόμο δρόμο τους ρωτούσαν "Ισαμε πού είναι κατεβασμένος ποταμός;" Και οι πλυμένοι και παστρεμένοι τους έλεγαν πια ίσαμε πού τον βρήκαν. "Ωχ τσι μείς θέλ' να πάμε", έλεγαν. Όταν δε τους έλεγαν ότι πήγαν στον Πλάτανο στ' Λαγκάδα, πατούσαν μια τσιρίδα. "Τσακ στουν Πλάτανου τουν ήβρατι;" "Αμ τι, στουν Πλάτανου" απαντούσαν με περηφάνεια.

Ο μεγάλος καημός των γυναικών ήταν οι άντρες, που δεν θέλαν καθόλου να παν. Τα βαριόταν όλα τούτα, παρόλο που δεν έκαναν και πολλά πρόγματα. Όλο εμπόδια έβρισκαν, γι' αυτό ακούγαν και τα σχολιανά τους. Κούραση, πολλή κούραση τράβαγε η γυναίκα στον ποταμό, προπαντός όταν τύχαινε να μην έχει και καλή βοήθεια. Πολλά τα ρούχα, χοντρά και λερωμένα. Γύριζε το βράδυ σπίτι και δεν πιάναν τα χέρια της από τα καυτά νερά κι από την κοπανίδα να βροντά όλη μέρα ντάκα ντούκου.

Δεν είχαν άγχος τότε σου λέει. Δεν το ξέρουμε. Υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες γι' αυτό. Μετά την παραπάνω αφήγηση, το συμπέρασμα δικό σας.

Τέλος Εποχής: Τα χωματένια

Βαρβάρα Σκιά

Δεν χρησιμοποιούνται πια τα χωμάτινα σκεύη, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, όπως για να ζυμώσουν μακαρονέλια ή να φτιάξουν λίγο ζυμάρι για κουλούρια, μακαρόνες ή πίτες. Όμως το χωματένιο σκεύος προτιμιέται ακόμα για το πήξιμο του γιασουρτιού.

Το πλαστικό δυστυχώς, ως πιο εύχρηστο, κι άλλα υλικά έχουν κατακλύσει τον κόσμο. Έτσι, λέξεις ή φράσεις που λεγόταν στην καθημερινότητα δεν λέγονται πια όπως πριν κάποια χρόνια: "Φέρε τ' κούπα τ' χωματένια." Μάλιστα εκείνες τις τεράστιες τις έλεγαν κτπάρις και πάντα είχαν ένα περίγραμμα άσπρο μέσα στο χωματένιο τους χρώμα. Τα δε χωματένια φλιτζάνια τα έλεγαν καύκες, όπως "Βάλε μια καύκα γάλα να πιεις." Πολλή χρήση με τα χωματένια γινόταν στο μαγείρεμα. Τα έλεγαν τέστα τα σκεύη μέσα στα οποία μαγειρεύαν. Υπήρχαν και οι μπακιέρενοι τεντζερέδες, αλλά εμείς τους λέγαμε τσιντιρέδες αλλά κάθε τόσο θέλαν γάνωμα γιατί ήταν πολύ επικίνδυνοι αγάνωτοι. Βέβαια, και τα τέστα ράγιζαν συχνά αλλά δεν ήταν επικίνδυνα κι έκαναν όμορφο φαγητό κι ας μη φαινόταν από τη μουτζούρα. Όσο για τις χωματένιες γραγούδες, λίγα χρόνια είναι που τις άφησαν κάτω, όταν πια βγήκαν οι αλουμινένιες.

Το πιο άπαραίτητο χωματένιο σκεύος ήταν οι λαγήνες, που κρατούσαν καθαρό και δροσερό το νερό στο σπίτι. Τα παλιά χρόνια τις έκαναν τεράστιες και τις έλεγαν τσότρες. Τις προσέχαν τις λαγήνες πολύ και κάτω από τη σκάλα έκαναν λαηνοστάτ' για να τις ακουμπούν και να γέρνουν πιο εύκολα να πάρεις νερό. Ήταν ένα σανίδι στέρεο με στρογγυλάδες, ίσα που χωρούσαν μέσα.

Τα πήλινα, έτσι πια τα λέει όλος ο κόσμος, φτιάχνονται και τώρα αλλά για την παράδοση ή για σουβενίρ. Μόνο εκείνα τα κμάρια δεν ξαναβγήκαν, με το φαρδύ στόμιο, που τα αναγεμίζαμε από τη λαγήνα και τα παίρναμε απάνω στο σπίτι για να πίνουμε. Μέχρι και το 50, 55 ερχόταν από το Σκαλοχώρι σκαλάδες και φέρναν σκεύη χωματένια λογιών λογιών. Τα άπλωναν στη γειτονιά και φώναζαν "Πάρτι, πάρτι γναίτσις κι με του είδος. Παίρνουμε ελιές, τραχανό, σαπούν' ότι έχιτι, μ' ανταλλαγή." Κι έβγαιναν οι γυναίκες με το είδος και γέμιζε εκεί γύρω η γειτονιά σαπούνια, ελιές και τραχανοί κι αρχίζαν τα παζάρια και γινόταν το έλα και να δεις.

Εκείνος ο κόσμος ο χωμάτινος έφυγε και φεύγει ακόμα, παίρνοντας μαζί του κάτι από τη μυρωδιά και τη γεύση της γης.

ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΑ ΝΕΟΛΑΙΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Καλούμε τις νέες και τους νέους Βρισαγώτες (που γεννήθηκαν ή κατάγονται από τη Βρίσα), που σπουδάζουν σε Πανεπιστήμια ή Τ.Ε.Ι., καθώς και τους εισαχθέντες εφέτος στα Α.Ε.Ι. να προσέλθουν στο γραφείο του Συλλόγου μας (Νικηταρά 8-10, 1ος όροφος), για μια συνάντηση γνωριμίας με το Δ.Σ. του Συλλόγου μας και για να συζητήσουμε: 1) τα προβλήματα του χωριού και του Συλλόγου μας, 2) την προοπτική έδρυσης Επιτροπής Νεολαίας Βρισαγωτών Αθηνάς, 3) τη δημιουργία ιστοσελίδας του Συλλόγου μας και την οργάνωση κοινών εκδηλώσεων με την Επιτροπή Νεολαίας.

Η συνάντησή μας θα γίνει στις 7 Φεβρουαρίου ημέρα Παρασκευή και ώρα 6 μ.μ.
Θα ακολουθήσει ουζοποσία σε βρισαγώτικο ουζερί.

Σας περιμένουμε

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣ. ΨΑΡΙΑΝΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Γ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Σημείωση: Παρακαλούμε τους Βρισαγώτες - αναγνώστες του περιοδικού μας να ενημερώσουν τα παιδιά και τα εγγόνια τους, τους συγγενείς ή τους γνωστούς τους σχετικά με την πρόσκλησή μας στη νεολαία του χωριού μας.

Η ΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΜΑΣ ΦΙΛΩΝ

Παιχνίδια - αινήγματα - λογοπαίγνια και γλωσσοδέτες - παροιμίες - κατασκευές

Επιμέλεια Σοφίας Γεωργακή

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Αλάτι χονδρό - αλάτι ψιλό

Τα παιδιά σχηματίζουν ένα κύκλο γονατιστά. Ένα παιδί κρατώντας ένα μαντήλι περπατάει γύρω - γύρω από τον κύκλο των παιδιών τραγουδώντας τα στιχάκια:

Αλάτι χονδρό - αλάτι ψιλό

Έχασα τη μάνα μου και πάω να τη βρω.

Καθώς προχωράει ρίχνει το μαντήλι στην πλάτη ενός παιδιού. Το παιδί που θ' αντιληφθεί το μαντήλι στην πλάτη του πρέπει να σηκωθεί και να κυνηγήσει το παιδί που του το έριξε. Κι ενώ το παιδί που σηκώνεται προσπαθεί να πιάσει το άλλο, το πρώτο παιδί πρέπει να πιάσει τη θέση του δεύτερου. Αυτός που χάνει τη θέση του συνεχίζει το παιχνίδι επαναλαμβάνοντας το τραγούδι.

Το δαχτυλίδι

Τα παιδιά σχηματίζουν κύκλο δρθια. Ένα παιδί έχοντας ένα δαχτυλίδι κλεισμένο στη χούφτα του γυρίζει γύρω - γύρω και ακουμπά τις χούφτες των άλλων παιδιών. Καθώς τραγουδά τα παρακάτω στιχάκια αφήνει το δαχτυλίδι στη χούφτα κάποιου παιδιού από τον κύκλο. Αν το δαχτυλίδι πέσει από τη χούφτα του παιδιού, συνεχίζει το παιχνίδι το ίδιο παιδί· αν όμως το κρατήσει συνεχίζει το παιδί που έχει τώρα το δαχτυλίδι.

Να το, να το το δαχτυλίδι!

Ψάξε, ψάξε, δε θα το βρεις!

Δε θα το βρεις, δε θα το βρεις
το δαχτυλίδι που ζητείς.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ (ή νιώσματα)

• Με τρως σε καίω, φωτιά δεν είμαι.
Η όψη μου μαύρη, μα αράπης δεν είμαι.
Τι είναι;
(το πιπέρι)

• Λυρατζής παίζει τη λύρα.
Λυρατζίδαινα χορεύει
και τα μικρά τα λυρατζέλια
γίνονται σα ντουμπανέλια.
Τι είναι;
(ροδάνι - ανέμη - μασούρια)

• Τ' αρνάκι μου το κόκκινο
θεός μου το φυλάει,
αν φάει ξύλο τρέφεται
αν πιει νερό ψοφάει.
Τι είναι;
(η φωτιά)

• Μαύρο άλογο σε κάμπο άσπρο τρέχει.
Τρεις το κρατούν και δυο το βλέπουν.
Τι είναι;
(το μολύβι που γράφει)

ΓΛΩΣΣΟΔΕΤΕΣ

• Ένας κουτσός κουκιά πουλά
κι άλλος κουτσός περνά από κει.
-Κουτσέ τίνος κουτσού κουκιά πουλάς;

Μπαμπακόσπορος μες στη μπαμπακόσπορο-
σακούλα.

- Της καρέκλας το ποδάρι ξεκαρεκλοποδαριάστηκε.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ ΣΟΦΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

- Απ' όπου πηδήξει η κατσίκα, θα πηδήξει και το κατσικαδέλι.
- Η αχιλώνα το αχιλωνέλι της περδικέλι το θάργει.
- Ο Νοέμβρης έκλεισε, τα ζευγάρια είναι στο σταύλο.

- Αν δώσεις στο φτωχό ένα ψάρι θα φάει μια φορά.

Αν τον μάθεις να ψαρεύει θα τρώει κάθε μέρα.
(κινέζικη Παροιμία)

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Το τόπι: Θα χρειαστούμε ύφασμα, βελόνα, κλωστή και λίγα πριονίδια.

Γεμίζουμε το ύφασμα με πριονίδια δίνοντάς του ένα στρογγυλό σχήμα, ώσπου να φουσκώσει. Δένουμε γερά το ύφασμα, ράβουμε και κόβουμε το περίσσευμα στις άκρες, για να είναι το τόπι μας στρογγυλό.

Πολιχνίτος, Πέτρινα

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΤΑ Α.Ε.Ι.

- 1) Βάσσος Μάριος του Κυριάκου: Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης
- α) Βογιατζής Σάββας του Αποστόλου. Μηχανολόγων ΤΕΙ Χαλκίδας
- 2) Γιαννακάκη (Παρασκευά) Στέλλα: Πανεπιστήμιο Αιγαίου Τμήμα Περιβαλλοντολογίας
- β) Κακαράς Παναγιώτης (Εγγονός Τ. Καραμάνου). Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου
- 3) Κικιρή Μαρία του Δημητρίου: Γεωτεχνολογίας & Περιβάλλοντος Τ.Ε.Ι. Δυτ. Μακεδονίας
- γ) Κούσκου Μαρία του Παναγιώτη. Δημόσια Διοίκηση Παντείου Πανεπιστημίου.
- 4) Λοχανάς Βαγγέλης του Αποστόλου (και της Ελένης Ρόκου): Τεχνολογίας Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών Τ.Ε.Ι. Λάρισας
- δ) Μωραΐτη Ευστρατία (Εγγονή Λιαδέλλη). Παιδαγωγική Ρόδου.
- 5) Νικέλλης Παναγιώτης του Δημητρίου: Μαθηματικό Αθήνας
- 6) Πουρσανίδης Γιάννης του Άρη (και της Ειρήνης Καλατζή): Τ.Ε.Ι. Πατρών
- 7) Ταξειδή Έφη του Δημητρίου: Φυτικής Παροιγωγής Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΞΕΝΙΤΜΕΝΩΝ

Περιμένουμε τα Γράμματά σας

Συγχωριανοί μας που ζουν στην Αυστραλία και την Αμερική εκδήλωσαν την επιθυμία να καθιερωθεί στο περιοδικό μας μια "στήλη των ξενιτμένων" Βρισαγωτών.

Επειδή αυτό ήταν και δική μας σκέψη από παλιά, με μεγάλη μας χαρά υιοθετούμε την πρόταση των ξενιτμένων συγχωριανών μας. Για να εγκαινιάσουμε λοιπόν από το επόμενο τεύχος τη νέα στήλη του περιοδικού μας θα περιμένουμε τα στοιχεία που θα μας στείλουν οι Βρισαγώτες της Αυστρολίας, της Αμερικής ή από άλλες χώρες όπου ζουν, όπως ονόματα και διευθύνσεις, τις επαγγελματικές τους ασχολίες, τις σχέσεις που έχουν αναπτύξει με άλλους συμπατριώτες μας, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη νέα πατρίδα τους, τα σχέδιά τους για το μέλλον, τις αναμνήσεις τους από το χωριό μας, τις σκέψεις και παρατηρήσεις τους για τον τόπο μας, εκδηλώσεις και φωτογραφίες από τη ζωή τους στην ξενιτιά, λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά δημιουργήματα και ό,τι άλλο αυτοί νομίζουν ότι συμβάλλει στη διατήρηση και ενίσχυση των δεσμών που τους συνδέουν με την προγονική τους γη.

Διορθώσεις στο 31^ο τεύχος

- Απεβίωσε ο Ιωάννης Μαργαρίτης αντί του Γεωργίου από τον οποίο ζητούμε συγγνώμη.
- Προσφορά 50 € από τον Γεωργάκα Κων/νο στην μνήμη της μητέρας του Μαρίας Γεωργάκα

Για τυχόν λάθη ή παραλείψεις στην αναγραφή των ονομάτων

Ζητούμε την κατανόησή σας

και αναμένουμε τις υποδείξεις σας για διόρθωση τυχόν σφαλμάτων

KOINONIKA

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ 2002 (Βρίσα)

- Καλατζή (κορίτσι) του Εμμανουήλ και της Ιωάννας (11-7-2002)
- Καγκάρας (αγόρι) του Ευσταθίου και της Μυρσίνης (27-4-2002)
- Δημητρακέλλη (κορίτσι) του Αθανασίου και της Μαρίας (10-6-2002)
- Καφαλούκου (κορίτσι) του Ευστρατίου και της Τριάδας (2-3-2002)
- Μανώλας (αγόρι) του Εμμανουήλ και της Χριστίνας (2-7-2002)
- Καλαγάνης (αγόρι) του Αργυρίου και της Κάρεν-Μέι (29-10-2002)
- Μαργαρίτη (αγόρι) του Γεωργίου και της Νεκταρίας) 11/12/2002.

ΓΑΜΟΙ 2002

- Βουδούρης Νικόλαος του Ελευθερίου και Φωτιάδου Βιργινία του Γεωργίου (10-3-2002)
- Καγκάρας Ευστάθιος του Νικολάου και Τσέλεκα Μυρσίνη του Βασιλείου (13-5-2002)

Ευχόμαστε κάθε ευτυχία

ΘΑΝΑΤΟΙ 2002

ΒΡΙΣΑ

- 1) Κατσιγίνη Αικατερίνη 19 Ιανουαρίου
- 2) Αποστολή Φρόσω 28 Ιανουαρίου

Στη μνήμη

Από την Αφροδίτη Βάσσου για τον σύζυγό της, Κωνσταντίνο Βάσσο. Το έγραψε λίγες μέρες μετά το θάνατο του συζύγου της, στις 28/5/2002.

Έφυγες απ' το σπίτι μας
κι ερήμωσαν οι τόποι.
Έτσι με φέρνει ο λογισμός
να' ρθω κι εγώ κατόπι.

Στους δρόμους που περπάτησες
τα χνάρια σου γνωρίζω
σκύβω και τα γλυκοφιλώ
και δάκρυα τα γεμίζω.

- 3) Καλατζής Γεώργιος 1 Μαρτίου
- 4) Καραϊσκου Μεταξία 27 Μαρτίου
- 5) Κικιρής Γεώργιος 1 Απριλίου
- 6) Βουχλή Μαρία 11 Απριλίου
- 7) Καβουρής Ιωάννης 20 Απριλίου
- 8) Καραϊσκου Ευαγγελία 28 Μαΐου
- 9) Βάσσος Κων/νος 28 Μαΐου
- 10) Ταξείδης Μιλτιάδης 1 Ιουλίου
- 11) Λάσκαρη Αφροδίτη 5 Ιουλίου
- 12) Μαυρουδή Μαρία 9 Ιουλίου
- 13) Ψωμάς Νικόλαος 15 Ιουλίου
- 14) Μαυρουδής Κων/νος 26 Ιουλίου
- 15) Βάσσου Αφροδίτη 8 Αυγούστου
- 16) Κουλαρά Αφροδίτη 26 Αυγούστου
- 17) Πολυχρόνη Μαρία 12 Δεκεμβρίου

ΑΘΗΝΑ

- 1) Αϊβαλιώτη Πηνελόπη
- 2) Σπανού Αργυρώ
- 3) Παπαδοπούλου Μαρία
- 4) Ταξείδη Χρυσάνθη
- 5) Σφούνη Μαρία
- 6) Πορτογλής Νικόλαος

Τα θερμά μας συλλυπητήρια

Θεέ μου δώσ' μου υπομονή
ως έδωσες το χώμα
που το πατούν και δεν μιλά
γιατί δεν έχει στόμα.

Σημείωση: Η Αφροδίτη Βάσσου πέθανε 72
ημέρες αργότερα, στις 8/8/2002.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Στη μνήμη της Μαρίας Σφούνη		Μπινή Αγγέλα (στη μνήμη του συζύγου της)	10
Δημήτρης & Θοδωρής Σφούνης	200	Παπάνη Ρίτσα	
Οικ. Κων/νου Γαβριήλ	50	(στη μνήμη της μητέρας	
Μανώλα Ευστρατία	10	της Ελένης Παπάνη)	30
Σκιά Βαρβάρα	10	Κούσκου Αριστέα	
Μαργαρίτης Γεώργιος	20	(στη μνήμη του συζύγου	
Άρης & Αβροκόμη Βακούλη-Γεώργακα	40	της Εμμανουήλ Κούσκου)	20
Οικ. Δημητρίου Παπαϊωάννου	50	Κωστάκας Κώστας	10
		Γεωργελλή - Κολιού Μαρία	15
		Γιώτα Δημ. Ταξιδίη	15
Στη μνήμη Νικολάου Ψωμά		Νίτσα Λάσκαρη	15
		Παπαγιάννη Παν. Βασιλεία	15
Τσάτσος Γεώργιος	40	Γεωργάκα Αβροκόμη	15
		Μαρία Τσέλεκα	15
		Ρίτσα Παπαπαναγιώτου	
Στη μνήμη Πηνελόπης Αϊβαλιώτη		(στη μνήμη της μητέρας της	
		Πηνελόπης Παπάνη)	30
Καρβουνιέρη Μυρσίνη (αδελφή)	250	Πάνος Γιαννάκας	20
Μαργαρίτη Μυρσίνη	15	Μενέλαος & Κατερίνα Νικέλλη	30
Μαργαρίτης Γεώργιος	15	Ειρήνη Περαντάτου	20
Βαρβάρα Σκιά	10	Πλαναγιώτης Μαργαρίτης	20
		Κατσιγίνη Μαρία	30
		Περρής Τρύφων	50
		Παράκοιλα Στέλλα	20
Παντάκα Δάφνη	20	Κόντος Εμμανουήλ	20
Ζούρου Άννα	150	Κούσκος Γεώργιος	30
Βάσσου Ρηνούλα		Γεωργής Γεώργιος (διαφήμιση)	15
(στη μνήμη των γονιών της)	20	Χαχαδάκη Μαρία	20
Παπανδρέου-Φιλιππίδου Αναστασία		Βάσσου Χρυσάνθη	25
(στη μνήμη της μητέρας		Γομοπούλου Μαρία	40
Ελένης Παπανδρέου)	50	Παπαναστασίου Κων/νος	20
Βερβάτης Κώστας-Πλάτων		Ανώνυμος	10
(στη μνήμη της μητέρας		Ποδηματής Ευστράτιος USD	50
του Φωτεινής Πλάτων-Βερβάτη)	50	Ειρήνη Κουνή - Γρηγόρη	50
Χαχαδάκη κ. Μαρίτσα		Παπάνης Ευστράτιος	30
(στη μνήμη των γονιών		Πετρέλης Ευάγγελος	15
της Αφροδίτης & Κων/νου Βάσου)	100	Αγγελέρου Αικατερίνη	15

Καλατζής Ιωάννης	20	Μ. Κώση	5
Βαρβάρα Σκιά	10	Τ. Αναστασίου	10
Λυγερός Ηρακλής	15	Φ. Γαβριήλ	5
Μυρσίνη Σιγιώργη - Μαυρέλη	15	Β. Ευαγγελινού	10
Κατάκου Μυρσίνη	30	Ανώνυμη	5
Φρουζάκη Φιλιώ	15	Ζ. Χατζηαντωνίου	5
Φωτεινός Αντώνης	15	Π. Στρούμπας	5
Βερβάτης Κώστας Πλάτων	15	Μ. Πορτογλή	5
Κώση Μεταξούλα	20	Γ. Πετρέλης	5
Παπανδρέου Αναστασία	15	Α. Κούσκου	4
		Χ. Νικέλη	4
Για το Περιοδικό		Μ. Αποστολή Ποδηματή	5
Λ. Τσαμουράς	5	Ξενοδοχείο Καλαμάκιο	5
I. Πάγκα	5	Ζ. Δημητρακέλη	5
Α. Ζούρος	5	Μ. Κανέλλου του Αγγελή	5
Δ. Αγγελέρος	5	Αβροκόμη	5
Μ. Χαχαδάκη	20	Ε. Καλαγάνη	5
Κ. Σταυρινός	10	Δ. Γιωργακής	5
Γ. Νικολαΐδης	9	Π. Παπαγιάννης	5
Ανώνυμος	10	Μ. Κρουσταλιού	5
Ε. Φιλίππου	10	Α. Μπενή	10
Χ. Σάββα	10	Κ. Καρέτης	10
Γ. Δημητρακέλλης	10	I. Βερβάτη	5
Σ. Μπινής	10	Δ. Κοντογιώργης	20
Δ. Περρής	10	Π. Κόκκινου	5
Γ. Τσέλεκας	10	Σ. Κοντόζογλου	15
Μ. Καφαλούκος	10	Σ. Παντελιού	15
Α. Καραϊσκου	5	Αικ. του Θ. Βερβάτη	10
Γ. Μαυρουδής	5	Ε. Αλατζά	5
Κ. Πελέκος	5	Α. Άνθη	5
Δ. Ταξείδης	5	Μ. Αναγνώστου	5
Σ. Τριανταφύλλου	5	Κόμης	5
Ε. Τσάτσου	5	Κ. Ρεπτανέλη	5
Α. Καλατζής	5	Ε. Σιγιώργη	5
Φ. Νικέλλης	5	Π. Τουλαδέλης	5
Ε. Μαργαρίτης	5	Μ. Κανέλου	5
Μ. Τσέλεκα - Καλατζή	9	Δ. Κανέλος	5
Α. Παπαδόπουλος	10	Κ. Μυρμήγκος	5
Γ. Ντινενής	9	Μ. Αλατζά	20
Ν. Αμπαζάς	10	Μ. Γιαννέλη	5
Μ. Γομοπούλου	5		
Μυρτώ	5		

Τ' Απεπού η Βρύση (Φωτό Β.Ψ.)

Τα θρασεμένα μπράτσα του κουράστηκαν στη στάση συνεχούς "έκτασης"... Χαλαρώνουν, χαμηλώνουν αγάπη - αγάπη, ζητούν αποκούμπι, πάνω στη μάνα γης, πριν της παραδωθούν οιλότελη για τη μοιραία αποδόμησή τους. (Φωτό Παν. Αναγνώστου)

"Με το βουνό θα θα γίνω φίλος
και με τα δέντρα συντροφιά"

Κωστής Καραϊσκός

Ποζάροντας για τον "Αντίλαθο της Βρίσας"
(φωτό Νότα Παρασκευά)